

140

1974

ИЗДАНИЕ
1974

ЗАМЕЖКА 12
1973

კეთილის 33-ე საოლის პიონერები სტუმრად ორჯონიძის სახელობის
საავტომობილო ქარხანაში ხარბ შუქრი გიგინეიშვილთან.

აკ ჩაერთვე სვალნიელ დღეს!

რიონის რკინიგზის სადგურის მოსაცდელ დარბაზში გვიანი საღამოს მყუდროება უცერად დაირღვა — პიონერებმა კარი შემოაღეს, დღლით, საყვირითა და ყვაილიებით შემოვიდნენ. ხალისიანმა სიცილმა, ამდენმა საზეიმო ფერმა თითქოს გასწი-გამოსწია დარბაზის კედლები, შესცვალა, ერთბაშად გაალამაზა, ააციმციმა იქაურობა, ჭალს შუქი შემშატა. მგზავრები გამოფხიზლდნენ.

— რა ხდება?

- რატომ არიან ეს ბავშვები აქ?
- საით, პიონერებო? — იკითხა ერთ-ერთმა ცნობის-მოყვარე მგზავრმა.
- კომპაგზირის საკავშირო ყრილობაზე დღევანდს ვაცილებთ!
- უყურე შენ,—ესიამოვნა მგზავრს, — მერე და ვინ არის თქვენი დღევანდელი?
- შუქრი გიგინეიშვილი, ქუთაისის ორჯონიძის სა-

ხელობის საავტომობილო ქარხნის ხარატი, ჩვენი ხელმძღვანელი. — ამაყად მიუყვება ბავშვებმა.

— მ: მ, ქუთაისლები ხართ?
— დიახ.

სადგურის მორიგე მასწავლებელთან მივიდა, რაღაც უთხრა. მასწავლებელმა თავი დაუქნია — გვიგეო და ბავშვები ბაქანზე გაიყვანა. მღელვარება ამტა, როცა ელმავლის შუქმა სინდელი გამკვეთა და მატარებელი. სადგურს მოუახლოვდა.

ვაგონი, რომელშიც ყრილობის დელეგატები ისხდნენ, განათებულ ბაქანთან შეჩერდა.

კიბეზე გალიმებული სახეები გამოჩნდა. დელეგატები ძირს ჩამოვიდნენ თუ არა, გაისმა პიონერული საყვირის ხმა, რომელსაც მოჰყვა ბრძანება: სწორდით!

იმ საღამოს პიონერები თავის გულისწოდებს უწიარებდნენ უფროს ამხანაგებს, საქართველოს კომკავშირის საუკეთესო წარმომადგენლებს: საქავშირო კომკავშირის XVII ყრილობის დელეგატებს.

პირდაპირ დადეს — ვისწავლით და ვიშრომებთ ისე, როგორც ეს შეზღვევით პიონერებს; ღირსეული მეგობიდრნი ვიქნებით დღევანდელი ჩვენი დელეგატებისა. საწვიმოდ უკრავდა პიონერული ორკესტრი, გაისმოდა ლექსების მგზნებარე სტროქონები...

შუქრიმ გიგინეიშვილი დიმილით უცქეროდა ვოგონიკებს და ის დღეები აგონდებოდა, როცა პირველად გაიცნო ეს მოახლები.

... 82-ე საშუალო სკოლის მიექვესერაზმელები ექსკურსიანე იყვნენ საავტომობილო გიგანტში. მათ ყველაფერი აინტერესებდათ: უზარმაზარი პნეუმბატერიური ჯოები, ჩარხები, კონვეიერი, საიდანაც მძლავრი და ღამაზი სატვირთო მანქანები ისე ჩამოდიოდნენ, თითქოს სათამაშო პიონები იყვნენ და მათ დაშხალებზე არ დახარჯულიყო ამდენი აღამიანის შეთანხმებულნი და დაუღალავი შრომა...

გაქრიალებული მანქანები ერთ ადგილას იყრიდნენ თავს. რათა მალე შორიულ გზებს ვასდგომოდნენ, გზებს, რომელზეც მათ თანამოძიებებს მრავალჯერ უსახებოდათ თავი გამძლეობით, სინქარით, საინფლობით. და ამის დამადასტურებლად არაერთხელ მოსულა მადლობის ბარათები ქართველი ავტომშენებლების მისამართით.

— აქ ექ მუშაობს შრომის წითელი დროშის ორდენის კავალერი, საქართველოს კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის წევრი, ახალგაზრდა რაციონალიზატორ-გამომგონებელთა კომპლექსური ბრიგადის ხელმძღვანელი შუქრიმ გიგინეიშვილი, — უთხრა გამყოლმა ბავშვებს და შეგვგრემან ჭაბუკზე მიუთითა, რომელსაც შვიი სამუშაო ხალათი ეცვა.

შუქრიმ ბავშვებს გაუღიმა, ხელი შეიწმინდა და გამოელაპარაკა:

— რაო, მოგწონთ ჩვენი ქარხანა?
— მოგწონს... — ერთხმად დაუდასტურეს პიონერებმა.

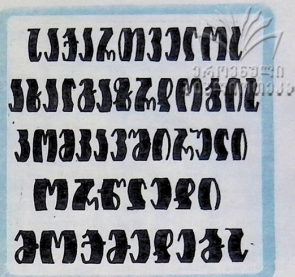
— მაინც რა უფრო მოგწონათ, რომელი საამქრო? გოგონები ჩაფიქრდნენ. ბიჭებმა მთავარი კონვეიერი-საკენ მიაბრუნეს თავი.

შუქრის გეცინა.

— როგორ ფიქრობთ, ეს საამქრო რომ არ იყოს, კონვეიერამდე საქმე მივიდოდა?

— არა, მაგრამ...

— ზოდა, ყველა საამქრო, ყველა ეს დაზგა-დანადგარი, ყველას შრომა ავტომობილის შექმნას სჭირდება, ამიტომ ყველა თანაბრად აუცილებელია.

ქარხანაში პატარა და უმნიშვნელო საქმე არ არის. პიონერები შემოეტარნენ შუქრის და ყურადღებით ისმენდნენ მის საუბარს. შუქრის ხმაში თავისი ქარხნის, თავისი საქმის უსაზღვროდ დიდი სიყვარული ისმოდა...

— ძნელია აქ მუშაობა? — იკითხა ჭკორფლით დაწინწკლულმა ბიჭუნამ.

— რატო ხელაძა ძნელი?! პირდაპირ ჩარხთან ხომ არ დადგები, ჭერ შიგნით ვასწავლით, აქაურობას შეგაჩვენო, უსაფრთხოების ტექნიკას დაგაუფლები. მერე თანდათან გავიადვილებდა საქმე, ზოლო როცა ორიოდ წელი გაივლის, ისე შეგიყვარდება ქარხანა, რომ ვერც შეეღევი ამ ხმაურიან საამქროებს.

ქუჩაში ჩვეს მანქანას რომ მოკრავ თვალს, სიამაყე დაგეუფლები — გეგონება, გამძლელებმაც იცითან ამ მანქანის შექმნაში შენი წვლილიც რომ ურევია.

პიონერები კარგა ხანს დარჩნენ შუქრისთან. გულითადად ისაუბრეს.

მეორე დღეს სკოლაში რომ მივიდნენ, პიონერხელმძღვანელს სთხოვეს: ჩვენი რაზმის ხელმძღვანელად შუქრი მოვიწვიოთო.

— ძალიან დატვირთულია, ალბათ ჩვენთვის ვერ მოიცლის — ეგვი გამოთქვა ხელმძღვანელმა.

— ვცადოთ. ვფიქრობ, უარს არ გვრეტყვის, — თქვა რაზმის საბჭოს თავმჯდომარემ.

— შეკრებაზე მოვიწვიოთ, — ერთხმად გადაწყვიტეს. რაზმის შეკრებაზე სწორედ მუშურ პროფესიებზე იყო

JAMEKA
12
დაკავშირ
1974

საავტომობილო ქარხანის საავტომობილო
სამსახურის საავტომობილო
სამსახურის საავტომობილო
სამსახურის საავტომობილო
სამსახურის საავტომობილო

ბათუმის 1926 წლის 15
ს.პ. მ. მ. მ.
სამსახურის

Handwritten number 141821 on the left margin.

საუბარი და ავტოკარხონელმა სტუმარმა ბევრი რამ უამბო პიონერებს, როგორც თავისი, ასევე თანამოსამქმეთა ცხოვრებისა.

— სკოლა სოფელში დავამთავრე, ახალის რაიონში, მერე კი გულმა ქალაქისაკენ გამომიწია და ავტოტექნიკუმში განვაგრძე სწავლა. უკვე 16 წელია ქარხანაში ვარ. ხუთწლიანი ორ წელსა და ათ თვეში შევასრულე, ახლა 1947 წლის ანგარიშზე ვმუშაობ, ჩემმა ახალგაზრდა რაკონალზატორმა ბრეგამ ხუთწლიანი გემმა ორ წელიწადსა და ოთხ თვეში შეასრულა და ქარხანას 58 700 მანეთის ეკონომია მისცა. მაშინ როცა გემმა მან ათას მანეთს ითვალისწინებდა.

პიონერებმა შეიტყვეს, რომ ეს ბრიგადა საზოგადოებრივ საქმეებზე იყო შექმნილი და მისი თითხმტვიცნვერი ქარხნის სხვადასხვა უბანზე მუშაობდა. მათ აერთიანებდათ ახლის შექმნისაკენ სწრაფები, ფანტაზიის, ინიცია და უნარი. ჯერ ცალ-ცალკე, ან პატარ-პატარა ჯგუფებად მუშაობდნენ, ნელ-ნელა ნერგავდნენ რაკონალზატორად მუშაობა წინადადებებს, მერე კი ერთად მუშაობა არჩიეს. ასე უკეთ აეწყო მუშაობა და შედეგით უფრო საჩირო და ხელშეხახები მიიღეს.

ბრიგადამ სახელი გაითქვა, მისი ქება საქართველოს კომკავშირის ყრილობაზეც გაისმა.

სტუმარს პიონერებმა გულწრფელი მადლობა უთხრეს და მთავარი სათქმელი ბოლოს დასძინეს.

უნდა გვხვებოდნენ პიონერების სიხარული, როცა შუქრამ რაზმის ხელმძღვანელობაზე თანხმობა განაცხადა.

შემდეგ კი მათი ურთიერთობა ნამდვილ საქმიან მეგობრობად იქცა.

ფოიკის კაბინეტი შეივსო ქარხანაში დამზადებული ხელსაწყოებით. კართის შერგოვებამ რაზმმა პირველობა არავის დაუთმო. პიონერები ქარხნის ხმარია სტუმრებზე გახდნენ. ბევრმა მტკიცედ გადაწყვიტა სკოლის დამთავრების შემდეგ საბჭოთა მიზნით ქარხანაში დაეწყო მუშაობა, სადაც ასეთი საიმედო ხელმძღვანელი და მეგობარი ჰყავდათ.

ყველაზე დიდი სიხარული კი პიონერებს იმ კარუსელმა მოგვარა, რომელიც შუქრი გიგინეიშვილმა თავის რაზმს გაუყვანა და სწორედ ყრილობაზე გამგზავრების დღეს სახეიმოდ ჩააბარა ბავშვებს.

პიონერებმა სიყვარულით გააცილეს თავისი ხელმძღვანელი მოწინააღმდეგე შეკრება-აორხნის მუზეუმზე.

— ას შეიციხვან შეტეს არ მოცემენ, — ნახევრად-ხუმრობით შეპარდნენ მეექვსეკლასელები შუქრის, როცა ყრილობიდან დაბრუნებული ხელმძღვანელი ესტუმრათ, მაგრამ გვიან საღამომდე ვერ შეუღიან ყრილობის დღეღატებს, მართლაც რამდენი იყო საამბოში.

შეიტხებები მრავალნაირი იყო: „როგორ მიიღო ყრილობამ ქუთაისელი ახალგაზრდების საჩუქარი? — ბროლის ლარნაკი კომკავშირის ნიშნის გამოსახულებით? როგორ ეცვია დღეღატებს? როგორი ამინდი იდგა? რომელი კოსონაგები ნახეთ? როგორ ვადასცილეს ტრაქტორი ქართელ მექანიზატორ ვოგონას ნ. მუთხუზს?“ ამ შეკითხვებს შორის მოულოდნელად ასეთი თემაცა გაისმა:

— შეიძლება, ხელმძღვანელმა, სკოლის დაბრუნების-თანავე თქვენს ქარხანაში მოვიდეთ საშუალო?

... კარგი მაგალითი დიდა ძალაა.

ქუთაისის 32-ე საშუალო სკოლის მეექვსეკლასელები-ბისთვის კი ეს კარგი მაგალითი—თავიანთი პიონერხელმძღვანელების ცხოვრება და საქმიანობაა.

ეს მაგალითი მუშაოდებს მათ — „არ ჩამორჩე ხვალინდელ დღეს!“

სამუშაო-სამუშო ღვინოც იჩენდა თავსა, კაცის თავზე ნახევარ ჩაბეჭდს ამორწყავდნენ. ორ კვირაში ერთნელ მანის ხორციელიც გამოჩნდებოდა. ეგ ჯილოდ რომელიმე დიდი სამუშაოს, სათხონი იქნებოდათ თუ უსმარდობა, დამთავრების მიღარისად კეთებოდა. რაიმე უსმარდობა, ეგეც ზეხის ოფლის წილი იყო, ავანსად გვეწერებოდა.

ეგეთი სადილი ხომ დღესასწაულად ითვლებოდა.

დიდი და პატარაც გამაზარდებოდა.

ვერხვის ჩრდილოში, მწვენიანზე გაიშობოდა დიდი სუკოლა. ერთბაშად შემოეფუშვებოდნენ მუხლის მთელიცოლა. ცხელ-ცხელი ჰურები ჩამოგვირგებოდა, ორიქონიან საშლამას გამოგვირგინდნენ ნარდი-ბარტულადა, თან შეგავახუნებდნენ: კაცის თავზე თითო ნაქურიაო. მეტის ადებას არავინ ივადრებდა. მერიქიფე ჩამოვილიდა თუნებოდა, ბრკინი და შემხებებო ღვინოს ჩამოსამხადა ნაალო ჭიქებში, ზინდალზე ჩამოვრდარი კოკელი ზაქარა წამომარბებოდა ცალ ფეხზეც, გაბარდულ წვერზე დახებოდა თითებს ჩამოსავამდა და დაბარდებდა.

— ოში წასული ბიჭები ადღევრებოდა, ხალხო!

— იმათი გამარჯვება იყოს! — ავუგუნდებოდა მთელი ერბებოდა.

ერთბაშად აყარადებოდნენ ოფლიანი ყანყარბოები.

— ესე დაეშობს ხიტლურის ოჯახი! — ამოაპირკვავებდა ცარიელი ჭიქას ცალთვალა ზაქარია.

— ესე მტერი დავვეცალას! — შეუბახებდნენ ქალცილ და კაციც.

ყველაზე მაღლა ბიჭების ხმა მიდიოდა.

ეგარ ვევიროდით, თორემ რის დამლევები ვიყავით. ნახებნი ღვინო მანცდამაინო არ გვეჭამიკებოდა იმ სიტყვებში და კუთვნილი თითო ჭიქაც არ გვითავდებოდა. ჩვენს „სირჩას“ უფროსებს გადაულოცავდით.

დიმო კი წვეთს არ დატოვებდა. ჩვენსავით არ ამირიზებოდა.

— რას შერები, დიმო! — შეუბახებდნენ ბიჭები. დიმო ყურს არავის უვადებდა და კვლავ გამეტებით ყლურჭავდა.

— ჯანში მიდის, ჯანში! — მხიარულად ადუღდუნდებოდა.

დაპურებულებს და ღვინოთ შევიყინებულებს გართობა მოსწყურებდებოდათ, ერთთურის სიყვარული მოეძალეობოდათ. დიდი კაცები პატარა ბიჭებს მიგვიჩნობდნენ ახლოს. გვემასხროდნენ, გვეთამაშებოდნენ, ლექსებს ვეაქვიყვივინდნენ.

დიმის ნათქვამი ლექსი უფრო მოსწყურებდა.

— მოდი აწა, დიმო! — ხელსაც დაუჭინებდა.

— რა გინდათ? — პირის ღიმილს გადაივლებდა.

— შენი ნაცვია სალათი!

— მეც სხვისი ნაცვია მაცვია! — ხუმრობითვე მიუხეხებდა და ახლოს ჩამოუჭინებოდა.

— აბა, დიმო, დაიწყე შენებურად!

— რა დაიწყე?

— ლექსი.

— ლექსი ბევრი ვიცი, რომელი ვთქვა?

— რომელიც შენი გავხარდება.

დიმო მართლაც ბევრი ლექსი იცოდა, ოღონდ ყველა—სკოლისგარეშე მიხვდებოდა, რომელსაც უფრო რჩებოდნენ უფროსები და უხმოდ ჩაეცინებოდა.

— აა, რაღას უტლი! — ვერ ითმენდნენ.

— რამდენჯერ უნდა მათეყვივინო, გუშინ ხომ ვთქვი!

წითელი სკაჩი

**გორაკი
სორგუაშვილი**

მ რ თ ს რ ო ბ ა

**შახავერი
ზ. შახავერიძე**

— ჰო, კარგი, თავს ნუ იღებ!
— რას ვეზარება, ბავშო!
— მე კი არ მეზარება, მაგრამ ბებიაჩემთან მიპაქეთ ამავეი და მიშლის ხოლმე.
— ალარ დავეშღის, დიძო, ჩვენ ვერცყვით!—თითქმის შეეხვეწებოდნენ მოხუცები.

დიძოც ალარ გაიმავრებდა ნათქვამსა და დაიწყებდა:
„პიტღერი კაცი არ არის,
ნადირი არის ტყისაო...“ — და ჩაწყებოდა ბოლომდე.

დიძომ თავისებური თქმა იცოდა. ბგერას ცხვირში აქლარუნებდა, უფრო თანხმოვნები ექვლებოდა ნესტოებში.

ყველას ვესიამოვნებდა მისი ნათქვამი, ალბათ, იმიტომ, რომ გული გვეფხანებოდა.

დიდი ტაშით ვაჯილოვებით. აღტაცებით შეეუძობებდით. დიძო გახალისდებოდა და კმაყოფილებით ააპარბლებდა ქერა წამამებს.

— მეორეც მიაყოლე, დიძო, მეორეც! —

— რომელი მეორე? — იცოდა, მაგრამ მაინც აჯიქლინდებოდა.

— „პიტღერისა და შოშიასი“, დიძო!
დიძოს დიდი ზეწევა ალარ დასჭირდებოდა, ყელს ამოიხიზინებდა, სათქმელად ამოიწმენდა. ჩვენც განაბულნი შევიქცებოდით.

**პიტღერი და შოშია
სხედან ფულტორშია.
მიუბრუნდა შოშია,
ჩაპკრა კინკრიხოშია...**

გამეტებით ამოვიხარხარებდით და გულის ბუხარს ამოვიყრიდით. მოხუცებსაც ლომილი მოეფინებოდათ გარუქულ სახეზე. წინ წამოდგებოდნენ. იმ ერთხელ ნათ-

ქვამით ვერ დაცხროთ გული და შეევედრებოდნენ:
— დიძო, დიძო, ერთიც გაიმეორე, შენმა განაო-ბამა!

— ჰო, ჰო, კიდევა თქვი, მამაშენის დაბრუნებამა!
— კიდევ ვინდათ? — თავს მოიწონებდა დიძო.
— კიდევ, კიდევ. — წინ წამოდგებოდნენ ქალები.
— ჰო, ყური მღალატობს და კარგად ვერ გავიგე! — ცრუობდა ზაქარია.

არც დიძოს განულებოდა ლექსის თქმის მხურავლება და ისევ თავიდან დაიწყებდა: „პიტღერი და შოშია“... უფრო დაიდინჯებდა ხმას, უფრო აუწევდა, რათა ზაქარიას ყურისთვის ღალატი აღარ დაებრალებინა.

ზაქარია წამოიწეოდა, საკოცნელად ააცმაცუნებდა წითელი ღვინით ნაფერ ტურჩებს. სხვებსაც აუღიონებოდათ გუნება. ჩვენც მზად ვიყავით, მოვხვეოდით დულუნა დიძოს და გვეკოცნა.

უფრო შეგვიყვარებოდა დიძო, უფრო აგვიმალდებოდა თვალში.

ბიჭებს დაზებირებული გვექონდა დიძოს ყურით მოტანილი ლექსები და, როცა დაიწყებდა, ჩვენც ხალისით ავუვებოდით. ნახევრად სიმღერის ტონზე მოვუქცევდით სათქმელს და რაღაც არაჩვეულებრივი ნათქვამი გამოგვიდიოდა. გულის ქიას ვიკლავდით ჩვენც, ქალებიც, კაცებიც.

ბიჭებს ატყვებოდა ტაში.
ეს, რა თქმა უნდა, დიძოს ეკუთვნოდა.

— გეყოფათ დასვენება. მზე შეის ტარზე შემოდგა! — გვანსენებდა კოჭო ზაქარია.

უწინ ცალფეხა არჩილა წამოხტებოდა. კომბაინისავენ გასწევდა.

იქ მყოფებიც წამოიშლებოდნენ და აედევნებოდნენ. ბიჭებიც გავევებოდით ყიფნ-კნტრუშია.

მოკვებოდით კომბაინს და ჩვენ ეკუთვნილ საქმეს შეუღლებოდით:

ავი ვთქვი, სოფელი მიტოვებული იყო უილაჯო კაცების, თვალცრემლიანი ქალებისა და ჩვენწინაირი ძვალ-ყლორტა ბიჭების ამბარა.

კოლმეურნეობა ქალების ანაბარა იყო. სასხლავი მაკრატელი ქალს ეჭირა.

სავსისფოთლო წყალს ქალი შამბიანებდა. სასარტ ტრიფეს ქალი კავავდა.

სომინდის ყანაში ქალი ითვლებოდა. ქალი გუთნისდღობდა და მებრებოდა.

ტრაქტორზეც მარცლიანი ქალი გამოწევილიყო. ბრიგადორის იტყარი, ქალი იყო.

ბრიგადორის მოკითხვადი, ქალი გამოგეცხადებოდათ. სოფლის თავკაცადც ქალი აერჩიათ.

სხვები ლაჯანტანას ემხდნენ ჩვენს თავმჯდომარეს, ჩვენ კი — დედა ელენეს.

დედა ელენეს თმას ყინულისფერი დასდებოდა. თვალთა კიდეებზე ნაოჭები ასხმოდა. მუხლში კი დიდი ძალა ჰქონდა. სიტყვეც ღონიერი მოუდიოდა. ერთი წაბლა ცხენი ჰყავდა, არაქათი ჰქონდა გაცლილი დედა ელენესაგან. მთელ დღეს მინდორში სიარულით ხვითქ-ში ცურავდა.

ჩვენი, ბიჭების მადლიერი იყო, რომ საქმეში ხელს ვუჭარებდით. დღე არ გავიდოდა, ერთხელ მაინც არ გვე-ნებოდა. გაოფლიანებული ცენიდან ჩამობტვობდა და შხორიდავად დაგვიყვირებდა:

— მაძარკობათ, ბიჭებო!

— დედა ელენე გაუმარჯოს! — ერთბაშად მივაგვ-ბებდით.

— ძან მარჯვედ ატრიალებთ ორთითებსა!

— მაშ, მაშ! — სიამაყით გადავამხებდით ნამჯის ქელზე მოცეკული ბიჭები.

— ეს ფეხი სულ თქვენი დადგმულია? — განგებ შე-ცხადებდა.

ნამჯისა თუ თივის ზეინს, საზამთრო დადგმულს, ფეხსაც ემაჩნა.

— ბავთი დადგმულია საკუთრივ! — სიტყვის გადმო-გვიკვლივდნენ სხვა ზეინზე მომშუშე ქალებიც.

— ყოჩად, ბიჭებო, ყოჩად! — კვლავ მოგვიახლოვდებოდა, თბილად მოგვიითხავდა.

— ნამდვილი ვაჟკაცები ხართ, ნამდვილი!

ჩვენც თავმოწონედ გადავივლებდით მხრებზე თვა-ლებს.

— თქვენწინარე ცეცხლ ბიჭებს რა საქმე გაუძლებს.

ჩვენც შევივლებდით ქებას.

— ერთი დროზე მაინც მოვიდეს კორესპონდენტი...

— ვინ კორესპონდენტი? — არც გვესმოდა ამ სიტ-ყვის მიწმუნებლობა.

— ვახეთის თანაშორიშობელი. სათითაოდ უნდა ჩავაყარ-ტიჩებინოთ თქვენი თავი.

ახლაც შენახული მაქვს ის გაყვითლებულ-გადაქრც-ლილი ნომერი. წარწერა რომ არ ჰქონოდა, ვერაინ ვიცნობდით თავს იმ გათხანულ სურათში. მხოლოდ დი-მი თუ ამოიცნობა, რეჟისორ რომ ჩავდგდომოდა და მარც-ხენა ხელი ჰამოტვებდა მხარზე დაიტყვანა.

— მუშაობას მაინც არ გვაკლებთ და ბრიგადეც რომ ჩამოვალბიდეს, ურიგო იქნება? — იეთხა ერთხელ დე-და ელენემ.

ერთმანეთს შევხედეთ.

— ჰა, ბიჭებო!

ახლა დიშოს მივაჩერებთ.

— ჩამოვალბობით და ჩამოვალბობით! — დასტური თქვა დიშომ.

დილი დადგარა არც დაგვირგებია. თქვა და გაკეთდა.

— უფროსად ვინ უფრო ივარგებდა? — გვარჩინა დედა ელენემ.

— დიშო!

— დიშო! — იყო პასუხი.

— დიშო რას იტყვის? — თვალების მითქმუნებით

სედა დედა ელენემ.

— თქვენი ხმალი და ჩემი კისერი! — თავი მართლა ისე ჩაელუნა, თითქოს ხმლისთვის მიუშვერიოთ თავისი სქელი კისერი.

ბიჭების ბრიგადას დიშოს ბრიგადე დაერქვა. დიშოს ბრიგადის მომიდენი იყვნენ.

— დიშოს ბრიგადე ხვალ თივის აბულულებზე უნდა ვაშუშო!

— დიშოს ბრიგადე სომინდის რწყვაზე გვეჭირდება.

— დიშოს ბრიგადე კომბოსტოს თონხაზე წაიყვან-ნეთ! — ისმოდა ხშირად.

დიშოს ბიჭები ნილად ფეხზე ვიდევით.

— ყოჩად, ვაჟკაცებო, ყოჩად! აი, მესმის საქმე! — გაუხარებდა დედა ელენეს, როცა ხანტელს დაგვი-თვალბრებდა.

ჩვეიც თავს მოვიწონებდით.

— თქვენ ისეთი ნილად ბიჭები ხართ, სომინდის ნაკვეთსაც გაიპირებთ! — გამოძივლად შემოგვხედავდა.

— რატომაც არა! — ენა წაუსრებდა ღიღინაშოს.

— დიშოს რად ჩაუღუნავს თავი?

დიშო ღინჯად დაარხვდა თავსა და საქმე გადაწყვე-ტილი იყო.

— სად მოგვიომით, ბიჭებო?

— სადაც თქვენი ივება! — გაეპასუხებოდა დიშო.

— გრმელები ნიყოს?

— იყოს.

— ჰო, იქ გირჩვენიათ. ღონიერი მიწები, ლამიანია, სამუშაოდაც ადვილია.

აამდენ ბიჭი ვიყავით დიშოს ბრიგადაში და ხუთ ჰექ-ტარადღე სომინდის ნაკვეთს ვუვლოდით.

შეგეგმიდანაც: თუ გემას გადაგვიპარებთ. ანამა-ტის ნახევარს პრემიად მოგვცემთ.

ჩვენც წაქმეზით და ოფლს არ ვიშურებდით.

ჭერი ცა არ გაბაცებულყო, რომ დიშო თავისი ბრიგა-დის ბიჭებს კარდაქარ დაგვივლიდა.

— აღძვით: რა ხანია ინათ!

— რა დროს აღვომავ, ჭერი ცისკარი არ გამქარალა ცა-ზე! — თვალებს დიფშვენდით მილდაუსრულებულები.

— საქმე დილითვე უნდა მოვივლიდეს, დილითვე!

— მხიარული კილითი შემოგვამხებდა.

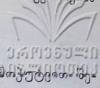
ეგრე აღრიანად გავციდებებოდა დიშო. ჭერი მზეს არ გადმოუხვდა სამუშაოსთვის, რომ ჩვენ უკვე „გრძილებ-ში“ ჩამოქრებდებოდით და დავიბოკებდით ალესი თონხას.

დილითვე მოვიქანცვობდით მუშაობით, დაცხებოდა და მუხლებში მოეწყლებოდით. მაშინვე არხისკენ და-კვეშებოდით და, ვიდრე არ ავრივლებოდა, ხან წყალში ვეყავით, ხან ტრიალებდით ჩრდილში. მზე გადითაქვევ-დებოდა, ჰაერი ამორკავებოდა და ისევ თონხებს წამო-ვაკვლებდით ხელს.

დიშოს ბრიგადას არც თონხო გამოეწერა.

თავიდანვე დიდი ალფრთოვანებით არ შეხვედრია ზრიგდაში გაწყვრიანების ამბავს. იცოდა, არ მოეშვე-ხოდებ და ჩართვას ჩაყოლა ამჯობინა.

ყველას გვიხაროდა მისი სიარული სათიხნელად. იმე-დინად შევიცქეროდით მის მსუქან გულს. ეუმანს გავ-ვიმარებოდა. გულუხვად ამოლაგებდა შინიდან წამო-

ღებულ საგზალს და ჩვენს მიერ ულუფაში გაურევდა.
 მაგრამ სამუშაოს გულს ვერ უღებდა.
 დიშო ვერ იტანდა თხოვლის ქედურობას და სულ ერთად ეჩინებოდა: ჯანს ნუ რზოგავო.
 თხოვლის რაღაც ეეშმაკა. დიშომ გვიან გაუგო.
 — არა გრცხენიანს, თხოვლო?
 — რაა? — გაიკვირა.
 — თოხის პირი რომ შეგაგრეხინებია და ზევით-ზევით ასლიკინებ მიწას!
 თხოვლო უხერხულად ამსუტუნდებოდა.
 — აბა, ბიჭებო, ვახლეო ამის ნათონხს!
 გავხდავდით, ნათონხი ნათონხად არ ჩაითვლებოდა.
 მხოლოდ მიწას აშავებდა და ეკ იყო.
 — ამ ნათონხში რა სიძინდი უნდა ამოვიდე! —
 ჩვენც გაუფუჭებოდიოთ თხოვლის,
 თხოვლო თითს მოკაცევდა და პირობას დასდებდა.

ახლო წვერები მოკვეთაღწენ.
 ერთ დღს დიშომ ეჭვს წლის ბიჭუნა მოიყვანა.
 — გამარჯობათ, ბიჭებო! — რიზიანდ დიშმა და მათ-
 რა თოხიც ფიცხლად ჩამოვლო მზრიდან.
 — გელს გაუმაჯრკოს, — შეველოვით ერთბაშად
 დიშოს უმცროსი ძმა იყო გელა.
 — იცნობდით გელა-ბიჭსა, ჩვენი ბრიგადის ახალი
 წვერია! — გამოაცხადა დიშომ.
 — წვერია? — გავიციეთ.
 — ჰო, მაშა!
 — რა ღრის მაგის წვერობაა!
 — არა გვერათ?! აი მაგის განცხადება, — და მართლა
 ამოილო რვეულის ფურცლის ნახევარი, რომელშიც
 ხაზზე გამწვრივული დიდი, თანაბარი ასოებით ეწერა:
 „ოლმურნობის ნორმა ბრიგადის ბრიგადის, დიშობი (დიშო)
 ხატისკაცს, ვოხლო მიწილიო თქვენი ბრიგადის წვერად. პირობას

გულიანად ვიძუშავებო.
 მიხეც ვერ მოგვედდა მუშაობაში.
 დიშოს გული არ უთმენდა. მობრუნდებოდა, წაეშვე-
 ლებოდა, დააწინაურებდა და ახლა თავის მიტოვებულ
 საქმეს მიუტრიალდებოდა.
 ასე იყო თუ ისე, დიშოს ბრიგადა თავის საქმეს ჩინ-
 ბულად ასრულებდა. მადლიერის თვალით გვიცქეროდა
 დეიდა ელენეც და მთელი სოფელიც.
 ამიერიდან ჩვენც მთელ მუშახელად გვეთვლიდნენ და
 მობრუნდებოდას დარად დღეში თითო პურს გვირიგებ-
 ნენ. მარტალია, აენასად გვეწერებოდა, მაგრამ მაშინ-
 დელ პირობებში დიდი შეღავათი და დაფასება იყო.
 დიშოს ბრიგადამ მალე გაიგო სახელი.

ვიძლიე, ყოველგვარ დაჯილდებას შევასრულებ პირნათლად!
 გელა ხატისკაცი,
 1942 წლის 14 ივლისი.
 განცხადების წაითვებაზე ყველამ სიცილი დავიწყეთ.
 — მართლა შენი დაწერილია, გელა?
 — მამ რა წერა არ ვიცი თუ? — ამაყად თქვა.
 — მერე, შესძლებ?
 — რატომაც არა, თქვენზე ნაკლები რითი ვარ.
 დიშომ თავის ძმა იმავე დილით ჩააყენა საათონხში.
 ჩვენსავით ერთი მთელი რიგი არგუნა.
 — მართლა უნდა ათონხიო, დიშო?
 — მამ ტუცილი თონხა სად გავიზილა.
 — მერე ცოლო არ არის?

— ნუ შობობ, კენკვეთ ბიჭო, არა, გელა? — დამიხელებდა.

— რატომაც არა! — თამამად ეტყოდა გელა და ლონიერად მოიქნევედა პაწია თოხს.

— ნახევარი რიგი მინც მთეცი, რომ არ დიჯაფოს.

— რადა ნახევარი? მთელ პურსა გვთხოვს.

მართლაც მთელი რიგი მიჰქონდა გელას. ეგრე ეთვლებოდა, თორემ სინამდვილეში იმ რიგსაც დიშო სთოხნიდა.

ჯანიანი დიშო არც თავის რიგსა სტოვებდა უკან და არც პატარა მისისს.

ყოველდღე ორი ნორმა ითხოვნიდა დიშოს ოჯახისაგან, სამაგიეროდ, ორი პურიც ეძლეოდათ და დიშოც გაიხარებდა, გელაც, დაიჯოც და ბებოც.

8. ჩაზლილი გაკვეთილი

რა დასამალოა, ყოველთვის როდემი გვიხაროდა სკოლისაკენ. იყო დღეები, როცა მივდიოდით მასწავლებელში და ფეხქვეშ დედამიწა გვეცლებოდა. მოვალეობის აღსრულებაზე ცოტა მწყარლად გახლდით და მიტომა. ჩვენი პირშაობა არც მასწავლებელს სიამოვნებდა და ჩვენც გულზე ჩრდილად გვეცემოდა. მაგრამ რა გვექნა! თვალლიდ შეხედვის ამინდი იშვიათად თუ დაგვიდგებოდა. ვინ მოგვაცლიდა საგაკვეთილოდ.

უფრო გულშეიდად გეოგრაფიის მასწავლებელს ვხვდებოდით. თითქოს გვეიოლებოდა ეს საგნი.

გეოგრაფიის ცუცა მასწავლებელი გვასწავლიდა. იგი ხომ ჩვენი კლასის ხელმძღვანელი იყო და ერთთავად თავს დაგვტრიალებდა.

„აბა, ბიჭებო, არ შემარცხებინოთ!“
„ოქვენი იცით, როგორ მასახელებთ!“

„ჩემი კლასი ყველას უნდა სჯობდეს!“ — ვგაძეზებდა. გვეგულთბილებოდა და გვესიყვარულბოდა.

ჩვენც ეგზატრებოდით ცუცა მასწავლებელს და იმ ქამის კელობაზე, რამდენადაც შეგველო სიტყვას არ წაუქუცევდით.

სალოძილე დრო არ იყო, მაგრამ ის მინც არ გვაკლებდა მაგ სიკეთეს. თუმცა, ვინ უწყოდა, გულშიც ეგეთი დარი ედგა თუ არა.

იმ გაკვეთილზეც ვასხივებელი სახით შემოვიდა.

კლასი კი მუბლდარდილული დახვდა.

მიზეზი არ უკითხავს. იქნებ, მივციხვდა, მაგრამ ჩვენ არ გამოგვაცნობინა თავისი გუჰანი.

— გაკვეთილი! — თავისებური სიამოვნო სურნელზეა გამოატანა ნათქვამს. მაგრამ ჩვენ უსიამოვნოდ გადაგველო გულზე.

სხვა დროს ხალხი დავკოროთებოდა ხელეტი. მაშინ კი თავიც არ ავიწყევია მაღლა. მერგავივც მხოლოდ ორიოდ თითი დივლეგებდა ისიც გოგონებისა.

— სხვები, სხვები!

სხვებს თავის სროო გვენატრებოდა. **წარენული** ცუცა მასწავლებელმა ვიწრო თვალთქვეშა მტე ვაგვარე მებრა და მისი ღრუბლიანი სახის შემხედვაეუს გულს დამიძმინდა.

ცუცა მასწავლებელმა ღრმად ამოისუნთქა და:

— ბეიტუშვილი რობიზონი!

რობიზონა ცხირჩამოშვებული წამოდგა.

— მოყევი!

— არ ვიცი, პატივცემულო მასწავლებელო!

— ყოჩაღ! — ხმაჩაქრობით დაარხია თავი.

მტუქუნამ მოსწავლემ სრუტენს მოუშატა.

— სენაშვილი ანზორი!

ანბნობა "არ ვიციოთ" ატინა გული მასწავლებელს.

— ცალკულამანიძე თენგიზი!

ყველამ ყურები ვცქვირეთ: ვიგუმანეთ, გაჭირვებიდან გაბრკავეყანდა და იმედის თვალით შევხედეთ.

თოხლო კი წელმოწყვეთი წამოიდა და საცოდავად აიტუნა.

— მოყვი, თენგიზ, — მაინც მოფერებით მიმართა. თოხლომ წამწამების ხამხამს მოუხშირა.

— არ იცი?

— არა, პატივცემულო მასწავლებლო.

— შენ რაღა დაეგმართა?!

— რა ვიცი...

— არ წაიკითხე?

— ვკითხულობდი, მაგრამ ვერ ვისწავლე.

ჩვენც შევტყუეთ და მასწავლებელიც უმალ მიხვდა, რომ ცრუობდა.

— თთარაშვილი ნიკო!

ვერც იმან მოიბრუნა ენა საკეთილოდ.

ათი მოსწავლე წამოაყვია, ათივემ თავი ჩაქინდა.

ვერც მე გავეშაროლე იტილი.

თავჩაქინდულნი ვიღვქით და ერთი სული გვექონდა როდის იტყვალა „დასხედიოთ“.

დიმო, როგორც ტანდილი მოსწავლე, სულ ბოლოს იგდა და ძუძუ გოჭვიით გატრენილიყო გამოძახების მოლოდინში. ვინ იცის. უხაროდა: ვადგარჩიო.

— დიმიტრი ხატისკაციო რას იტყვის! — მიაწვინდა ცუცა მასწავლებელმა ხმა და მზეთი.

დიმო ზღაზვნით წამოიდა და ჩაიღუღლუნა:

— რა უნდა ვთქვა?

— რა და, გაკვეთილი!

— მოყვებით, მასწავლებლო!

ყველას გავეკვირდა, რა იმედით ჰპირდებოდა. ჩვენთან ერთად დაიღამა გუმწინდელი დღე და როდისღა მოასწრო სწავლა.

— რუკასთან! — უშუბლი გაეხსნა მასწავლებელს.

დიმომ დაეკრებულა სამხედრო შარავლი გაისწორა, პერსტდარბეცილი, ინგლისური ყელიანი ფეხსაცმლით გაბრაგუნდა, მაგიდიდან პრიალა ჭოხი აიღო და მარცხენა მხრიდან ამოუღდა აზიის რუკას.

გაკვეთილად „იაპონია“ გვექონდა.

დიმომ ნაძალადეად ჩააწვლია და: „იაპონია მდებარეობს... — გაბედულად დაიწყო. ისედაც დინჯი მოყოლა სჩვეოდა დიძოს და იმჯერად უფრო სრულვდა სათქმელს. მიუხედავად, ნელა იმისთვის ჰყვეებოდა, რომ კარგად დაეპოკრებებოდა რუკას და ამოეკითხა წარწერების, დიმო ახერხებდა მთების, დაბლობების, მდინარეების, უბეების, ქალაქების ამონიონასა და ამოკითხვას. ერთ სიტყვაში მოჰყავდა, ჩამოთვას არა სჩერდებოდა, ზოგად სამსჯელო წინადადებებსაც გაურევდა და ასე ააწყო გაკვეთილი.

ჩვენ მემუ-მემუდამ გავცემპრობით და ჩუმ-ჩუმად გველიძებოდა.

ვინ რას გამოაპარებდა ცუცა მასწავლებელს.

— შემდეგ, შემდეგ!

— დამიავრდა, მასწავლებლო! — დიმოს მაგიერ ეიცაცემ წამოიძახა მერხიდან.

— კიბნტი! — მწყურალად გადმოხედა მასწავლებელმა. გავისუსტინით.

— მეტი აღარ იცი, ხატისკაციო?

— მეტი აღარა სწორია, მასწავლებლო!

მასწავლებელს უნებურად გაეღიმა:

— ისეც თავი დაგირჩა!

დიმომ თავი მოიფხანა.

— ხატისკაციო, ჩაიხედ სახელმძღვანელოში!

— ღიას, მასწავლებლო! — უნდოდ წამოიღებინა.

— მართალი მითხარა!

— მართალს გეუბნებით! — უფრო დაუსუსტდა ხმა.

— გულზე ხელი დაიდ!

დიმომ ვერც გულზე ხელის დაღება გაბედა და ვერც თვალებში შეხედდა.

— არც ახსნის დროს მესწრებოდი და არც სახელმძღვანელო გადგივლია. შენ მხოლოდ რუკას უცქეროდი და ისე ბოდილილობდი, ხომ სწორია? — ცდილობდა დიძოს მზერა დაეპირა.

დიმოს კი კვლავ ჩაეღუნა თავი და თავისთვის აცმაკუნებდა მობუხსულ ბავშვებს.

— დაჯექი! — ამრუხით მიმართა მასწავლებელმა. დიმომ მუხლმოწყვეთი ვადმოდვა ნაბიჯი.

— გრცხენოდეს! — დააწია.

დიმო კიდევ უფრო ვაწითლდა.

მასწავლებელმა ყველას წყურპობით გადმოგვხედა.

— ეპ, თქვენშიც მოკუტუებულვარ!

ზეგუმდღომი იმუქები ერთმანეთს ეუბლებერლით. — გეგრაფიაში რომ ასე იქცევით, წარმოდგენილი მაქვს, რა მუსხლიზივობები იქნებოდა ალგებრაში!

უხერხულად შევიშმუშნეთ.

ცუცა მასწავლებელი კიდევ უფრო მოიქუტურა:

— რატომ არ ისწავლეთ გაკვეთილიო?

ვერც ახლა დავძარით ენა.

— ღვიანო, სად იყავი გაკვეთილების მეურ?

გურამმა კბილი ეკიოს დააქოია.

— შენ გეუბნები! — მაგიდაზე მუშტი დააბრაზუნა.

— როგორავში, პატივცემულო მასწავლებლო! — ძღვის გასაგონად ამოიღულულა.

— შენა?! — შეპყვირა გვერდით მჯღომს.

— მეც როგორავში.

— შენა?!

— როგორავში.

უფერმეტ ბიჭს ეგეთი კითხვა მოგვცა და თერთმეტკვემ ერთი და იგივე პასუხი გავცეთ.

— როგორავში! — გამოპირებებით გამოსცრა კბილებში ცუცა მასწავლებელმა.

საქმე ის იყო, რომ მარტოვას შრომა დიდ ჯაფად მიგანჩნდა. ერთობს მხარი მივეციო და ერთად ვეძლიებოლით მიწას. დღეს რომ ერთთან ვმუშაობდით, ხვალ მორესთან წავიდოლით და გვიადვილებოდა საქმის დამარცხება. რაკი როგორავობით შევეშველებოლით საქმეში, ამიტომაც ვუწოდებდით ასეთ შრომას „როგორავას“.

როგორავას ვმართავდით სოკახობ-ეჭრძო საშრომზეც და საყოლმუტურხე საქმიანობაშიც. სულ ერთია, ორივეგან ჩვენ უნდა გვეღინა ოფლი.

— როგორავში! — ახლა ხმაჩაქრობით თქვა ცუცა მასწავლებელმა და თავი ოღნევ დაარჩია.

— ვისთან გქონდათ როგორავა?

— თთარასთან, მასწავლებლო!

— ხელის წაშეღება კარგია, მაგრამ გაკვეთილებიო!

- ვისწავლი, მასწავლებელი!
- როდისა?!
- ღამე!
- რიღს თავი გეძენებათ მინდორში მოღლილ-მოქან-
სულებს!

— რას ვიზამთ, მასწავლებელი!
— ეპ, თქვე საწყვლებო! ვინ იცის, მშვიდი მუცელი მუშობდით, — თავისთვის თქვა ცუცა მასწავლებელმა. ვიღებთ თავდახრისი და ძვირე ფიქრში ჩაძირული... ყველას სევა გვედა თვალაში.
ცუცა მასწავლებელი ღია ფანჯარასთან მივიდა, იქით მიბრუნდა სახე და გამტრებით ვაჟყურება სივრცეს. მთელი კლასი სუნთქვაშეკრით შეეცქეროდით. ზურ-გშეტყულებ მასწავლებელმა ცხვირსახოცი ამოაპარა ჩინიდან, ცრემლი შეიმშრალა, მობრუნდა და ჩამქრალი ზნით გვიბრძო:
— დასხედით!

- ვატყობდით, ისევ ეძალებოდა ცრემლები.
- გვაპატეთ, პატვიცეპული მასწავლებელი!
- ეს უკანასკნელი იყოს!
- ამის მერე თუ მოუშაზებლებმა მოვკაროთ აქ ფეხი, არააღამიანები გვიწოდეთ.

მასწავლებელი ნაღვლიანად გვირხედა თავსა და:
— ვნახით! — ძლივს გასაგონდა თქვა.
— შუქია, გამოდი! — გამოიძახა თავისი გოგონა. შუქიამ შეასრულა მასწავლებელ-დღის ბრძანება. მერე მარბია რთველიაშვილი მოაყოლა. ახალი მასალა აღარ აუხსნია.
ზარი დაირტა.

— გავეცილინს მერე მთელი კლასი დარჩება! დამატებთ მე ცვადინება ჩატარება! — ბრძანა მასწავლებელმა.
ეს არ გვესიამოვნა, მაგრამ რას ვიზამდით.

შესვენებაზე საკლასო ოთახიდან ფეხი არავის მოგ-
ვიცვლია.

გადაღწალები გეოგრაფიის სახელმძღვანელო და ავზუ-
ზღენით:

- „იპრონა მდებარეობს...“
- „დგდაქალაქი ტოკიო...“
- „ფართობი უდრის...“
- „მოსახლეობა შეადგენს...“
- „დასავლეთით ესაზღვრება...“
- „სამრეწველო ცენტრები...“

ველდებდით ჩვენთვის. ვანზახული გვეჩნდა, და-
მატებთ გავცეთნისათვის მოზახდებული დავხვედრო-
თნი, რათა დაზაშულიც გამოვავსიყ და გულიც მოგ-
ვეყოფო ცუცა მასწავლებლისათვის.

მარამ დამატებთი გავცეთნი აღარ ჩავტარებია...
სკოლაში მოსულიყო შავი დღეშა, რომელიც იტყო-
ბინებოდა: ორიოლის გათავისუფლებისას გმირულად და-
ილუმა გალქტორის სერაფიონის ძე მალააკელიძე.

იმ დღის დამატებთი გავცეთნი კი არა, ყველა კლას-
ისი მეცადინეობა ჩიშაშა. ცუცა მასწავლებელი სს-
მასწავლებელთან აღარ გამოსულა. მამის მოვკობით
თვალი, როცა კარი შეაღეს. იგი იდაყვდაყრდნობით იფ-
და მაიდანსა და დაოსებული ზღუქუნებდა.

მამის დაუტყვის ამბავი ვერც შუქოს დაუმალეს: გული
დაეკარგა ელდანაცემს. მერხზე დამზობილიყო და უძა-
ლოდ სლუქუნებდა. გოგონები თავს ეხვივნენ და ქვი-
თინებდნენ.

„ვაქაყაყებსაც მოგძალებოდა ცრემლი. ყურებიჩამოყ-
როლი ვიღებთ და მტირალ გოგონებს მივიჩრებოდით.
ღიმიე კი ვანჯალეკვებით მიჩქარაიყო თავის ბოლო
მერხზე. იტყობოდა, რაღაც შავი ფიქრი მოზურგოდა.

მერე წამოდა და ბარბაქიანი შემტრი დიაბაზუნა ჰკერ-
ღზე.

— ოხ, მაგათი...
გასაგები იყო, თუ ვის გულსხმობდა „მეგათში“

— ბიჭებო, თოფის სროლა ხომ ვიცით? — შეგვე-
კითხა მოვლოდნელად.
— ვიცით, მამო! — ეუბასუხეთ გაკვირვებულბმა.
— წაივლით, ჭაჭირი ვიყაროთ!
თოფს ვინ გვანბობდა ან ჭაჭირს საყრელად ვინ გავ-
ნიშვებდა!

გულს იმითლა ვიხიხიბდით, რომ სამხედრო გაკვეთილ-
ზე მთელი ძალოდნით ვაძვერებდით ხოლმე ხიშტებს
მტრად ნაგულისხმებ ჩიშობლებს.

ხან კი ბორცვზე ფარტობილ ფარს ემზინებდით. ზოგ-
ჭერ ცხრიანსა და ათიანში ჩავსვამდით წვრილ ტყვიას
და გაბარჯვებულის კილოთი მივავლოდნით:

- შიგ გულში მოხვდა ფაშისტ!
- ფრიცი გადავყარავე, მასწავლებელი!
- ყოჩაღ, ჩემო არწივებო! — ირონიულ ღიმილს.
დაიწმინდა სამხედრო მასწავლებელი და მხარზე ხელს
დაგვარტყამდა.

9. მამის კვალზე

ღრო თავის გზით მიდიოდა.
ჩვენი ცხოვრებაც მიდიოდა თავისი გზით.
გაკვიტლებოდით ფოთლებივით გვიცოვოდნენ დღეები.
იფურცლებოდნენ თევები. ჩათავდა ერთი წელი, მეორე.
ვიზრებოდით ბიჭები.

ყველა მალლა ვიყარობდით, მაგრამ ღიმილს რას
დავეწვიოდით.

ღიმიე უტეპე შეყარა ტანი. ძვალი დაუშხვილდა. ბე-
ჭები გაუგანირდა. თვალბუც გაუფართოვდა და შუბ-
ლიც. იმ ჩამოწეწილ თმას ევლორ ჰვულობდა, უკან გადა-
იხვია და მიუღება კიდევ. ერთთავად ქორხრზე ისემადა
ხელსა. სიმაღლაც მოემატა, სიგანეც და ჰქუაყ. თავი
მოიფაყაყა, ცოტა აფხორა კნდეც.

ჩვენთან თამაშსა და ზღორბუნობას მოუკლო. თუ
დაგვეღირობოდა, ძველებურად აღარ მოიტტურტუცა-
ნებდა თავსა. აღარც გრძელ ჭორს გვეთამაშებოდა და
არც ლახტ. ჰიდაობაზეც ეგვრებოდა აღარ იქნაცავდა
ჯანსა. იშვიათად თუ ჩაიცვამდა ჩოხას. ისიც მამინ, რო-
ცა საყარბის ან თავგამოღებული მეტრევე გადმოხტე-
ბოდა წუქში. საყარბიანი შარვლით გავლა ეთაყილე-
ბოდა, ლუქუნების თქმა კი — არა. ახალ-ახალ სიმღერებს
გაიგონებდა და უხევეწხელად იტყარა.

გარბთ გამოსულას უკლო. სულ იმის მარჯვენით კეთ-
ებოდა ნაოჯახი საქმეები. შინაც ვაქაყობდა და გა-
რეთაც.

მერე კი სულაც გავგვირა თვალთავან...

უფიშობაა მეორე დღესაც შეეცყო სოფელს.
— სად დაიკარგა დუღლუნა ღიმიე? — კითხულობდნენ
ცნობისმოყვარენი, ვინც ჭერ არ იცოდა მისი ასავალ-
დასავალი.

ჭარისკაცის ფარაჯის ჩაცმამ მოუწია.
უთქვინებდა რა გამამღვინებლა. წყერილით მაინც თუ
არ დაგულანბარავთ, რა გული მომითმენსი, ფეფვიცებო-
და ვაკლულებსა.

ერიოხასს ამოდ ვაქციროდით ფოსტალიონის გზას.
ერთი თვის მერე გვადირსა სამკუთხა ბარათი.

ღილიშოპი აზზორას სახელზე იწერებოდა, მაგრამ სი-
ნამდვილეში ყველას გველაპარაკებოდა. რაღაც უჩვეუ-
ლო სითბო ტრიალებდა იმ ბაბინფებურ ნაწერში. სიყ-

კართლთა გვირგვინი
 ულობდა, გვეხვეო-
 ლა, გვეალურსებო-
 ლა, გვებლაბლანე-
 ბოლა, გველბებო-
 ბოლა, გვებურთავე-
 ბოლა. მიუღო სოფ-
 ლის ამბავს ელაციე-
 ბოლა. ყველაფერს ისე
 მწყურვალედ კითხუ-
 ლობდა, თითქოს ათი
 წელია თვალი არ და-
 ეკრა აქაურობისათვის.
 ბარათისათვის პატა-
 რა სურათიც გამოე-
 ტანებინა. საზამთრო
 ფორმაში იყო გაბურ-
 ნულული დიმი ხატის-
 კაცი. აქ რომ ნიადავ
 მოდღღარძილი ჰქონ-
 და საყელი, სურათში
 აღარ ეტყობოდა ეგ
 დაუღვრებოდა. ერთი
 დილიც არ დაეცოვე-
 ბინა შეუქრავი. თახვი,
 დაბამბული ქულისათ-
 ვის, წითელ ვარსკვლავ-
 ვით რომ დაეხმავე-
 ბინა, ყურები აეკეცა
 და ნახევრად ჩამოეფ-
 ხატა მთელ შებლზე,
 გვერდებით კი ცოტათი
 ჩამობჯენოდა და დაბლა
 გადმო-
 ეკეცა ისედაც მოზრდილი
 ყურები. ის სქელი წარბები
 ოღენავ შეეყრა მაღლა; ის
 შერღმავებული თვალები და-
 ელიავებინა და თბილი
 დიმილი სცემდა ლოყის
 თავებზე. ეტყობოდა, სიცილი
 ვედარ გაემპარებინა
 ფოტოგრაფის წინაშე.

ხელი. შეუღდა ხელში
 გადადიოდა დიმოს სურათი.
 ვუცქე-
 როდით, შეველიოდით და
 ვესაუბრებოდით. ასე
 გვეგო-
 ხა, სადაც არის კანკალაბათ
 ბოსლის წინ აიყმენდება
 და გარშემო შემოგვიხვევს.
 ჯარისკაც დიმოს ცხელ-
 ცხელი პასუხი გაუფხავნეთ.
 დაწვრილებით ავეწერეთ
 მისი წასვლის შემდეგ
 მომხ-
 ღარი ამბები. ვუხევერბოდით,
 მოეწევა ბარათები.
 მართლაც არ გვზარდებოდა
 პირველ ხანებში.
 ჩვენს საქაილიკოს ვწერდით
 და ისიც საფერ პასუხებს
 იწერებოდა.

„რა უცნაური ბიჭი ხარ,
 ნამდვილი თოხლო! რა ამინ-
 დებიაო, მეკითხები. როგორი
 თოვლი იცისო რუსეთში.
 როგორი თოვლია და წითელი,
 სისხლივით წითელი... არა
 გჯერა? მოდი და შენი თვალითა
 ნახე. წითელი თოვლიც
 ბევრია და წითელი ხარცი...
 იცი, როგორ დაბლუნავს
 წითელი ხარი? მტრისას! ისე
 სძივს აქაურობას, რომ
 ნასახი აღარა რჩება. მაგონდება
 ბებიაჩემის თქმული ან-
 ღადა: წითელი ხარის ნაძოვნზე
 ბალახი აღარ ამოვაო. ნუთუ
 მართალი უნდა გამოდგეს? ღმერთმა
 ნუ ქნას!.. ჰო, მართლა,
 მომილოცენია ბრიგადირობა.
 დაეიჯერო. მართლა
 მაგათი თავაკაცი გახლი? ყველა,
 ყველა და როგორ იმორჩილებ
 დიღონოში ანზორას და როგორ
 დაე-

ყავს შენს ქუეხზე. ბიჭო, ჰქაიდან
 ნახშირს ვერ არჩევდი. თამაშობის
 სუკი არა ჰქაიდა და როგორ უძღვებდი
 მაგზე-
 ლა ბრიგადას! ყოჩაღ, თოხლო, ყოჩაღ!
 იქნებ გარგებდა ხოლმე,
 ხან კანკებს რომ ავიტრებდები
 ქაშის ცემითა და ხანაც
 გაკვრა ბურთაში გაჯირითებდი!
 როგორც იწე-
 რებთან, თუ მართლა ესეა (და
 მჭერა, რომ არა ცრუობენ, რადღაც
 არც დიღონოში ანზორა დაიფიცებს
 დაკარგულ მამას და არც თედუაყურა),
 შენ ისეთი ბიჭი დამდგარ-
 ხარ, თუ საქაირო გახდა, ჩემს
 გვერდითაც დადგები შაშხანითა
 თუ ავტომატით... ემანდ, მართლა
 არ გაეწყურეთ ღმერთი, ჯერ
 მანდ უფრო საქაირონი ხართ!... —
 ესე-
 ვაურულებოდა ბარათში.

თოხლოსაც დიმილი გადასდიოდა
 სახეზე. მერე და მერე დიმიდ
 გაგვიშვიათა წერა. არ გეწყინო-
 ნოთ, ბიჭებო, იმდენად აღარ
 მცალიანო. არც გაემტყუნებოდა.
 მარტო შუქის წერილებსთვის
 არ ეყოფოდა დრო. სწერდა
 და სწერდა, თურმე. რასა? რა
 ვიცი. დედამისსაც არ აკითხებდა
 შუქო და ჩვენ რას გაეიგებდით.

კიდევ ჩამოიძარცვა დღეები.
 დიმი ღუმდა. აღარც ჩვენ
 გავიღრისა წერილი და აღარც
 შუქის.
 გვეფიქრებოდა. გვედარდებოდა,
 ვშიშობდით... — დიმოს ხომ
 არაფერი ისმის? — საღმის
 მაიყერ მივაგებდბდით
 ერთობით. — არა. — მიუ-
 ვერებდით ხმაჩაქრობით.
 — დიმოს წერილი ხომ არ
 მივიღიათ? — გაბერებუ-
 ლი გვეყვდა დიმოს ძმა
 გელა ამ კითხვითა. — არა! —
 გულდაწყვეტით მოგივებდა
 გელა.

ზაბოტნი

სტეფანი

როგორც წარწერები ლურსმული —
 თოვლზე ჩიტის ნაფხურებია;
 ავგერ, მელას უღლია სუნსულით,
 შქერის ბურქს თრითინა სტუმრებია.
 ჰო, რა სიჩუმი! —
 გვეფონება,
 ეს — ტყე კი არა, სამარეა.
 მე კი აქ რამდენი
 სულდგმული მგეულებმა,
 ყოველი მის ძირი
 მათი საგანა.
 — ძალავე ბუნებისა,
 ძალავე მადლიანო,
 ყველას შენი თბილი
 ხელი დააფარე,
 არც ვინ გაიმეტო,
 არც დაადარდიანო,
 ყველანი უკლებლივ
 აპრილს ჩააბარე!

სტეფანი

შეჭირვებული დეკემბრის თოშით,
 როცა ჩვენ ბუჩრებს მიეფიცებებით —
 გატრუნულ ტყეში,
 მუხლამდე თოვლში,
 სუფრას გულუხვად გაშლის ცირცელი.
 დაიწვევს შაშვეს,
 წიწკანებს,
 ჩხართებს
 ხე თავმდაბალი,
 სათნო,
 ჭადარა,
 და, ვით გულღია მასპინძელს მართებს,
 სულ იღიმება გულგასახარად.
 ო, როგორ იღებს
 სტუმართ კრებულს! —
 ნეტავი ერთხელ მაინც გაჩვენათ!...
 და უგალობენ დაწყარებულნი
 ზამთრის ყინვაში
 მსსნელს და მარჩენალს.

გვეცოდებოდა პატარა ბებიო და სახანუკოს ვეტყო დით.

— მაშ თვითონაც მალე ჩამოვა? — იმედიანი ღიმილი გადაეცვლებოდა სახეზე.

— ჩამოვა, მაშა, ჩამოვა და ვარსკვლავიან ქულსაც ჩამოგიტანს!

— იფ, შენი ჭირიმე! — ისე შეივტყურებდა, თითქოს უკვე მოჩანდა ნაომარი ვარსკავი.

მაგრამ ღიმილის მაინც არა ისმოდარა.

ველარც შუქო მალავდა შემფთობებას.

— არც თქვენ მოგსვლიათ ღიმილს წერილი? — შემოგვიჩვილებდა.

— არა, შუქო! — ჩვენც შუბლს შევიკრავდით.

— რა დღეობათა ნეტავ! — ხმა შეებზარებოდა. — რა უცნაური ბებიო! ორსიტყვიანი ბარათი მაინც გამოგზავნოს! — იტყოდა თვალბეზირი ცრემლმლოწოლილი.

— ნუ გეშინიან, შუქო, კი გრძელ-გრძელ წერილებსაც გამოგიგზავნის კიდევ და თვითონაც მალე ჩამოვა.

— შენ პირს შეპარი! — წამოიძახებდა ვახარებულნი.

მაგრამ ღიმი ისევ ღუმდა საქეუოდ.

ორიღე თვის მერე კი პრესამ გვამცნო ღიმილს ამბავი. ახალგაზრდულ გაზეთში დაბეჭდვით ღიმი ხატისკაცის სურათი. ტყვიამფრქვევს რომ მიმარჩევებოდა. ახლა კი აღარ იღიებოდა. ახლა სადა ცხვებოდა საიმისოდ. მკერდმოლედილი, თმაჩაოშლილი, სახეგარუჯული, თვალბეზირისხელი მიწოლოდა ტყვიამფრქვევს. სურათის ქვემოთ მოზრდილი ნარკვევი იყო დაბეჭდილი. „ძმა ძმისთვის“ — დიდი ასოებით დაბეჭდვით ეს სათაური.

ნარკვევს ხმამაღლა ვკითხულობდით და პირდაღებულნი შევცქეროდით ერთობს.

„ფრონტელი ძმის — ფედია ვორობიოვის სიცოცხლის გადარჩენა ლამის თავისი სიცოცხლის ფასად დაუჯდა ღიმიტრი ხატისკაცს! — ჩავიკითხეთ და გული შევივინადა.“

— ნუთუ? — ყველას ერთბაშად გამოგვესახა ცრემლიან თვლებში ეს შემზარავი კითხვა.

— უი! — უტეც შეპკვილა შუქომ და ცრემლები წამოსკდა.

— რა იყო, გოგო! — ვუსაყვედურეთ, თავადაც რომ მოგვძალეობდა საწუხი.

— დააცადეთ, ბოლომდე წააიკითხეთ! — გაწყრა ვილაცა.

და ჩვენც ხარბად ჩავუყვიეთ ბოლომდე.

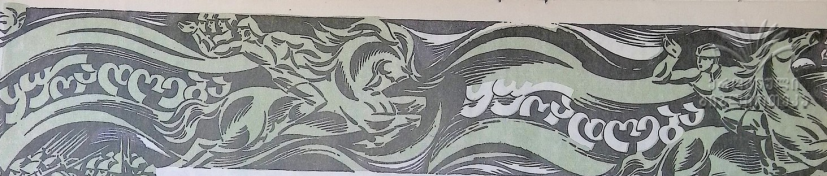
„ძმომდე დაჭრილი ქართველი ჰაბუკი ახლა № 30 სპიკტალშია და ვაჟაკურად ერკინება სიკვდილს. გვეკრა, რომ ამ ბრძოლაში ვაიმარკვებს. ძალას აძლევს სიყვარული, სიყვარული მამულსა და სიცოცხლისა!.“

— ბოლოს როგორ წერია?! — იკითხა გულმონამულმა შუქომ.

ანზორამ დამარცვლით წაუკითხა ბოლო: სტრიქონი და თვალბეზირი მოუშორებლად ესეც მიამატა:

„ძალას აძლევს ავროთვე სიყვარული შუქო მდლაკელიძისა, რომელსაც მალე დაუბრუნდება და ვახარებს!“ ვეკლამ შუქოს მიხედ.

შუქოს ღიმილი გადაფენოდა წამოწითლებულ სახეზე, ღიმილი დიდი სიხარულით.

«საღუსი, გაბრძნობა!»

ინჰინოს „პიონერი“ ყველა მკითხველმა
ბრძალუბა ვიმტონინა — ქონკურსი „კიბლურულ ბერბანიაზა
ბაბარევების 30 ღლისთაქი“
ვაქვეყნებთ მორეა ეტაჰის კითხეებს

- 9. საღ სტაღს ბერბანელუბა კავკასიის ჟღის ბაღ-მულასე?
- 10. ღაგვისსახელთ ჟველაჟე ღიღი პარტიზანული მენარტეფი ღა რა წინგზი ვაბიკითხათ მათ მესახე?
- 11. საღ, რეღის ღა ვიბი ხელმეგანულობით იმნ პირველად ბაგოყენებულ ბეარღიული ნაღმბა-ყოღსინ — „კატინა“?
- 12. რეღელა ბბბრთა მფრინევე ბანახორციელა პირველად გტრის თერთმტრინეთან მუტაკეა — „ტარანი“?
- 13. ღავვისსახელთ ნორჩი ღვინეღეფი, რეღელეგე სახელთ ბაითეგს ბერბანელი ჟაჟისტეგის წინაღ-

- მღე ბრბულაჟი. რა იმით მათ ბიბრეგის მესახე?
- 14. რა იმით აღმესანღრე ბატრუსეგის, ჟოგა კონსოღ-ღმეინსაკიას ბიბრეგის მესახე?
- 15. ღაგვისსახელთ საბბრთა ბაგვირის ბიბრეგ, რეღელეგე მრჯე რე მტჯე ბიღიღს მს წიღეა.
- 16. რეღის მბრეღის საბბრთა პრიმეფი, სახმეღეფი? თანმეღეღეგობით ღაასახელთ ჟარინასტა, რეღეგრთა ღა ბანეარღთა სახმეღრე წიღეღეფი, რეღრეგ სახმეღეთო, ასევე სახმეღრე-საჯღეკე წიღრეფი.

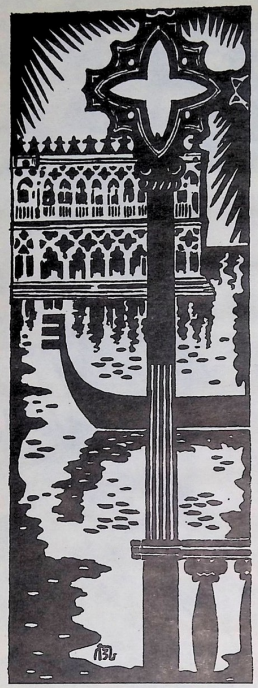
(პირველი მტაკის კითხეები ღა კონკურსის პირობები 06. „პიონერი“ № 11)

ინჰინოს „პიონერი“
ყველა მკითხველმა
* ცხელუბა *
ვიმტონინა-ქონკურსი

ბეგბრეველს
ელთ სობელა
ღა ჟიღელეა!

ჩვენ

თაც. სასამართლო განაჩენის მოსაზრების შემდეგ მან თქვა: „თქვენ გააჩინეს უფრო დიდი შიშით აცხადებთ, ვიდრე მე მას ვისმენ“.

როდესაც წაიკითხეთ ბრუნოს ხელნაწერი, თვალს გადაავლებთ მის სიტყვებს, უწყობანოდ უწოდებთ მას დიდ ადამიანს. მაგრამ არის ერთი ამბავი, რომელიც ჩვენს ყურადღებას მისდამი კიდევ უფრო ამახვილებს.

ეს არის მისი პალტო ამბავი. საინტერესოა, თუ როგორ ჩაუკარა ჭორადნობა ბრუნოს ხელში ინკვიზიციას.

ერთმა ვენეციელმა დიდებულმა, ვინმე მოგენიკომ შინ მიიწვია სწავლული, რათა მისთვის ფიზიკა ესწავლებინა და ხელი შეეწყო მესხიერების გავარჯიშებაში. იგი რამდენიმე თვე მასპინძლობდა ბრუნოს. ბრუნომ მოგენიკოს მხოლოდ ელემენტარული ფიზიკა აუხსნა. დიდებული უკმაყოფილო იყო, რადგან ეს ცოდნა სარგებელს არაფერს აძლევდა. ამიტომ სურდა უფრო მეტი სცოდნობა. უკმაყოფილო მოგენიკომ წერილობით შეატყობინა ინკვიზიციას: ამ უმაღლესმა ადამიანმა ქრისტეს სახელი აუგად მოიხსენია, ბერებზე კი თქვა — ვირები არიან და ხალხს ასულულებენ. ამას ისიც დაემატა, რომ ბრუნო ბიბლიის საწინააღმდეგოს ამტკიცებდა — მზის გარდა, სხვა მნათობებიც არსებობენო.

მოგენიკომ მისი სარდაფში ჩამწყვდევა მოითხოვა. მოხუცეები კვირას, შუალამისას მოვიდნენ... ეს მოხდა 1592 წლის 25 მაისს. ამ დღის შემდეგ 1600 წლის 17 თებერვლამდე ბრუნო საპყრობილიდან აღარ გამოსულა. რვა წლის განმავლობაში, რაც ეს

1592 წლის ზამთარში, როდესაც იგი ჯერ კიდევ სასტუმროში (ცხოვრობდა, მეგრავს, სახლზე) ვაზრელო ცენტოს, პალტო შეეკვებინა. როდესაც ბრუნო დააპატიმრეს, მას პალტოს ფასი არ ჰქონდა. გადახდილი, ეს ამბავი რომ გაიგავს, მეგრავმა მას ნეტ-სამეფელში მცხოვრებ მოგენიკოს ოჯახს მიაშურა და ანგარიში წააკლდინა.

სამწუხაროდ, უკვე დაგვიანებული იყო.

მოგენიკოს ერთ-ერთმა მსახურმა მას კარისაკენ მიუთითა. „ამ არამზლისათვის ჩვენ საკმარისად გადავიხადეთ“, ისე ხმამაღლა დაიყვირა მოსამსახურემ, რომ ქუჩაზე გამკვლეუბამაც იქ უკან მოიხედეს. „უშჯობისაა წმინდა ოფიციაუმის ტრიბუნალი გაიქცე და იქ მოახსენო შენი გასაქირი“.

მეგრავი შემინებული იდგა ქუჩაში... მიხეტიალუ ბიჭუნების ჯგუფი ყურის უფლებდა ამ ამბავს და ერთ-ერთმა მათგანმა, ძონძემში გახვეულმა ბუთხუზამ მას ქვა ესროლა. მართალია, ვიღაც ღარიბულად ჩაცმული ქალი გამოვიდა სახლიდან და სილა გააწინა ბიჭუნას, მაგრამ მოხუცი ცუხტი გრძნობდა, რომ აქ საშუაში იყო მართკ ყოფნა მისთვის, „ვისაც ამ ერეტიკოსთან რაიმე საერთო ჰქონდა“. იგი გაიქცა შემინებული, იყურებოდა უკან და აღარც კი ახსოვს, როგორ მიაღდა საკუთარ სახლს. ცოლისთვის არაფერი უთქვამს თავის უბედურების შესახებ.

მაგრამ 1 ივნისს, ანგარიშის გამოწერის დროს, ცენტოს ცოლმა აღმოაჩინა, რომ ერთი პალტოს ფასი არ იყო გადახდილი, სწორედ იმ კაცის მიერ, რომლის სახელი დიდს თუ პატარას პირზე ეყრა. ბრუნოს ამბავი ცნობილი იყო მთელ ქალაქში — მან თავისი ოჯახის წევრებიც ჩაითრია უწმინდურ საუბრებში, ქრისტეს თაღლითს უწოდებდა, რაღაც სულელურ ამბებს ჰყვებოდა მისი შესახებო. ცენტოს ცოლს არავითარი სურვილი არ ჰქონდა ფულის ტყუილებშიაო დარკავისა. ქმართან ჩხუბის შემდეგ ეს სამოცდაათი წლის ქალი საკვირაო ტანსაცმელში გამოეწყო და წმინდა ოფიციაუმის შენობას მიაღდა. განრისხებული ითხოვდა იმ ოცდაათობეტი სკვლის, რომელაც ერეტიკოსს ეძარათა.

მოხელემ ჩაიწვრა მისი სანივარი და შეპირდა, რომ ამ საქმეს ბოლომდე მიჰყვებოდა.

მაღე ცუნტომ გამოძიებების ბარათი მიიღო. აკანკალებული მიაღდა წმინდა ოფიციაუმის ტრიბუნალს.

ქრისტეანობის ვატეხი

გარამულ პრესში
გნაპარი
იოსებ სასონავა

რომის ინკვიზიციის მიერ 1600 წელს კოცონზე დამწვარი, ქალაქ ნოლის მცხოვრები, ჭორადნობ ბრუნო ცნობილია, როგორც დიდი ადამიანი არა მარტო მნათობთა მოძრაობის შესახებ გახედული და დამტკიცებული სიბოთხით, არამედ ინკვიზიციის წინააღმდეგ მამაცური მოქმედები-

ბროცესი გრძელდებოდა, ბრუნო დაულაღავდ იბრძოდა თავისი სიცოცხლის გადარჩენისათვის. ყველაზე მძიმე კი ის ბრძოლა იყო, რომელიც ბრუნომ პირველ წელს, ვენეციაში ტყვეობის დროს გადაიტანა.

ამ დროს ემთხვევა სწორედ პალტოს ამბავიც.

მისა ვასაკვირად, იგი ერთ კი დუკიანთაზე, უბრალოდ გააგვიბინეს, რომ ეს საივარო მიღებული იქნება მხედველობაში პატიმრის ფინანსური მდგომარეობის შესწავლისას. მოხელემ ისიც დასძინა, რომ, შესაძლოა, ამ საქმისაგან არაფერი გამოვიდესო. მოხელემა მორჩილებით მიიწვია გადართობა მოხელეს. ვახანგელი იყო, რომ ასე ავიდოდა დააღწია თავი იქაურთაძს.

მაგრამ ცუნტოს ცოლი სულაც არ გახლდათ ამით კმაყოფილი. მოხელე კაცი დიდიდან დადამებამდე კერავდა, რადგან ვაჭრის ვალო იყო გასასტუმრებელი, გალი კი იმ დროს ხისა და სამარაგულით გაკვირდა — სირცხელია რომ დანამზავეს ვალი აღირევე არ გამოვართვითო. თუ საჭირო იქნება, წმინდა მამასთანაც მივალ რთში, კეთილნი ოცდაათრმეტი სკული რომ მივიღო. „ყოცო-რისა და დასკრდება პალტო.“ — ბუხლუნებდა ცუნტოს ცოლი.

ქალმა ყოველივე თავის სულიერი მამას უამბო. ამ უკანასკნელმა კი ურჩია — პალტოს დაბრუნება მოითხოვეო. მაგრამ ცუნტოს ცოლს მხოლოდ ფულის მიღება სწონდა. მან ხმასაც კი აუწვია. ეს, რასაკვირველია, მღვდელს არ მოეწონა და გარეთ გაავლო. ამან ჰკუთხე მოიყვანა დედაცკი და რამდენიმე კვირა ხმა აღარ ამოუღია. ინკვიზიციის მხრიდანაც აღარაფერი ისმდა ერეტკოისის შესახებ. მაგრამ აქა-იქ მაინც გაიგონებდით — დაკითხვამ საწინელეზანი გამოამჟღავნაო. ჭორებიც საკმარისად ვიცელებოდა. მეყრავის ცოლი გულში იხარშებოდა, როცა ესმოდა — ბრუნის საქმეს ცუდი პირი უჩანსო. იგი ვეღარასოდეს იხილავდა ღღის სინათლეს და, ცხადია, ვალიც ვადაუხდელი დარჩებოდა. დედაბერის დამეგები აღარ ეძინა. ავერსტროში, როდესაც სიცემე იმატა, ქალს ნერვები აეშალა. მაღაზიებში დაიწყო სიარული და ყოველ შემხვედრის თავის გულის ტკივილს უზიარებდა. ამბობდა — სულეირმა მამემმა ცოდვა ჩაიღინეს, როცა ასე უგულოდ მოვიდნენ ღარიბი ხელონის სამართლიან განცხადებასო.

გადასახალი დიდებოდა, პურის ფასმაც საერძობლად აიწია. ერთ დღესაც ცუნტოს ცოლი მოხელემ წმინდა ოფიციალის ტრიბუნალში წაიყვანა. იქ ქალს უთხრეს — თავი დაანებე ჭორიკანობას, სირცხელია რამდენიმე სკულისათვის ასეთი ხმაურის ატეხაო. დედაბერი გააფრთხილეს, თუ არ დამშვიდდები, დასაშინებინებდ ბევრი საშუალება გაგვანიშნაო.

ამ ვაფრთხილებამ ვაცლენა მოაძლინა ქალზე.

სექტემბერში კი ცნობა მოვიდა, რომ ბრუნის დიდი ინკვიზიტორი — რომი ითხოვდა.

დედაბერი გეის დაემსგავსა. შეიძლება თუ არა ვაღადაუხდელი ერეტკოისის რომში გამხვედრად არც კი ჰქონდა მოსმენილი ცნობა, რომ წმინდა ოფიციალის ტრიბუნალისაკენ გაიქცა.

ამჯერად ცუნტოს ცოლი უფრო მალელო თანამდებობის მოხელემ მიიღო. იგი თითქმის ამ ქალის ხნის იყო და ამიტომაც გულისყურით მოუსმინა. მცირე პაუზის შემდეგ მოხელემ ჰკითხა, ხომ არა გაქვს ბრუნისთან შეხვედრისა და საუბრის სურვილიო. თანხმობა მყისვე მიიღო. შეხვედრა მეორე დღისათვის აღიწინა.

დილას, ერთ პატარა ოთახში, რომლის ფანჯარაზე რკინის ბაღ იყო აკრული, შემოიყვანეს გამხდარი, პა-

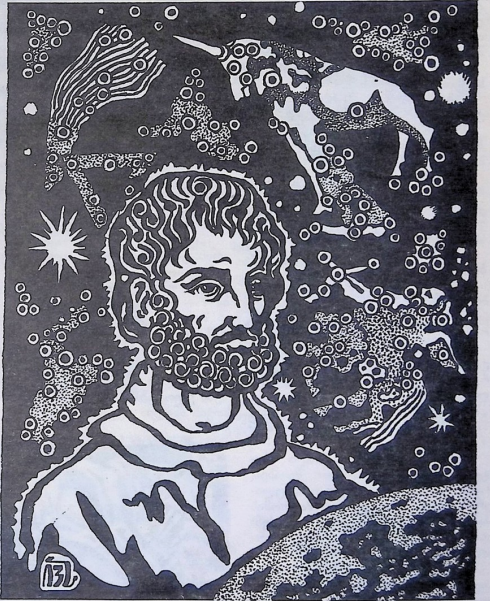
ტარა ტანის მუქყვერიანი კაცი, რომელმაც თავაზიანად ჰკითხა ცუნტოს ცოლს: „რა გნებავთ?“

ქალმა ვერ იცნო ბრუნო, იგი უფრო სხვანაირი ახსოვდა, როდესაც მითან იყო პალტოს ზოვის ასაღებად გამოძიებისა და რეკონსტრუქციის მღვდლებთან იგი ძალზე შეეცვალა. დედაბერმა მკვანელ მიახალა: „რა მნებავს და პალტო, თქვენ მისი ფანი არ გაიჯანხლიათი“. ბრუნო რამდენიმე წამს გაკვირვებით შესცქეროდა დედაბერს, შემდეგ კი ხმადალა ჰკითხა: „რამდენი მშარტებს?“

„ოცდაათრმეტი სკულიო. თქვენ უკვე მიიღებ ანგარიში.“

ბრუნო მიუბრუნდა ერთ მსუქან მოხელეს, რომელიც მას სდარაკობდა და შეეკითხა: კიდევ რა თანხა არის ჩემს განკარგულებაშიო. მოხელემ ეს არ იცოდა, მაგრამ შეჰპირდა აუცილებლად გაგიგებთო.

„როგორ არის თქვენი მეთულეუ?“ — ჰკითხა პატიმარმა ქალს: თითქოს

მზ

და ამით სკვალა მოხუცთან ამ მოულოდნელი შეხვედრისათვის გულთბილი ხასიათი მიეცა.

ტანმორჩილი ვაკის ასეთი გულწრფელობით დახვეწულმა ქალმა უპასუხა — კარავალა, ოღონდ რეგემბატიზმი აწუხებს.

ორი ლის შემდეგ მოხუცი ქალი კვლავ მივიდა წმინდა ოფიციალურის ტერმინალში. კიდევ ერთი საუბრის ნებართვა მიიღო, მაგრამ უპასუხარა, რკინისბაიდან თთანში აშკერად ერთი საათი იცავდა, რადგან ბრუნო დაკითხვებზე ჰყავდა.

ბრუნო მოიყვანეს. ძალთან დალილი იყო. ვერ ხახა რა სკამი, კედელს მიყვარდნო და სკამზე დაიწყო ლაპარაკი. ბრუნომ დასუსტებული ხმით უთხრა, რომ, სამწუხაროდ, არ შეუძლია პალტოს ფულის გადახდა, რადგან არ გააჩნია არც ერთი სკურლი. იმდენ კი მიანც არ ჰქარავდა. გაახსენდა, რომ ერთ კაცთან ფრანგულურში, რომელიც მის წიგნებს ბეჭდავდა, კიდევ ჰქონდა დარჩენილი ცოტაოდენი ფული. მისთვის უნდოდა მიეწერა, თუ კი ამის ნებანს დართავდნენ. ნებართვის მისაღებად კი მხოლოდ დილით იყო დაბარებული.

ქალი თვალმომოუწყვებლად შესცქეროდა ბრუნოს...

„ახლა რაღად გჭირდებათ პალტო... თურმე კაპიციც არ გააჩნიათ“.

ბრუნომ ქალს თავი დაუტარა ნიშნად დასტურისა — თქვენი სიტყვები ჩემთვის გასაგებიათ.

„ფულს მუდამ ვმოულობდი ჩემს მიერ დაწერილი წიგნებით და მასწავლებლობით. ასე მეგონა აშკერადაც. ვფიქრობ, პალტო დამიჭირდება, ოღონდ ხომ თავისუფალი ვიქნები“.

და ეს გულწრფელად, დაჭერებით თქვა...

ქალი ოთახიდან ისე გავიდა, რომ ბრუნოსათვის აღარაფერი უთქვამს. „იხი გულგზავნის ფულს ადამიანს, რომელიც ინკვიზიციის ხელშია?“ — გაბრაზებით უთხრა ქალს. ცენტრო შერიგებული იყო ფულის დაკარგვას, მაგრამ მაინც მოსწონდა ცოლის ასეთი დაუღალავი მოქმედება. „მას ახლა სხვა საფიქრელი და სადარღებელი აქვს“ — წაიბუბნებდა მკვარავმა.

მომდევნო თვეებში ახალი არაფერი გაუგონიათ ბრუნოს შესახებ. იანვრის დასაწყისში ნოლის სასულიერო სასამართლო დეათანხმა რომის პაპის წინადადებას — ერეტიკოსი უნდა გადაეყვანათ რომში და გავსამართლებინა იქაურ ტრიბუნალს.

ცენტრებმა ახალი მიწვევა მიიღეს წმინდა ოფიციალის ტრიბუნალიდან.

რო არ იყო აღნიშნული და დედაბერიც ნაშუადღეს გაემართა ტრიბუნალისაკენ. იგი ცუდ დღის მითხრობდა — პატიმარი რესპუბლიკის პროკუროტორს ელოდა. მიხედა ქალმა ტრიბუნალის მოხელეს მოკლედ აუხსენა, რომ მას მხოლოდ რაღაცის კითხვა სურდა.

მიხეღე წავიდა და მალე ტრუსლიან ერთად დაბრუნდა. საუბარი დიდი თანამდებობის მოხელის თანდასწრებით მიმდინარეობდა.

სანამ ბრუნო რაიმეს იტყოდა, დედაბერმა წამოიძახა: „რატომ იტყვიან ასე, თუ თქვენ მართლაც ეტყვიან თავისუფლება?“

წამით ბრუნო შექრათა. „სამწუხაროდ, ფული არ მიიქონია. — წარმოთქვა მან ბოლოს, — იორჯო მიეწერა, მაგრამ არაფერი არ მისულა. უძებნესია, პალტო უკან წაიღო“.

„მე ხომ ვიცოდი, რომ ეს ასე მოხდებოდა, — დაიყვირა ქალმა. — პალტო თქვენს ზომებზე არის შეყვრილი, სხვებს არ მოერგებათ“.

ბრუნო შემოფთობებული უყურებდა დედაბერს.

„ამაზე კი არ დაფიქრებულვარ, — თქვა და იქვე მდგომ სასულიერო პირს შეეკითხა: — შეიძლება თუ არა ჩემი ქონების გაყიდვა?“

„ვერაფერს გაყილით, — საუბარში ჩაერია მის მოხელე, რომელმაც ბრუნო მოიყვანა. — თქვენს ქონებაზე პრეტენზიას აცხადებს მოგვნიყო, დიდხანს გიცხოვრიათ მის ხარჯზე“.

„მან თვითონ მიმიწვია“, — უპასუხა დალილიმა ბრუნომ.

მიხუცება მოხელემ ხელი ასწია: „ღღეს ეს სალაპარაკო აღარ არის. ვფიქრობ, რომ პალტო უკან უნდა დაუბრუნოთ“.

„რა უნდა ვქნათ, რა გვეშველება?“ — წარმოთქვა დედაბერმა.

მიხეღე ცოტა წამოიწია, მაგრამ მაინც წყნარად უთხრა: „პატრეცემული ქალბატონო, ქრისტიანის სახე რომ მიგდობთ, არაფერი დავიშავებდებოდათ. ბრალდებული განაჩენს ელოდება. ასეთ ვითარებაში მისთვის ძეგლია თქვენს ფულზე ფიქრი“.

ქალმა მას გაუბედაოდ შეხვდა. გაასწენდა, თუ სად იმყოფებოდა. დასწინ-დასწინა ეს და იმ დასწინაში მივიდა, რომ უძებნოთ ინკვირად იქეთრობას გასცლიდა. ამ ღრის დედაბერს უნდინდა პატიმარის დახვეწილმა მოგონა: „მე ვფიქრობ, ქალმა ტონს აქვს უფლება მოითხოვოს პალტო“.

და როდესაც ცენტროს ცოლი ბრუნოსკენ მიტრიალიდა, ამ უკანასკნელმა დაუმატა: „უნდა მპატიოთ. არ იფიქროთ, რომ თქვენი დახაკარე ჩემთვის სულერთი იყო. მე ამ სკემის გამო განცხადებას ვაგავთუბ სასამართლოში“.

ამ დროს დაბრუნდა პალტოს მოსატანად ვაგვანელი. „პალტო აქ არ არის — მოგვიჩიო მათისთან დაიტოვა“, — თქვა მან.

„ამ სიტყვების ვაგონებაზე ბრუნო შეტეა. შემდეგ კი მტკიცედ მიმართა იქვე მყოფი: „ეს არ არის სწორია. მე მას ვუჩივლებ“.

მიხუცება მოხლემ თავი გაქანა: „უძებნესი იქნება თქვენს სუბბარს დაუბრუნდეთ, რომელიც კიდევ მხოლოდ რამდენიმე წლის შეიძლება გაგრძელდეს. დაუნებელია, რომ თქვენ აქ გაუთავისებოდ იჩხუბოთ რამდენიმე სკურულით“.

დედაბერს მოთმინების ფილა აეგის, სისხლი თავში აუვარდა.

„რაო, რამდენიმე სკურლი? — წამოიყვირა მან. — ეს თანხა ჩვენივსა მთელი თვის უკანაჩქარეა. თქვენი ადვილად შეგიძლიათ შეამოწმოთ ეს...“

ოთახში შემოსულმა ბერმა ხემალია წარმოთქვა:

„პროკუროტორი მოვიდა“.

დიდმა, მსუქანმა მოხელემ ბრუნოს ხელი ჩააგლო სახელმოც და გარეთ გაიყვანა. იგი ფერმკრთალი იყო.

დედაბერი დაბნეული დაუყვა ქვის კიბეებს. არ იცოდა, რაზე ეფიქრათ. კაცმა რომ თქვას, ტრუსლი ისე იქცეოდა, როგორც შევილი.

რამდენიმე კვირის შემდეგ მიხეღე პალტო მიტანა. ქალი კარს უკან იღვა და უსმინდა, თუ რას ამბობდა მოხელე. „ბოლო დღის ბრუნო სულ პალტოზე დარდიობდა. იორჯერ განცხადებაც კი შეიტანა, ნუნციუსსაც ელაპარაკა ამის შესახებ. სბოლოოდ მაინც თავისი ვაიტანა — მოგვიჩიომ პალტო ბრუნს დაბრუნა. ახლა კი პალტო ბრუნოს ძალიან გამოადგებოდა, რადგან რომში ავტანდინა“.

ეს სრული ქეშპირიტება იყო. იღვა იანვრის ბოლოს.

გერმანულიდან თარგმანა მალხაზ რაბინაძე.

დაესწარიე შიავეს!

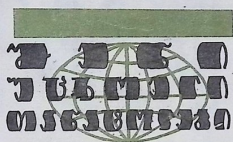

მიწა ფანტელს უფურებს,
 სტენს ბუხარი გამობარი,
 და ბუნებაც ბუბუნებს:
 წამთარია! წამთარია!
 ბიჭო, სარკმელს გახედე,
 ფიფქი ქარიშ დატურავს,
 აღმოსავლით, სამხრეთით
 გვიმზობს თოვლი ტაცყუნა.
 ბებო, რატომ ბუწულუნებ,
 რად გვეძახი უწარუნველს,
 დედა, რატომ გვევრობილებ,
 რათ გვიმაღავ მარხილებს?
 ვენაცვალე მამასა —
 თოვლში გვიშვებს მამაცად.
 წავალთ, გავთამაშდებით,
 სანამ გვეკია ბავშვები.
 და ძამიყო კახუნაც
 კვირობს თოვლში ჩამდგარი,

ნ ა ზ ი კ ი ლ ა ს ო ნ ი ა

წამდაუწუმ ნახულობს:
 თოვლია თუ შაქარი?
 — სანამ გვეავს და აქ არი,
 შაქარია შაქარი!
 აბა გუნდა-გუნდები,
 თორემ გაგვიბრუნდები...
 ეს ვინ მოლის სერებზე,
 ბანდულთან ცერებზე?
 მგონი, თოვლის კაცია,
 ყინვის ჩოხა აცვია,
 გაქირვებით იძულებს
 და დაძებებს ჩიბუხებს,
 რა ქნას, ახალ სივარეტს
 ახლასაც არ იყარებს.
 აბა, ერთი მამაცაც
 შევუტოთ მამაცად!

ბრძოლის ველი გრიალებს, ჩივიანული
 ფიფქი აღმა ტრიალებს, ჩივიანული
 აბა, გავატალით,
 მტერი მიკორიალებს.
 რგორც თეთრი ციკენები,
 მისრიალებს ციკები,
 იბრა ყოველი,
 ვინ ვინ არი, რომელი?
 მხოლოდ ერთი კახუნა
 კვირობს თოვლში ჩამდგარი,
 წამდაუწუმ ნახულობს:
 თოვლია თუ შაქარი?
 ფიფქის თეთრი გვირილა
 გადაიქცა ყვირილად:
 — სანამ გვეავს და აქ არი,
 შაქარია შაქარი!
 დაესწარიე მარავლსა
 წამთარს ციგით მავალსა!

ვიეზენის დამოკარბიული რესპუბლიკის მოწინავე პიონერული რაზმი

პირველი პიონერული რაზმები ვიეტ-
 ნამში ჯერ კიდევ მაშინ შეიქმნა, როცა
 ქვეყანა ფრანგ და იაპონელ იმპერიალის-
 ტებს ებრძოდა. ეს იყო 1941 წელს. მა-
 შინ პარტიზანულ რაზმებში უფროსების
 გვერდით პიონერებიც იბრძოდნენ. საქ-
 ვეხნოდ არის ცნობილი ნორჩი პიონერის
 ლე ვინ ტამის — „ცოცხალი ჩირაღდ-
 ნის“ — სახელი. ლე ვინ ტამს მტრის
 საწყობის აფეთქება დაეკლეს. მტერმა
 იგი შენიშნა. მაშინ ლე ვინ ტამმა ტან-
 საცემლზე ცეცხლი წაიკიდა და ალბო-
 დებულ შევარდა საწვავით სახე საწყ-
 ყობში. ახლა მის შესახებ სიმღერებს
 მღერიან. პიონერებს მუდამ ემასსოვრე-
 ბათ გმირის სახელი.

როცა რევოლუციამ გაიმარჯვა, ყველ-
 გან შეიქმნა პიონერული რაზმები.
 ჩრდილო ვიეტნამის პიონერებისათვის
 გაიღო სკოლების კარი, აშენდა სტადი-
 იონები, კოლონიზატორთა სასახლეები
 წითელკვლასხვევიანმა გოგო-ბიჭებმა
 ააგეს. ვიეტნამელ პიონერებს აცვიათ

თეთრი პერანგი, ზედ უკეთით სამკერ-
 დე ნიშანი, რომელზეც გამოსახულია
 ბამბუკის მწვერვალს უკლებლივ — თაგისუ-
 ვალი ქვეყნის ნორჩი თაობის სიმბოლო.
 ვიეტნამის დემოკრატიული რესპუბლი-
 კის პიონერები სო ში მინის სახელს
 ატარებენ. ჩვენი ქვეყნის პიონერებს
 მედიტი მეგობრული კაშმირი აქვთ
 ვიეტნამელ პიონერებთან. 1966 წელს
 ჩატარდა საკავშირო აქცია — „სამჭო-
 თა პიონერები — ვიეტნამს“. ვიეტნა-
 მელ პიონერებს გაგვანათ საწუქრებით
 დატვირთული ორი გემი და ერთი გე-
 რეთ წოდებული „განათლების გემი“.
 იგი სწავლა-განათლებისათვის საჭირო
 ნივთებით იყო სავსე.

ლიც ახლა 200 ათას წევრს აერთიან-
 ნებს. პიონერულმა ორგანიზაციამ მონ-
 გოლეთის სახალხო რევოლუციის 50
 წლისთავის აღსანიშნავად სამწლიანი
 ლაშქრობა გამოაცხადა. სოფლის პიო-
 ნერებმა გამოზარდეს 1274 ათას სული
 პირუტყვი, ჩაატარეს უამრავი კონკურ-
 სი-შეჯიბრება: „მეცნიერებათა ოკეანე-
 ში“, „მონგოლეთის სახალხო რესპუ-
 ბლიკა — ჩემი საყვარელი სამშობლო“,
 „მშვიდობა, ძმობა, მეგობრობა“ და ა. შ.
 მონგოლეთის პიონერულ რაზმებს მი-
 მოწერა აქვთ საბჭოთა პიონერებთან.
 პიონერთა 3500 რაზმს ხელმძღვანე-
 ლობს სოფლსა და ქალაქის 20 პიონე-
 რული საბჭო. მონგოლეთის პიონერული
 ორგანიზაციის შექმნის 40 წლისთავთან
 დაკავშირებით ორგანიზაცია დაჯილ-
 დოვდა სუე-ბატორის სახელობის ორ-
 დენით. მონგოლი პიონერების ღვიზია:
 „მონგოლეთის სახალხო-რევოლუციური
 პარტიის საქმისათვის იყავ მზად!“ პი-
 ნონერებს აცვიათ: თეთრი პერანგი, მუქი
 შარვალი (გოგონებს ქვედატანი), უკე-
 თითი წითელი ყელსახვევი და პიონერუ-
 ლი ნიშანი, რომელზეც გამოსახულია
 მონგოლეთის სახალხო რევოლუციის
 ბელადის სილუეტი.

პიონერული სახალხო რესპუბლიკის პიონერული ორგანიზაცია

1925 წელს სუე-ბატორის სახელო-
 ბის სკოლის მოსწავლეები გაერთიანდ-
 ნენ ნორჩ პიონერთა პირველ ორგანიზა-
 ციაში. ასე შეიქმნა მონგოლეთის პირ-
 ველი პიონერული ორგანიზაცია, რომე-

ნიკოლა
სანიონი
მხატვარი
ზურაბ
მამარიაშვილი

გაგაულის ქალი

მზე აღერსიანად ნათობდა... ნელთბილი ამინდები იდ-ვა. დილით, ღირბიტმა რომ გაიღვიძა, ოთახში გახაფხულის სურნელება ტრიალებდა. დია ფანჯრებიდან სუფთა პაერი და მზის ნათელი შემოდინდა. იდუმალი ძალა გარეთ ეწეოდა. ერთი-ორჯერ გაიარა-გამოიარა ოთახში, მერე კი აივანზე გავიდა. ხეთა კენწერობებიდან გამომკრთალმა მზის სხივებმა თვალები აუჭრელა. ღირბიტმა მზეს ზურგი შეაქცია. მთებს გახედა. თეთრი კიტელი და ასეთივე ფერის შარვალი ეცვა. ხშირ სიმწვანეში ჩიტები გალობდნენ. მათ ჭიკჭიკი ერთი არიშვანად ფრთისნის ხმა გამოირჩეოდა, იგი ისე გულიანად უსტყვენდა, თითქოს საკორწოლო ხანჯა მღეროდა — ღირბიტმა დაკვირვებით მიუვლო ყური. ეცნაურა ჩიტის გალობა — ნამდვილად შაში უნდა ყოფილიყო. სახლის წინ გაფითილი დაფინის ხეზე შემოსკუბებული დილის მიბრძანებას უგალობდა.

ღირბიტ გულისა სიამით აუჭვრდა გული, ისე ტყებობდა შაშიც ვალობით, თითქოს ძველებურ აფხაზული სიმღერას ისმენდა, მაგრამ ქუჩაში სხვადასხვა მხრით მიმქროლოვთ, მოგუგუნე მანქანები ახოზადნენ იმის ხმას. ამ დროს სკოლაში მიმავალმა მოსწავლეებმაც ამოიარეს. ამ ქუჩაზე რომ ამოვიღოდნენ, ბავშვებს მზერა ჩუმად გულისა სახლისავე გაურბოდათ. იქნება საკვარელადამიანს მოვკრათ თვალიო. იმ დღეს ჰედა გაულმითა — თეთრი ფერის ტანსაცმელში გამოწყობილი ღირბიტმა აივანზე გადმოდგაროყო და ბალის იყურებოდა. გაოცებული ბავშვები წუთით აღვიღზე ვახევდნენ, საკუთარ თვალებს არ უჭერდნენ — ნეტუ მართლა მსცოვანი მწერალია ეს აივანზე გადმოდგარი კაციო.

— გულისა, გულისა! შეხედა, ეს ის არის... ნამდვილად ის არის. — წყნარად წარმოთქვა აჯირმა და ამხანაგს

მკლავზე გამოაჩინა.
— შეხე... სურათზეც ასეთი კარია...
ბავშვები ჭიშკრით ამოზრიდო ბუჩქს ამოფარდნენ და ისე უთვალთვალდნენ საყვარელ პოეტს.
— კიდეც კარგი ამ გზით რომ წამომიყვანე, აჯირ, თორემ ღირბიტ გულია შეიძლება ვერც გვეხანა სანეროდო. მე იგი რატომღაც მალდა და მხარბეუკიანი მგვირბა...
ხრა ამხანაგს გულისამ.

— აქედან ასე გვეჩვენება თორემ მალაოც არის და მხარბეუკიანი — ღარწმუნებულო კილოთი თვეც აჯირმა. გულისა არ შეკამათებია აჯირს, მაგრამ დამკვებულმა უფრო გულმოდინედ დაუწყა თვალთვლება პოეტს. ბავშვები სულგაბაბულნი მიუყუდლებოდნენ ბუჩქთან, ხანდახან თუ გადაუჭურჩულებდნენ ერთმანეთს, ეს იყო და ეს. ყურადღებას არ აქცევდნენ არც ჩიტების ჭიკჭიკს. არც მანქანების ქროლვას და არც ვეხბით მოსიარულეებს თითოეული მათგანი ერთი აზრით იყო შეპყრობილი — სკოლაში მისულები როგორი ხალხით მიუყვებოდნენ ამხანაგებს ყოველივეს, რაც აქ ნახეს და განიცადეს.

რამდენიმე წუთის მერე სკოლის გზას გაუყვეს. თანაც თითქოს რაღაცა დარჩათო იმ სანუგვარ ხალხთან, მაილ-მალი უკან იცქივრებოდნენ, მაგნიტივით იზიდავდა მათს ცნობისმოყვარობას იქაურობა.

ღირბიტმა არ იცოდა, რომ ბავშვები მას უთვალთვალდნენ. მან დაინახა, როგორ მიუხალოვდნენ ისინი მათ ჭიშკარს. მაგრამ გვიანა, თავისი გზით წავიდნენო და კვლავ შაშვის გალობას დააყურადა.

ღირბიტ გულიანი უყვარდა ქალაქგარეთ გასვლა. მიუვლებდა ყურს ბუნების იდუმალებით აღსავლელ დუმილს. იგი აქ ფიქრობდა წარსულსა და აწმყობზე, გონებაში იზადებოდა ახალი თემები, რომელითათვისაც უნალოეს მომავალში უნდა შეესხა ხორცი. ყველაზე უფრო გემისტის ხეობა იტაცებდა. გარინდებული დააკვრდებოდა ხოლმე მდინარეზე გაღებულ ხილს, რომელიც მისი ვაჟის, ომიდან შინ მოუსვლეული ვალოდიას პროექტით იყო აგებულთ. აქ იგი საათობით სერირობდა, ამ იქნა ხოლმე უხმო, საკუთარ ფიქრებში შთანთქმული.

ხშირად კოლორსაც ესტუმრებოდა. მდინარეს, რომლის ნაპირებზეც გაატარა თავისი ბავშვობა.

და აი, ახლა, აივანზე გამოსულმა, ფრინველთა გალობის მოყვარულმა და ამ ილდებულო ამინდის განმცდილმა ერთბაშად გადაწყვიტა კოლორის ხეობაში გამგზავრება. მწელი ბავშვებმა ჭქონდა ღირბიტ გულისა. და მაინც ძვირფასი და ახლობელი იყო კოლორის — აძილფის ნაპირები, სადაც მან ყრმობის წლებში გაატარა...

მანქანა ჭიშკრითან ელოდა. ამის შესახებ ღირბიტს ეუნა ანდრეევანამ მოახსენა, თანაც დასძინა: — რა იქნება, შენთან ერთად მეც რომ წამოვიდე კოლორზე?

— არა, რღეს მარტოს მინდა გასერიგება, — განაცხადა გულიამ, — ხელი დასტაცა ხელჯობს და კარში გავიდა. მანქანა სწრაფად მიდიოდა. მალე უკან დარჩა ქალაქი... აჯერ კოლორის ხეობაც. იმ მცირე ხანს, მანქანა რომ ხილზე გადადიოდა, გულია თვალს არ ამორებდა კოლორის

ტალღის სიღრმის, მერე გაბატონებული გავიძენე, იქვე და კი სოფლის გზაზე გადავხვიეს, რომელიც რკინიგზის ხაზის გასწვრივ მიემართებოდა. სოფლის ორობა-ჩორობა გზაზე მანქანამ ჩრევეა-ჩაყვავი დიწყო. ნახევარდღია სარტყელში მისი სისოთან ერთად გახაფხულის სურნელზე შემოდიოდა.

ამ წუთში ღირბიტის თავის ბავშვობაზე ფიქრობდა. გაიხსენა... მამამისმა სწორედ ამ სოფლის ტალხიან შარავნით ჩამოყვანა სოხუმში, სიფლის მწერლად უნდა გვეზღის მოხზადება.

და, აი, მისი მშობლიური სოფელიც. მანქანა მდინარე ნარკოუსთან გაჩერდა, რომლის ნაპირზეც ოდესღაც მათ ბატარა წიქვილი ჰქონდათ ჩადგმული.

ღირბიტმა გამოაღო მანქანის კარი და ფეხი დადგა არა მარტო მისთვის მშობლიურ, არამედ ყველა ჩვეულებისთვისაც ძვირფას მიწაზე.

მისი სოფელი მდგომარეობს ალფერა ძნელი გადმოსასვლელა. ნაღველისა და სიხარულის ნახავი მემოსწოლია და გულზე. აქ არ იყო გოჯი მიწაც კი, რომელიც მას რაიმეს არ ახსენებდა და არ აგონებდა — ყოველი ბორცვი, ქვა თუ ლოდი, ოჯახური სამაზის. იგი მთავად ჩაიძირა წარსულზე ფიქრებში. გაიხსენა, როგორ დასახლდნენ აქ ღირბიტის მამამ ოჯახი ნათესავეებთან დატოვებულ, თვითონ კი ეს ადგილი აირჩია საცხოვრებლად. ფაცლის მსგავსი რაღაც ააშენა და დასახლდა.

ღირბიტს ის სურათი წარმოუღდა თვალწინ, როცა პირველად შელავდნენ ახალ საცხოვრებელში. ოჯახის წევრები თვალუბნის ცეცხლით გაემართნენ ფაცლისაკენ, რომლის სახურავიდანაც კვამლის ბოლქვები ამოდიოდა.

მამა გაცივებულ, მომჩიარულ ჩერქეზულ ტანსაცმელში, დედა და ბებიის კი გრძელ კაბებში გამოიწყობილყვნენ. ქალების სახეზე შავი თავსაფრები აყარა, მხოლოდ თვალბილა მოუჩანდათ ორბაზე. ერთიმე საწყალობელი შესახედავნი იყვნენ. არც ბავშვები გამოიყურებოდნენ უკეთესად.

ოჯახის მდგომარეობა შემარწმუნებელი იყო. ვახარებოდათ სამშობლოში დაბრუნება, უცხოებთან დაღუბული შელოთვი ეგლოვითა, თუ ოჯახის მიმავალზე ეფიქრათ, რათა როგორმე ეხსნათ იგი შიშვლით ამოწყდომიანს? უკან მწუხარების ოკეანე იყო, წინ კი ბნელით მოცული გოგონებობა...

ღირბიტი ხელს, სვენებ-სვენებით დაიარებოდა ეზოში. „მამაჩემი, რაც კი შეეძლო, ყველაფერს აკეთებდა. მან შეგვიჩარხუნა ჩვენ ყველაზე მთავარი — სამშობლო. მეტის გაკეთება კი იმ დროს მას არ შეეძლო. ისეთი დრო იყო, სიხვერტა ერთობ ჰქონდა“.

რამდენიმე ქალით გაატარა მან აქ ფიქრებსა და მოგონებებში, მერე საათში დაბრუნდა.

* * *

მანქანა რომ ჰქოშარს მიუახლოვდა, ღირბიტმა ეზოში ბავშვებს მოჰკრა თვალი. მის დანახვაზე ბატარები გაიხსენა. მხოლოდნელობისაგან ღირბიტიც, ცოტა არ იყოს, დაიბნა, მერე კი გაახსენდა — რამდენიმე დღის წინ ერთ-ერთი აფხაზური სკოლიდან აცნობეს, რომ ბავშვებს მასთან შეხვედრა სურდათ.

„დიდი სიამოვნებით, როცა გნებავთ“ — უბასუხა მამის გულიანად. და აი, ისინი მოვიდნენ, ფორმის ტანსაცმელში გამოწყობილი, სახეგაციკროვნებულნი.

ღირბიტმა რომ ეზოში შეაბიჯა, მდინერი და აღლევბული ბავშვები მასწავლებელს შემოეხვივნენ.

— გამარჯობა, თქვენი, ყურჩატები... — ღირბიტმა ხელები გადახვია რამდენიმე ბავშვს მხარზე — ალბათ დიდხანს გალოდინეთ, არა? — მერე მასწავლებელს მიესალმა.

— არა, ბატონო ღირბიტო. ჩვენ ეს წუთია მოველით თქვა მასწავლებელმა. — დღეს დილით თქვენ თვალის მერკრეს ამ ბავშვებმა—მასწავლებელმა გულისსა და აჭრის აჩენა. — ჩვენი დარწმუნებულები ვიყავით, რომ მინი მოვიტარებდით და წინასწარ აბარ დაგირეგულირებდით.

ღირბიტმა ღმიოთი გადახედა ბავშვებს, მერე—
და ქალიშვილს მიმართა:

— ტალიანა, კი მაგრამ, ასე როგორ იქნება, შევსაბოცოთ სახლში სტუმრები, მობრძანდით, ვეთაყვა, ვთხოვთ. — თვითონვე შეუძლვა სახლში ბავშვებს.

სასტუმრო ოთახში შევიდნენ. აიჩიო ყურადღებით ათვლიებდა ყველაფერს: ბუხარს, წიგნის თაროებს, ხოლო როცა ღირბიტმა საუბარი დაიწყო, იგი თვალს არ ამორებდა საყვარელ ადამიანს.

ღირბიტმა სათითაოდ გამოკითხა ბავშვებს სახელი, შემდეგ კი მათი სწავლით დასტურდა.

ბავშვებმა დაირცხვირეს და თავები ჩააკლეს.

— ჩვენი კლასი ერთ-ერთი საუკეთესოა სკოლაში, — ბავშვების მაგიერ უბასუხა მასწავლებელმა.

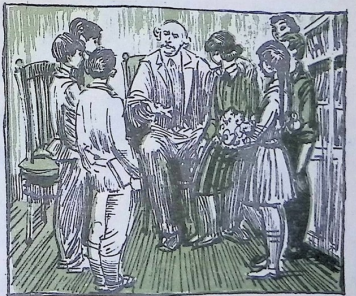
— ეს შესანიშნავია, დიდებულა! — მხიარულად თქვა გულიანად, — თქვენი ჩვენი მომავალი ხართ, ჩვენი იმედი. რაც უფრო გახსიალებული იქნებით, რაც უფრო სასუფვლიანად დაუფლებით მეცნიერებას, მით მეტ სარგებლობას მოუტანთ ჩვენს სამშობლოს.

ბავშვები სულგანაბლნი უსმენდნენ, ცდილობდნენ, არც ერთი სიტყვა არ გამოჩინოდნენ.

— კაცობრივობამ ამ ორი ათას სუთთან — სამი ათას წლის მანძილზე მრავალი გამოჩინილი ადამიანის ბრძნული აზრები, საქმეები და ოცენები შემოინახა. ისინი გამოცემულია წიგნების სახით. თქვენ ეს წიგნები უნდა წაიკითხოთ. ვერც კი შეგიძლიათ, რამდენი საინტერესო ამბავს მოგიყვებიან ეს წიგნები! გათხედნავ ულავებ მხოლოდ ნამდვილი მოკირით შედგას შექრომას. მაგრამ კარგი მხედარი რომ დადგას, საქორთო ისწავლებს უნაგვირე ქლიონი ოსტატობა, ალფირის მართვა, უხანგების მოხმარება... ასეა წიგნების კითხვა. წიგნების წაიკითხვაც, იმათ მიხმარებასაც სწავლა უნდა. როგორც ხართ თქვენ ამისთვის შემზადებულნი? მე მინტერესებს, მაგალითად, რომელ წიგნებს კითხულობთ თქვენ, იმ წაიკითხულიდან რა უფრო დაგვახსივრდათ და მოგეწონათ?

ბავშვები ღუმდნენ, ყველა ერიღებოდა დაწყება.

— რატომ დაირცხვირეთ, ბავშვები? — შეავლენიანა ისინი მასწავლებელმა — მე ხომ ვიცი, რომ თქვენ ბუერს კითხულობთ, უხსარი, რა უფრო მოგეწონათ? აი, მაგა-

ლითაღ, შენ, აჭირ, რას მოახსენებ პატივცემულ ღირს მიტს?

— აჭირ წამოხტა, შავი, ცოცხალი თვალები გბრწყინებოდა. მაგრამ უცებ ვერ მოუყარა თავი სათქმელს.

— ღირმიტმა დააცალა ბავშვს ფიჭვი. მასწავლებელს მიუბრუნდა ღიმილით:

— ბავშვი, როგორც ეტყობა, ნამდვილად ამართლებს თავის სახელს! და ძალიანაც უხდება იგი.

— „თემური და მისი რაზმი“... „რობინზონი კრუზო“... — ხოლო ცოტანის შემდეგ დაამატა — „კამიტან გრანტის შვილები“.

— ჩვენ ეურნალეზბაც ვკითხულობთ, — უცებ წამოიძახა ნაწინავებიანმა გოგონამ, ღირმიტის გვერდით რომ იჯდა. მან მასწავლებელს გადახედა, თითქოს ეკითხებოდა. ხომ მართალს ვამბობო.

— ეგ კიდევ უკეთესი, — შეაქო იგი ღირმიტმა, — რა ეურნალს კითხულობთ?

— ბავშვები გამოცოცხლდნენ.

„პიონერს“...

„მურზილას“...

ღირმიტმა ღიმილით თქვა: „ყოჩად, ყოჩად!“...

— მე წაიკითხე თქვენი წიგნი: „ჩვენი სოფელი“ — განაცხადა გულმამ და იქვე ჩამოთვალა კრებულში შესული ლექსები „ჩვენი ოფიცირი“, „ეემი და მხოუცი“.

„ტელესკოპი“...

ღირმიტი წუთით ჩაფიქრდა რაღაცაზე. ღიმილი გაუქრა სახიდან. ბავშვებს გადახედა.

— ყველაფერი ეს ღიღებულობა, ბავშვებო, თქვენ გეტყობათ, სხვა წიგნებიც ვაქვთ წაკითხული, მაგრამ მშობლიურ აფხაზურ ენაზე თუ კითხულობთ რამეს?

— მშობლიურ ენაზე? მე წაიკითხე — „პატარა მსაპინძელი“ და კიდევ ისა... — მაგრამ აჭირმა სხვა ვერაფერი გაიხსენა. ყველა დუმდა.

— ბატონო ღირმიტ, ძალიან ცოტა წიგნები გვაქვს აფხაზურ ენაზე — შეჩვილა მწერალს მასწავლებელმა.

— მართალს ბრძანებთ, და ეს სამწუხაროა, — ამოიოხრა ღირმიტმა — საბავშვო ეურნალი რომ გვექონოდა, ლიტერატურაც შეიქმნებოდა.

საუბარი დასასრულს რომ უახლოვდებოდა, პარმალზე ელენა ანდრეევნა და ღირმიტის ქალიშვილი ტატიანა გამოჩნდნენ. მათ ხონჩებით შემოიტანეს ლოყაწითელი ვაშლები, კანფეტები და ნაირნაირი ტკბილეული.

— მიირთვიე ბავშვებო, ნუ დაირცხვინეთ, — ელენა ანდრეევნამ თბილად გადაუსვა პატარებს თავზე ხელი.

მერე ბავშვები ღირმიტმა, ტატიანამ და ელენა ანდრეევნამ გააცილეს.

მათი წასვლის მერე ღირმიტმა შინაურებს უთხრა:

— შენიშნეთ, როგორი ცოცხალი ბავშვები იყვნენ? რამდენი ცეცხლია მათში! იმათმა მოსვლამ მთელი წლის სიცოცხლე შემშატა.

— თუკი ასეა, მე ვთხოვ, ხშირად მოვიანახულონ ხოლმე — იხუმრა ელენა ანდრეევნამ.

ღირმიტმა არაფერი უპასუხა. იგი რაღაცაზე ჩაფიქრებულყო. მერე ფანჯარასთან მივიდა და ეზოში გაიხედლა...

სალამოს იგი ჩვეულებისამებრ მიუჯდა საწერ მაგიდას, სუფთა ფურცელი გადმოიღო და დაწერა:

„მოსკოვი, კრემლი“...

ასე დაიბადა საბავშვო ეურნალი — „ამცაბზ“, რაც აფხაზურად „ალს“ ნიშნავს.

თარგმნა მირონ ხარბიანაძე.

ქორშ
შალარი

საბავშვო ჟურნალი „ამცაბზ“ კომპლექტი

ქურნალიდან
„იწნი
ნატურალისტი“

ტანზანის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში, ვიქტორიის ტბის აზლოს მდებარეობს სერენგეტის ეროვნული პარკი. იგი მთელ მსოფლიოშია ცნობილი. 13 ათას კვადრატულ კილომეტრზე გადა-

1. აჭირი (ბავშვის სახელი) — აფხაზურად ფოლადი.

კომულ პარკში მდიდარი და მრავალფეროვანია ცხოველთა სახეობა — დაახლოებით 400 ათასი მსხვილი გარეული ცხოველი და მილიონზე მეტი ჩლიქოსანი.

სერენგეტის მიწა წაყოფიერია. მისი უმდიდრესი ველები ნოყიერი ბალახითაა დაფარული. აქა-იქ ტყით შემოსილი გრანიტის ბორცვებია. სწორედ ეს დაგიბლებია საყვარელი სამყოფელი ლომებისა, რომელთა ცხოვრების შესაწავლადაც აქ ჩამოვედი.

უბრაველესად ყოვლისა, გადავწყვიტე გავცნობოდი ჩვენი სახლის ახლომასლო მობინადრე ყველა ლომს. ზოგი მათგანი ძალიან მალე დავისიძმე რაიმე ბუნებრივი სინშით, მაგალითად, ნაჭერილობივე სახეზე ან გაგლეჯილი ყური... ამიტომ, როცა მთელი ოჯახით მივდივართ პარკში და ნაცნობი ლომები მხედვებიან, მე საამიოვნებით ვუამბობ მათ შესახებ ოჯახის წევრებს.

ძუ ლომს, მარცხენა ყური გადმობრუნებული რომ აქვს, ფელოეპანს ვეძახი. მას სამი ბოკვერი ჰყავს და ძალიან მზრუნველი დედაა. ხოლო იმ იმან, მარჯვენა ყურზე დადი რომ აქვს, გასულ წელს დაკარგა შვილები. მის გვერდით ბებერი ძუ ლომი ზის. იგი უკლე ცოტა ოცი წლის მანძი იქნება, პირში მასირი ღრღობის ნაცვლად კბილების ფესვივებია აქვს დარჩენილი.

— ლომს ძალიან უჭირს. ნეტავ როგორ შოთღობს სატემლს? — მეკითხება ჩემი ვაჟიშვილი.
— ნამდვილად ასეა, ძალიან უჭირს. მაგის ზედი, რომ ხროვანი ცხოვრობს და სხვა ლომების ნანადირევე სიროს ჭამს.

ლომების უმეტესობა პრაიდად ცხოვრობს. ზოგი პრაიდი ძალზე მცირერიცხოვანია: სულ ოთხი-ხუთი ცხოველისაგან შედგება. ერთხელ შევხვდი პრაიდს, რომელშიც იყო ორი ზვადი ლომი, საიი ძუ და ოცი ბოკვერი. ზოგიერთი ლომი ტოვებს პრაიდს და ვეღად მიდის, ძუ ლომები კი, ჩვეულებრივ, შორს არ მიდია.

პრაიდის წევრები ერთმანეთისადმი გულთბილად არიან განწყობილი: შეხვედრისას ურთიერთს ლოყებით ეხახუნებიან და გამაყოფილებით ღრინავენ. ერთად ნადირობენ და ისვენებენ. ბოკვერებს შეუძლიათ თავიანთი პრაიდის ყოველი ძუ ლომის ძუძუ მოწოვონ.

მაგრამ ლომების სროფებს შორის მეგობრობა არ სუფევს. მართალია, ზვადი ლომი თუ უცნობი ძუ ლომს შეხვდება, შეიტლება მიესალმოს, მაგრამ ძუ ლომები, როგორც წესი, აუცილებლად გააგდებენ უცნობ ძუს, და პირიქით, ძუს შეუძლია კეთილად მიიგყაროს უცნობ ზვადს.

თუ ლომების სროვა თავის ტე-

რიტორიკაზე შეეჩემა უცნობ ზვადს, აუცილებელი არ არის შეტაკება მოხდეს. ამ სროვის ლომი უცნობს საშიშილი ღრიალით დაედევნება ერთი-ორი მილის მანძილზე, მაგრამ თავს არ დაესხმება. ზოგჯერ შეტაკება მანძი ხდება. ერთხელ განთიადზე წავაწყდი ლომს. იგი ძლივსა სურთქავდა, სრცელე ეყარა ოქროსფერი ფაფრის ნაკლავები. ტანი ღრმა ჭრილობებით ჰქონდა დაფარული. ძუ ლომი გვერდით ედგა და წმუტუნებდა. გამოირევა, რომ ამ ზვადს თავს დასხმია მეზობელი პრაიდის სამი ზვადი ლომი, როცა ეს თავის მონაკვეთზე იცავდა ძუ ლომსა და ზებრებს. ცხადია, ერთი ვერ გაუმკლავდებოდა სამს და ვერც ორი. თვითონ ვიყავი ამის მოწვე ერთხელ დილით ადრე ენახე, როგორ მიდევდა ერთს ორი უცნობი ლომი. შემდეგ ისინი დაბრუნდნენ ტვერში, სადაც დამალულიყვნენ გაქვეულის ბოკვერები. მოკლეს ისინი, ერთი შეჭამეს, მეორე კი წაიღეს.

დიდხანს ვიჯექი მესამე მოკლული ბოკვერის შორიხალსს და ველოდი, რას მიმოქმედებდა დედა ლომი. იმე-ვი მქონდა, რომ ენახავდი ნადირობი გრანობების მიღეღვარე გამოვლინებას. მაგრამ ამაოდ! ძუ ლომმა დაქსობა მგდარი შვილი, მერე ეძიება და დიწყო ლემის ჭამა.

ხვად ლომებს ხშირად ახასიათებენ, როგორც მუქთამკამლებს, რომლებსაც ძუ ლომებისთვის აქვთ მინდობილი მთელი სროვის გამოკვეება. ნაწილობრივ ეს მართალია. ზვადი ლომი — პრაიდის მეთაურია. იგი იცავს ტერიტორიას და ძუ ლომებს საშუალებას

აძლევს, შევიდოდ გამოზარდონ მთამომავლობა. ამას კი ძალიან კვიტი მნიშვნელობა აქვს, თუ პრაიდი რთო ზვადთან ერთს დაკარგავს, მას უკვე შთამომავლობის გამოზარდეს ძუ ლომსაც შანსი რჩება. მე ვიყი ერთი პრაიდი თი პრაიდი. ორი ლომს განმავლობაში გაჩენილი ოცდაექვსი ბოკვერიდან მხოლოდ ორი გადარჩა. მეზობელი პრაიდი კი სამი ზვადი იყო, რომლებიც საიმედოდ იცავდნენ სროვას და ოცი ბოკვერიდან თორმეტი გამოზარდა.

ტერიტორიის შემოფლისს ზვადი თავის „საგოტიო პარასის“ სტოვებს — უშვებს მყარად ნაკადს, ამით ის ურეხებს, რომ ეს ტერიტორია დაკავებულია. ერთი ლომის ნაკვალევიც კი ბევრის მიუქმელაა მეორე ლომისთვის: ამ ცხოველებს მეტად ევაქივი ყნოსვა აქვთ. ლომის სტეკია დამეა. სწორედ დამით აღიწენებს ლომი თავის ძალს. ამაყად დაბიჯებს თავის სამფლობელოში. შეგადაშიგ სიჩუქეს შესძარეს ცხოველთა მეფის ქუხილის მსგავსი ბრღღენვა.

ჩემთვის ლომის ღრიალი აფორიკის მხაა. მას თავისი ნიუანსები აქვს. როდესაც გაისინს დაბალო, მეკნესარე ხმა, ძუ ლომი უხმობს ბოკვერებს, რომლებიც დედის მილოდინში მიმალული არიან. თუ ლომი თავისი სროვის წვერები ექებს, იგი ხმამაღლა და გაბნით ღრიალებს, თანაც სავასუხო ღრიალს ელოდება. ამ ხმის გაკონებისთანავე უცხო ლომი ტოვებს სხვის მონაკვეთს.

ლომების სროვის უმეტესობა მუდმივად ცხოვრობს თავის ტერიტორიაზე. ზოგიერთი ზვადი თავის უფულად დაძრვის მიუღ პარკში და წლის განმავლობაში ძალზე დიდ მანძილს გადის

ასეთები მოხეტიალე ცხოველებს ეწვეო-
ან სხვის ტერიტორიაზე, ვიდრე ამ
ფართობის პატრონი არ გამოაქვეყ-
ნენ. იშვიათად, მაგრამ მაინც გვხვდება
მაწანწალა ძუ ლომი. ეტყობა, ეს იმ
შემთხვევაში ხდება, როცა ხროვაში
საქმელის ნაკლებობაა.

როდესაც ახალგაზრდა ზეადლები სამ
წელს მიაღწევენ, მშობლები მათ პრაი-
დიდან აძევენ. ცხადია, თუ ისინი აქ
დაღუპული უფროსი ზეადების ადგილს
არ იკავებენ. ხდება ისეც, რომ ახალ-
გაზრდა ზეადები პრაიდიდან გააძევენ
უფროსი თაობის ზეადებს. და სწორედ
ეს გაძევებულები ცხოველები მაწანწა-
ლებად ვინაიდან სერენგეტი ყველა
ვარგისი ტერიტორია დააკვეთილა.

როგორ ცხოვრობენ ეწვეიან ლომები?
სად ნადირობენ და რითი იკვებებიან?
ეს საკითხები ძალიან მაინტერესებდა.
ამიტომ რამდენიმე დღე-ღამის განმე-
ლობაში მანქანით მივყვებოდი მათ
კვალს. მოვარიაან ღამეში ეს ადგილი
საქმე იყო. უშთავრო ღამეს კი წინას-
წარ ღამინებულ ლომებს კისერზე ვა-
მაგრებდი პაწაწინა რადიოგადაცემ-
ებებს, მე კი მანქანაში მიმდებ მჭირდა
და სიგანეებით შემეძლო თვალყური
მედევნებინა მათი გადაადგილები-
სათვის.

და აი, რა დავადგინე:
ცხოველთა მეფე უმეტესად საქმელს
სხვებს ართმევს, მაგრამ ლემსაც მიწრ-
თმევს. წვიმების პერიოდში, როდესაც
დაბლობზე მილიონობით ცხოველი იყ-
რის თავს, საქმელი თავსაყრდელადაა.
პარკის დანარჩენ ადგილებში ლომები
თვეების მანძილზე მხოლოდ პატარა ნი-
ამორებიოთ იკვებებიან, რადგან სხვა
არაფერია.

ლომი დღისთინ ნაკლებად ნადირობს,
რადგან იშვიათად აღწევს წარმატებას.
რატომ? იმიტომ, რომ არ ცდილობს
დაძალგას და თანაც ბალახს ძალიან
აშრილობს. ამას გარდა, არ ითვალის-
წინებს ჯარის მიმართულებას. მსხვერპლს
კი, როგორც წესი, შესანიშნავი ყნოსვა
აქვს და საფრთხეს შორიდან გრძობს.

ლომები წარმატებას აღწევენ მხო-
ლოდ ტყიან ან წყლის სასმელ ადგი-
ლებში, სადაც შეუძლიათ მსხვერპლს
ურყმარად მიუახლოვდნენ. ეს მეტად სა-
ინტერესო სახანაობაა. ძუ ლომი გაფა-
ციფიბით უთვალთვალავს მსხვერპლს.
ტანი დაძაბრული აქვს, კუდის ბოლო
ოღნავ უთრისი. იგი თავს მალდა სწყევს,
დაძაბული ირინდება. შემდეგ თავს ის-
ვე ხრის, მიწაზე გათხზული ფრთხი-
ლად ეპარება მსხვერპლს, მოულოდნე-
ლად თავს ესხმის, მოიჭეკვს მძლევე,
მიგაკუჭებულ კლანჭებიან ტრებეში და
ანარცხებს მიწაზე. ზოგჯერ ძუ ლომი
მსხვერპლს ცხვირში ეცხება და ეს უკა-
ნასცხელი იგუდება. ბრძოლა ათიოდ
წუთს გრძელდება.

ლომი სწრაფი სიბრძნისათვის არ
არის განიხილი. მსხვერპლს რამდენიმე
ფუტრის სიშორეზე ეპარება და თავს ეს-
ხმის მხოლოდ მაშინ, როცა დარწმუნე-
ბულია წარმატებაში.

ცხოველებმა ეს კარგად იცნან. იცი-
ან, რა სიშორეზე შეიძლება ლომთან
უშიშრად მიახლოება. ამის გამო ხში-
რად მეტად სასაცილო სიტუაცია იქმ-
ნება. ბევრჯერ მინახავს გაფაციფიბით
მდგომი ცხოველები, როცა შორიანობის
ლომი ჩაუვლით ხლმე. ლომი, რომელ-
საც ხედავ, საშიში არ არის. ცხოველთა
მეფე შესანიშნავად იცის, რისი შესაძ-

ლებობა აქვს და უსარგებლო ცდებს
არ მიმართავს.

ლომს ერთი კვირა შეუძლია შიმში-
ლი. იგი კარგად არის შეგუებული ასეთ
რეჟიმს. სამაგიეროდ, როცა სერენგეტი
მრისისადა, გატყვეობამდე, ჭაშუსაქვე
ლომი კატისებრთა ოჯახის საზოგა-
დოებრივი ცხოველია. როგორც ჩანს, ეს
საერთო ნადირობის დროს გამოიმუშავე-
ბული თვისებების შედეგია. ცხადია,
ერთად ნადირობის უკეთესი შედეგი მო-
აქვს. ამბობენ, ლომები ნადირობის დროს
სამნიშნად ღრიალებენ, მსხვერპლს ანი-
ხებენ და ჩასაფრებული ძუ ლომები-
კენ ერკებიანო.

ამის დადასტურება არ შემიძლია,
რადგან ასეთი რამ არ მინახავს.

დავრწმუნდი, რომ ლომები უდამე,
როცა შესაძლებლობა აქვთ, კვებენ
სუსტ და ავადმყოფ ცხოველებს. მაგრამ
მათი ნადავლის უმეტესი ნაწილი, ცხა-
დაა, ჯანსალია.

ახალგაზრდა გამოუცდილი ლომები
აკვირობენ, თუ როგორ ნადირობენ
უფროსები და მხოლოდ შემდეგ ღებუ-
ლობენ მანწილოებას ნადირობაში,
მაგრამ მსხვერპლს თავს არ ესხმებიან...
მხოლოდ ორი წლის ასაკში იძებნენ ისი-
ნ. ცხოველების გარკვეულ გამოცდილე-
ბას.

მოზრდილი ლომები ერთად ნადი-
რობენ, მაგრამ ჭამის დროს ვერ იტა-
ნენ თანამონადირეებს. საინტერესო
სახანაგია, როცა ისინი ნადავლს იტკა-
ვენ. თვალწინ წარმოგადგებათ ძალეუ-
ბის გავევით მღრინავი ხროვა, როცა
თითოეული ცდილობს რაც შეიძლება
დიდი ნაჭერი დაიბრძოს. მოზარდები
მხოლოდ ბრძოლით მოულოდნე ხორცს:
ნადირობაში თანამონადირეობა არ ნიშ-
ნავს ნადავლის თანაბარ განაწილებას.

თუ ხედავ დანახავს, რომ ძუმ რაი-
მე ცხოველი მოკლა, აუცილებლად წა-
ართმევს ნადავლს. ეს ძლიერის უფლე-
ბაა. ხედავ ბრძანებლობს ძუ ლომებზე,
ძუ ლომები თავის მხრივ მოზარდებს
ჩაგრავენ.

ბოკვერები იბადებიან ბრძები, კი-
ლოგრამზე ცოტა მეტი წონისა. ასალ-
შობილებს ხშირ ბუქნარში ან რიყის
ქვებშია მალავენ. დედა ლომი ხშირად
მიდის სანადიროდ და პატარებს მარტო
ტოვებს. პირველ ხანებში ბოკვერები
მხოლოდ დედის რძით იკვებებიან. რო-
ცა წამოიზრდებიან, დედას ისინი მიპა-
ყავს მოკლულ ცხოველთან. ხანდახან,
თვითონ თუ მაძლარია, ხორცი ბუნავში
მოაქვს. როცა სორცი ცოტაა, მხოლოდ
დედა ჭამს და საშინლად უღრენს, თუ
რომელიმე ბოკვერი საქმელში შევილე-
ბას ბედავს.

თითქმის ყველა წიგნი, რაც ლომებზე
დაწერილი, ამტკიცებს, რომ ბოკვე-
რებიან ძუს ყველაფერს იან ახლავს

ერთი უშუალო ძე, რომელიც სცავს პატარებს და მათთვის ნადირობს. მე ამას ვერ დავადასტურებ.

უშვილო ძე ბუნების სწორი სტუმარია. ზოგჯერ ძე ღომები მტნაგლებად მგობრულ ურთიერთობაში არიან ერთმანეთთან, მიუხედავად იმისა, ერთ-ერთ მათგანს ჰყავს თუ არა ბოკვერები. მაგრამ ერთხელაც არ მინახავს, რომ მოსული ძე სხვისი ბოკვერებისათვის ნადირობდეს.

ჩვეულებრივ, ახალშობილი ბოკვერების ნახევარი შიმშილობსაგან ან დედა ლომისაგან მიტოვებული კვდება.

მთალი სიკვდილიანობა არის ერთ-ერთი ბუნებრივი ფაქტორი ღომების რიცხოვნობის კონტროლისა. ზოგი სხვა ღომებთან ბრძოლაში იღუპება, ზოგი — ავადმყოფობისაგან, ზოგიც — გაურთულ კამეჩებზე ნადირობისას. ღომებს საფაჩეთი იჭერენ ბრაკონიერები, კლავენ მონადირეები. და მაინც მიუხედავად ამისა, სერენგეტის ღომები შედარებით დაცულები არიან. პარკში იმდენი ღომი ცხოვრობს, რამდენის არსებობის პირობებიც არის.

სერენგეტში მილიონზე მეტი სხვადასხვა ჩიქოსანია, ღომი კი ათასამდეა. ერთი შესუდვით, კაცს გეოგნა, ცხოველთა მეფე მეტი უნდა იყოსო, მაგრამ ღომები ხომ ძირითადად ერთ ადგილზე ბინადრობენ, ჩიქოსანთა უმრავლესობა კი მიგრირებს. ამიტომ ღომების უმეტესობა, რომლებსაც ადარა აქვთ შესაძლებლობა იკვებონ ამ ცხოველთა ზორით, ნადირობენ იმთაზე, რომლებიც ამ მიგრირებზე სხვა რაიონებში. ასეუები კი პარკში გაცილებით ცოტანი არიან.

სხვა მტაცებლების დარად, ღომებსაც ადამანაშულებენ იმ ზარალში, რასაც ისინი ვითომც აყენებენ სერენგეტის ცხოველთა სამყაროს. ტყუალურალოდ ადაამანაშულებენ ღომები გაურთულ ცხოველებზე ნადირობით ხელს უწყობენ მათ რიცხოვნობაზე კონტროლს. სხვა შემთხვევაში ისინი იმდენად გამრავლებულენ, რომ ერთბაშად გააჩანაგებდნენ მთელ სამოყრებს, და ბოლოს აუცილებლად შიმშილით გაწყდებოდნენ. ღომები მეფობენ არა სერენგეტის დანარჩენ ცხოველთა სამყაროს საზიანოდ, არამედ, როგორც მისი შემაღგებელი და აუცილებელი ნაწილი.

ღომის ბუნება წინააღმდეგობებიანასავსე იგი ავია და ბორბლი, ზანტია და ვეოსიტა. ამასთანავე შეუძლია იყოს თვინიერი და ალერსიანი. ზოგი მას კიცხავს იმიტომ, რომ ულმობელია და ღუმს ჭამს, ზოგნი კი აღტაცებამი მოჰყავს მის სილამაზესა და ძალას. არც ერთი მათგანის აზრს არ ვიზიარებ. მე მიყვარს ისინი ისეთი, როგორც არიან.

სერენგეტის ღომები

ბუნება, რომელიც ერთი ხეზეაბს მკობს სხვაზე ხეზეაბს

ერთი კაცი გზად მიდიოდა. უცებ ვიწრო ბილვს წააწყდა და სხვის შორის ადამიანი და ვეფხვი დანინახა.

ახალგაზრდა ვაჟს ერთი სული ვეფხვისათვის ყელში ჩაეჭადა, მეორეში კი ხის ტოტი ეკვა.

მგზავრმა დაინახა, რომ ვეფხვს ძალა გამოლოვდა. ახალგაზრდაც ამ დღეში იყო.

მგზავრი ღონიერი, მამაცი კაცი იყო და გადაწყვიტა ახალგაზრდა კაცს მიშველებოდა.

— ბატონო ჩემო! — უთხრა ახალგაზრდას, — ტყეში შუბს ვჭრილი და ვეფხვს წააწყდი. შევები და აი, რა დღეში ჩავევარი. ნუთუ არ დამეცხმრებით?

მგზავრმა ვეფხვს მაგრად ჩასვტია ყელში სელი და ახალგაზრდას უთხრა: — აბა ჩქარა, დასცე ტოტი!

— იარაღი უნდა მოგიტანო, თორემ ვერ მოვკავ! — და ახალგაზრდა გაიქცა.

მგზავრი დიდხანს იდგა ვეფხვს ჩაჭედებულ, მაგრამ ჭაბუკი არ დაბრუნდა.

მგზავრი დაიღალა და გაიფიქრა: ნეტავი რას ჩავერეე ამ საშემში... აი, რა საფრთხეში ჩავევლი თავი!

მგზავრმა ყვირილი დაიწყო, არავინ უპასუხა. ვეფხვს თითქოს ძალა შეემატა და საზარლად დაიდრიალა.

ამ დროს გზაზე გამოჩნდა ბერი. ხევის შორის ვერ გააჩრია ადამიანი და ვეფხვი. როცა ყვირილი მოესმა ახლოს მივიდა.

— ბატონო ჩემო! ადამიანის სიცოცხლე ვასაჭირშია, მიშველეთ რამე! — შევედრა მგზავრი.

ბერმა დაინახა, რომ ადამიანი სასიკვდილოდ იყო განწირული. ბერი ღონიერი კაცი იყო, მაგრამ იარაღი არა ჰქონდა. უცხად გაასწენდა, რომ „ბუღს მცენებელი არ შეიძლება არავის მოკლა და ბოროტების ჩადენა“.

ბერი ყველმ სწვდა ვეფხვს და მგზავრს უთხრა:

— მისმინე! ბუღს ცნებით, საკუთარი სელით ვისიმე მოკლა დიდი ბოროტებაა, ამიტომ მე თვითონ ვერ მოვკლავ ვეფხვს, მაგრამ სანამ შენ იარაღს მოიტან, ვეფხვს მე დავაკავებ!

მგზავრი განუვ გახტა და დუყვირა: — შენ მხოლოდ ბუღას წიგნები წაგიციხავს, მე-ცხეს თხოვლებანი კი არა. იქ კი აი, რა წერია: თუ ადამიანმა ადამიანი მახვილთა მოკლა და თქვა:

მე კი არ მომიკლავს ადამიანი, არამედ მახვილმა მოკლა, აბა მითხარი ბოროტება მახვილმა ჩაიდინა თუ ადამიანმა? შენ რომ დავიჯერო და ვეფხვი მოვკლა, მაშინ მე კი არ ჩავიდუნ ცოდვას, არამედ შენ, რომელმაც ვეფხვი მოამოკლევინე. მაშინ შენ ხომ ბუღს მცენებას დაარღვევ? მე ვეფხვს ვერ მოვკლავ, გეჭვრის იგი, სანამ მეორე ადამიანს არ გადასცემ.

ახალხმა ამ ვეფხვს ჩენჩანხა შეარქვა, რაც ნიშნავს:

„ვეფხვი, რომელიც ერთი ხელიდან მეორე ხელში გადადიოდა“.

ზოგი ადამიანი სიკეთეს ბოროტებით უხდის ადამიანს, ასეთი ადამიანები შიშამომავლები არიან იმ ადამიანისა, რომელმაც ვეფხვი პირველად მეორე ადამიანს გადასცა.

ოპარგანი თინათინ ჯაპანაფილისა.

ნაწილი

საშუალო

ჩერქეზი ქალები

გაშლილ მინდორს გადაგებდე,
 ნისლი იწევა შვიცისა,
 სამი ქალი თივას თიბდა,
 სამივე ჩერქეზ ბატონისა.
 სამთავე გვირათ ცელები,
 რა ცელები—ალმასისა.
 სამნივე ისე დასძახოდნენ,
 როგორც ანგელოზნი ცისა.

მოქმელი—ზაპარია მათისძი
 ძიპარაშვილი (86 წლისა),
 ჩამწერი — ცინიძე ძიპარაშვილი,
 თანხების რაიონის სიმონიანთების სა-
 შუალო სკოლის VIII კლასის
 მოსწავდე.

სარი

ორმაბათობით აშენდა
 ციხე-ქალაქი მთაზე,
 გარს გალავანი არტყია,
 ზეცა ახურავს თავზე.
 ადამიანის შენახვა
 ვერაგინ იღო თავზე.

ხარმა თქვა: თქვეთან მიგულეთ,
 ქედი მაქვს მტკიევი რავლეთი.
 ჩამოქნეს წველიი სანთელი,
 მიაკრეს ორთავე რქაზე.
 წედი ხარო და იმრომე
 ერთგულად მთად და ბარზე,
 ვინც უდიერად მოგვეცეს,
 ხელი შეახვის მხარზე.

მოქმელი — კალბისინა რომიძის
 ასული ავაბბამ (70 წლისა),
 ჩამწერი — ცინანა ავაბბამ,
 ვიათურის რაიონის ნივოგეთის
 საშუალო სკოლის IX კლასის
 მოსწავდე.

საშუალო

ლევინოის მიმე წლებში ჩვენს სოფელს მტრის რაზმი დასხმია და
 პრავალი ქალი გაუტაცია. მათ შორის ერთი გოგო ყველაზე ღმრწამოსი
 ფლი, რომელსაც მხარზე ხალი ჰქონია.
 გასულა რამდენიმე წელიწადი და ის ტყვე ქალები ქართველ ვაჟა-
 ცებს დიდი ბრძოლით გაუთავისუფლებიათ. სოფელში რომ დაბრუნებუ-
 ლან, თავიანთ დახსნილ ქალიშვილებზე დაკორწინება გადაუწყვეტიათ.
 ყველაზე ღამაზ გოგოს ყველაზე მამაცმა კეპუქმა სთხოვა ხელი. ერთ
 ჰქვიან ბერიკაცს ამ ღამაში ქალ-ვაჟის გარეგნობაში ნათესაური მსგავსე-
 ბა შეუნახავს. შეიძლება და-ძმავა, უფექრია, ვაჟისთვის კი დარწმუნე-
 ბით უთქვამს:

— რას შერები, შვილო! ვეღარ იცან, ეს ხო და შენი?!

ჭაბუკს გოგოს მხარზე მართლაც ხალი უნახავს და გახარებია: დი
 ვიპოვეო. ბერიკაცისთვის ყველას დიდი მადლობა მოუხსენებია. სოფელს
 კი ხოდაშენი დარქმევია.

მოქმელი — არჩილ თივდროს ძი მტიაშვილი (87 წლისა).
 ჩამწერი — თამარ ლიპაშვილი,
 ახმეტის რაიონის ზემო ხოდაშენის
 საშუალო სკოლის VII კლასის მოსწავდე.

სტუმარი-მსახივი

ერთ სტუმარს შინ წასვლა ეზარებოდა. უმთვარო დამეაო, მიწვეობ-
 და ძუნწმა მასპინძელმა სტუმრის წათამამება სცადა:

— აბა, ეს, რა დამეა! მე რომ ამას წინათ წვეულებიდან შინ წამოვედი,
 დამე ის იყო: ბნელოდა, მარა რა ბნელოდა, თითი თვალთან რომ მიგე-
 ტანა, ვერ დაინახავდი.

— ის შენი მასპინძელი დიდი უსინდისო ვინმე ყოფილა, დამით შინ
 რომ გამოლუშეხარა! — უპასუხა სტუმარმა.

მოქმელი — ლუბა იაბორას ასული ასენიძე (74 წლისა).
 ჩამწერი — გზია შამანაძე,
 ხაზერის 1-ლი საშუალო სკოლის VIII კლასის მოსწავდე.

თუ უსინდისო ვნადი მიწვი

თუ უსინდისო გზით მიხვალ,
 სხვისი ნაშრომი გინდოდეს,
 სიხარულს ვეღარ ეღირსო,
 სული სიმწრითა გტკიოდეს.
 ცას ბროლის წვიმა უწვიმდეს,
 შენ ტლახანდა გდიოდეს.
 ყორნები ჩამოგზნაოდეს,
 მწერები შემოგწიოდეს,
 დღეის იმედ არ გქონდეს,
 ხვალ მზე არ ამოგრიოდეს.

მოქმელი — ბასილ მიხეილის ძი
 წილთხინი (71 წლისა).
 ჩამწერი — შორენა შამანაძე,
 თბილისის 48-ე საშუალო სკოლის V
 კლასის მოსწავდე.

ჭირიკაქვან ნსაქვამი

ტანკული გლეხი ვიყავი,
 ბარი მეჭირა ხელშია,
 ყანასა ვმეკიდი ნამგლითა,
 ვიხრუკეობდი მზეშია.
 რა ოქრო ხანას მოვეწწარ,
 გული სავეც მაქვს ლხინითა,
 სოდაბუნებს ვნაავთ ტრაქტორით,
 ყანებს ვმეკით კომბაინით.

მოქმელი — ვანო ალექსის ძი
 ამბროსიშვილი (68 წლისა).
 ჩამწერი — მარკაბ ამბროსიშვილი,
 ვვარლის რაიონის ახალსოფლის
 საშუალო სკოლის, VII კლასის
 მოსწავდე.

კახია

— საწყალო, პატიკლაო, ცხენ დაგივარდა კუტადა. — ჩაწვა და ისევ აღგება, განა კი დაესვი კრუსხადა. გინდაც რომ შემომგვატრო, არ მოვცემ ოცდასუადა. — ვაჭრობის საქმე კი გესმის, რად მომცემ ოცდასუთადა, მოკვდება, გამოვადგება ხორც-ხორცად, ტყავი გულადა.

მოქმელი — როსტომ სანდროს ძე ითიშონიძე (61 წელია). ჩაწერა — პაბო წოდნოძე, ასმეტის რაიონის ზემო ალაზნის სასულიერო სკოლის VII კლასის მოსწავლე.

მამაჩემს გამოვეყავი, შევიქენი მარტოხელი, მას ჩემთვის არ მოუცია ეფნახი და საწანსელი. ორი ადლი ყანა მომცა, არცე არის გასამსელი, მუშაობა ბევრი მქონდა, არა მქონდა არავფერი. ამ დროებამ მიწაც მომცა, ეფნახიც და საწანსელიც,

მგვრამ უკვე მოხუცი ვარ, პირთან ძლივსა მიმაქვს ხეფუხიროთქა

მოქმელი — ნადირ ილარიონის ასული აბლაბაიონიძე (75 წლისა). ჩაწერა — ავთანდილ შიპაზანიძე, თერჯოლის რაიონის ნახშირღებლის არახტული სასულიერო სკოლის VI კლასის მოსწავლე.

მიყვარს

მიყვარს, პოი, როგორ მიყვარს მე სოფელი ჭალოვანი. პური იცის ძარღოვანი, ღვინო ძალზე ძალოვანი. გოგოები გამოდიან გოგმანა და ტანოვანი. სიმინდების ტყე შრიალუგის, მკლავის სიგრძე ტარო არი.

წიქვილი კარზე გვიბრუნებს, დღის საგაღზე კალო არი.

მოქმელი — ხარბო ილიბის ძე აბაზანიძე. ჩაწერა — მანანა შამანაძე, ხანტუის რაიონის მერჩვეის სასულიერო სკოლის VI კლასის მოსწავლე.

მამოხანა

კვირა და კვირა

მგელმა ერთ ღედაკაცს გოპი მოსტაკა. ღედაკაცი ნაღირის ყვირილით გამოუღდა. ეს რომ იმ ქალის ქმარმა დანახა: ცოლს წინ გაღაღდა და შემოუძახა: — ნუ ყვირი, მგელს მოეშვი და შინ წამოდი! — როგორ მოეშვა, ვერა ხედვ, ჩვენი გოპი რომ მიპყავს? — შე უგნურო, მგელს რომ მისი გაშვება უნდოდეს, შენზე მერს თვითონ გოპი შეტყვიოს!

- 1. წავალ და მნატრობენ, ჩემზე კარგს ამბობენ. მოვალ—შინ შერბიან. მემაღეზიან. (მზე)
- 2. მთიდან მთავრად გადამფრენი, თვალად დიდი, ისე არაფერი. (ღრუბელი)
- 3. ხე ვარ, ხე მრუდად გაზრდილი, ვერ შემომწვდება ნადირი, შენ მღლი ეყენისთვეში, თუ ვერ გაუპაო სადილი. (ღვინი)
- 4. ჯერ მწარავა მერე ტკბილი, ბოლოს კი მაღვინებელი თუ ჰკვიანად არ მოიხმარ, გახდება მატირებელი. (ღვინი)
- 5. ბოლომკარატელა მქვიან, გვერდზე ფრთები მასხიოა, ჩემი ჯანი, ჩემი ღონე მგზავრობაში წამსვლიაო, გავფრინდები, მოვფრინდები, ჩემი წესი ასეაო. (მერცხალი)

ჩხანეთი და საჩხანეთი

ჩხარეთი და საჩხარეთი ერთმანეთს დაემგზავრენ და საუბარი წამოიწყეს. — ფოთში მივდივარ, შვილის ქორწილი მექვს, სამი ვაგონი პილილი მჭირდება და უნდა მოვიტანო. — დაიქვდა ჩხარეთმა. — ხოლბუნში კვახი დავთესე, ბარდი ბათუმში გავიდა, იქ მოისხა და მის მოსაყრფად მივდივარ. — უთხრა საჩხარეთმა. — კვახის ამხელა ბარდი როგორ შეიძლება! — დავქვდა ჩხარეთი. — პილილის ცოტა მოუკელი თორემ ჩემი კვახის ბარდი მალე ტრაპიზონში გავა. — უპასუხა საჩხარეთმა.

მოქმელი — თინა ნიხიძის ასული ძივანაძე (80 წლისა). ჩაწერა — ნანა ბარბაქაძე. თბილისის 48-ე სასულიერო სკოლის მოსწავლე.

მოქმელი — შოთა ღვინიაძის ძე გიორგიშვილი (65 წლისა) ჩაწერა — ღვინიაძის ძე გიორგიშვილი, თბილისის 160-ე სასულიერო სკოლის VI კლასის მოსწავლე

შეჯიშონი

განყოფილება ხელმძღვანელობს საქართველოს სსრ დასახურებელი მწკრფონელი

სოტა ინჰიკრპელი

შებვა მუხის ფრთახ

ჩქჩქ მხედრის დაბვა

ახლა გვიცნით მხედრის დაბმას, როცა ერთზე მხარეს გაეთებული იქნს მოკლე რაოი. მეთოდური თვალსაზრისით ეს საკითხი „ნაღარევი როქის“ (იხ. „პოინერი“ № 11, 1974) ლოგიკურ გაგრძელებად მიგვაჩნია. განვიხილოთ სასწავლო ტიპური პარტია.

ოთხი მხედრის დამუხტი

(იხ. „პოინერი“ № 7, 1974 წ. ესანერი

პარტია)

1. e4 e5 2. მ3 მ6 3. მ6

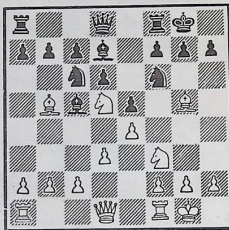
მსოფლიოს პირველობის პრეტენდენტმა და დიდმა პედაგოგმა გერმანელმა ხიბებერ ტარაშმა (1862-1934) ჩამოაყალიბა შედეგი წე-

სი: პირველი კოდექსის განვიხილოთ მხედრები და შეიძლება კუ. საინტერესოა, რომ მსოფლიოს მეორე ჩემპიონი ენუნილი ლსკერი (1894-1921) ლაპარაკობს ია კარაის წესებზე, წერს: „ამ წესებს მე დავუბატე კოდე გრით: კრზე უფრო აირე გამოიკავნეთ მხედრები“.

3. . . მ6 4. კნ5 (დებიუტს ეს სვლა აძლევს სახელწოდების. e5 პაიე ირბიდა და იცლით. მიგალით: 5. კ: c6 d6 6. მ: e5 მ: e4).

4. . . კნ4 5. 0-0 0-0 6. d3 d6 7. კნ5 (მეჭარაა 8. მძ5. აქ თამაშუნ 8. . . კა3)

ენაბით, რამდენად სასიფთოა 8. მძ5 7. . . კმ7? 8. მძ5 მეჭარაა პაიის (და არა ფიფურის) მოკე 9. კ: c6 მ: 10. მ: h4 a5 8. . . კენ

გალავნებლო შექმნილ მდგომარეობას: f6 მხედარი დაბეღია გნ-კუთი; შავი ლაზიერი

f6-ზე ორჯერადი დარტემის გამო კი მოკეპულია მის დასაცავად. საემბარისი თერებმა კიდევ ერთი ფიგურით შეუტრია f6 მხედარს და შეებები განადგურებდნენ. ამის გათვალისწინებით მით ითმამებს: 9. მh4!

ძლიერი სვლა: ეს სვლა (მეჭარაა) მხედარი დარტემას არ აყურებს მოწინააღმდეგეს, აქ სიძლიერე—ძალი ამ და მომდევნო სვლითა ერთობლიობაშია. შევიანხედრეთ: სვლა—გვემის დასაწყისი. 1. თამაშში შემოდის მხედარი: 2. ლაზერის გზა ესნება. მეფის ფრთისგენ: 3. მზადდება f2—f4-ით ეტლისთვის ხაზის გასსნა, რაც საერთოდ ერთ-ერთი უმოკლესი სასწარმევა შეთოადაშში (მიგეშმალში) გადასვლისას.

შეტევისას პირველი რა გეშ ი სკოროა სისუსტეების გამო მოკევა ამიტომ შეიძლება დაეცეს, რომ f6 მხედრის დაბებით საფუძელი ვერება მეფეზე შეტევას.

9. . . კე6 10. მ: f6—f6 11. კნ6 e8 შეებებს როქის პოზიცია შეღობნულია (უმარობიტეობულია) და თერებმა უნა იხარუნოს რაც შეიძლება მჭარა გამოიწვევს ის გაიფრება, წინააღმდეგ შემხვევაში მეფეი მოსარებუნდ გ ხაზზე შეტევის წამოწყებას.

12. მფ5 იძლეობთა, რადგან, 12. . . მჰ8 13. ლე4! ეგ8 14. კე7+! 13. ეფ1 14. ლ: h5 d7 საინტერესო და სანიშნულია შედეგი გვარტეხება: 14. . . ლ: e7 15. კა4 მძ8 16. გა—d1 c6 17. ეფ4! d5 18. გh4 d6 19. კე7+! მე: გ7 20. ლ: h7+ მეფ8 21, ლ: h8x 15. მეh1 e8 16. f4 a6 17. ევ3! ასეთ პოზიციაში ერთ ტექსს შეუძლია სკემის გაღაწყება (იხ. „პოინერი“ № 11 1974).

განყოფილება მიხსამთ ზ. ქნოლაის სახ. პიონერთა და მოწარმეობთ სახსარის სპორტკლუბებში მთავარი. კიხე საპიონერო პედაგოგებს: ლეილა აბოვაძეს და ნანა უანდარაშს.

ბავშვის ტორტი მ ა ს ა ლ ა :

6 ცალი კერცხი; 6 სუფრის კოვჩი შაქრის ფხვნილი; 6 სუფრის კოვჩი ღვინო; 500 გრ ატამი; 1 ჩაის ჭიქა შაქარი; 1 ჩაის ჭიქა კრემი; ნახევარი ჩაის ჭიქა ნივთი; დაწის წყურითი ვანილი.

მომზადების წესი

გაოქვიფეთ კერცხის ცოლა გათერებამდე, მიოშუბეთ შაქრის ფხვნილი და თქვიფეთ 10 წუთი, მიოშუბეთ კერცხის ცოლი და გაგრძელოთ თქვიფვა 10 წუთი. შემდეგ დააყარეთ ფქვილი და მოურიეთ ფრთხილად ერთი მიმართულებით. ცომში ჩაახსით წინასწარ მოშაღებულ ცერბოსანმულ და ორცხოხილა (მოყარი) ყალიბში და შედეგით გაჭურავთ გამოსაცხობად (სამუალო ტემპერატურაზე). გამოცობის შემდეგ გააცივეთ და გაგერიეთ შ ნაწილად. მიჩველ ნაწილს წუსვითი ატმის ხილფუვა და ნივთის ნაერთი. დაადეთ ზემოდან მოყ-

რე ნაწილი, წუსვითი კრემი, დაადეთ მესამე ნაწილი, წუსვითი ატმის ხილფუვა და ნივთის ნაერთი, მოყარეთ დავხვნილი ნამცხვარი და გააფორმეთ სურტილისაგან. უმკობესია გაფორმით ატმის ნაწილის ან ცოცხალი ატმის ნაწილით.

ატლასისებური ნაცურით პარტვა

ატლასისებური ნაცურით იჭარება როგორც მაგიდის თეიერული, სუფრა და ხელსაწმენდები, ასევე ბალონის პირები, პანოები, კაბები და ა. შ. ამ ნაქვის შესასრულებ-

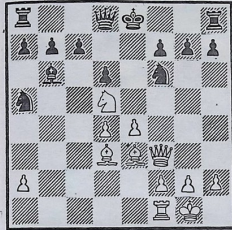
დად საპირთა მთლიან ან აბრეშუმის ძაგები. მხოლოდ ცალკეობა აგებული ნენსევა ერებისათვის დამახასიათებელი თვისება ის არის, რომ ნაქვისი ძაგები ერთმანეთთან მიერთდნენ ლაღებთან, მათი ბოლოები კი ერთმანეთს არ ეხებიან. ნაქვის შესრულებასას ძაგები მიმართული უნდა იყოს ფოთლის, ყლორტის ან ღეროს ძარღვების მიმართულებით. ატლასისებური ნაქვის ზედაპირი პრიადა, ერთიანი და გლუვი, უყულობა

შხრიდან კი იგი პატარ-პატარა წვეტილი ხაზებით ულახოთ ნაქვის ჭაგებს. ამ ნაქვის შესრულება შეიძლება ფერადი ძაგებითაც. ატლასისებური ნაქვისათვის შეიძლიათ თვითნაწი შესარიით ნახატი. მკვლითად, ცოცხალი ქვაიილები

17. . . ab 10- ეთა და:
 იმეტირია: 19. კf8! ეგ7 20. ე:გ7 20. ე:გ7 21. ლh6+! ფფგ 22. ეგ3+! ტექტ-
 სო სვლით მეფის ფრთის (h7) დაეკვი ეგმე-
 ბა ლაზერია!
 19. კენ5! ლf5 20. ე:f6+ ეგ7 21. ლ:f7
 ეგ8 22. ეხ5 ლ:f4 თუ 22. . . ლე6 23. ე:
 h7+!

23. ლგ6! და თეთრებმა მოიგეს.
 ახლა განვიხილო შეშინებვა, როცა f6
 მხდრის დაბნისათვის და მასზე შევცვის გა-
 სასლიტოვლად მსხვერპლსაც არ ვერიცხვან.

თეთრებით თამაშობს გენიალური ჰუმერო
 მსოფლიოს არაოფიციალური ჩემპიონი (ეს
 ტიტული დაწესდა 1886 წ.) პაულ მორფი
 (ებ. პიონირი № 6, 1974). იგი ცოცხალადაა
 მოყვარულს, რომელსაც წინასწარ მისცა ალ-
 ტელი. (ახალი ორლეანი, 1855 წ.). დაეკვი
 რით, როგორ ქმნის თამაშს მორფი.

15. ეენ5! კd4 16. ენ5! კენ 17. ეel 0-0
 18. ენ6! დ 19. მ:f6+ გf 20. ე:f6! და თე-
 რებმა მოიგეს, ჯობდა 20. კh6! (რომ არ და-
 ეშვა ბრძოლის გეგმარება ლf6-ით).

20. . . ლd3 21. ლ:მ3 ეგ8 22. ლf5! და
 შაშაითა 2 სვლით.

ენივ არ იქნობს დაბნის დროს საკირო
 ბრძოლის სტრატეგია, ავტომატურად ავტომატს
 თითქოსდა გამოფლექტირებ h3(h6) სვლას,
 რომელიც დროის დაკარგავს, ხოლო შუა-
 თამაშში—შეტევის ინიციტი. კვეთილი მოვიყვან-
 ილი პარტია „დასუსტებული ფრთის“ და
 „ნაღრვევი რთის“ კარგი ილუსტრაციაა—
 პარტია გამოაშვებელია 1972 წ. თბილისის
 ტექნიკა პირველობის ნახევარფინალში. მ-
 ვეხით თამაშობს ჩვენი აღსანიშნული, თმი-
 ნისის № 1 ექსპერიმენტული სკოლის მოს-
 წველ, 11 თანრეოსანი, 9 წლის ფიორ კუზ-
 მინი. ამ ტურნირში ფიორმა პირველი თან-
 რევი მოიპოვა. აღნიშნვის დირსია, რომ წეღს
 ექსპერიმენტული სკოლის გუნდმა—პირველ
 სკოლულ პიონერებიდან—მოიპოვა საპროტა
 კეშირისი ჩემპიონია!

1. e4 e2 2. მf3 მე6 3. კc4 ენ 4. e3 d6
 5. მf7 მf6 6. d3 h6 7. 0-0 გნ5! შაუზნი
 და უწყობებლგ იწყებენ შეტევას“ (ი. კუზნი-
 შინი).

8. მh2 ლ6 9. ა4 ა5 10. მh3 გ4 11. ხგ
 ენ4 12. მc2 მh2 13. მეh2 ლh4+ 14. მექ
 ეგ4!

უღრვერესი და გადამწყვეტი სვლაა განს-
 კეთრებით ძენლია—ისიც 9 წლის შაუზნი
 კეთრა—ასეთი სვლის გაყვება, როდესაც არ-
 სებობს შეტევის „შეგრა“ გაგრძელება ექ3.

1. ლd2 ეf3 16. მელ ლh3 შეტევა დაბე-
 ლენ, რადგან 17. . . ეგ2+ გარღველია.
 ენერგულად ჩატარებული პარტია, რომე-
 რიც ცოცხალი და მახვილგონიერების შერ-
 ხევის კარგი ნიმუშია.

h3(h6)-ზე მობრუნ ხორციელდება აგრეთვე
 ფიურისი შეწერვა.
 დაეწესიოპოვენილი პარტია ნათამაშეგია დაფა-
 ზე კლესილურად, ერთდროულ თამაშს სვანს-

წი. იგი ითმნის ურდოვან დაღებულა
 ნიალურა მებრეკელმა მოკლრკემ პირი ჩე-
 სონ პილსტერმა (1872-1906) (ებ. პიონირი
 № 6, 1974 წ.) ახალ ორლეანში 1900 წელს

ითხი მხედრის დემონსტრაციები

1. e4 e2 2. მf3 მე6 3. მf7 მf6 4. ენ5
 ენ5 0-0 0-0 6. მან 6. მან 7. (თუ 6. . . მ.
 ენ 7. d4) 7. მ:ე6 de 8. კd3? ლნ 9. ხგ3?
 (შეგვის პაიკში თეთრის განვითარება ავეს.
 გარდა h3-სა, თეთრებს შეუვა ფრთა დაეს-
 ტებულია f3 მხედრის ვაკელით) 9. . . ე:
 h3 10. გx ლგ3+ 11. მეh3 ლh3+ 12. მექ
 მე4 თეთრები დაბედუნენ.

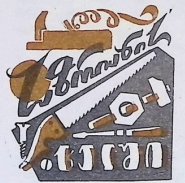
საპარჯირო

პოზიცია № 7: თეთრები: მეh5, პ-გწ,
 h7(3); შავები: მეh5(1); შავებია.

„პიონირის“ № 6-ში, ამოჭყვევებულ მ-
 კაროე-მანისის პარტის ფინალი უკრანის
 1950 წ. ჩემპიონატთან (პოზიცია № 8) ასე
 დამოთარდა: 3. ლგ6+! ხგ 4. ეგ6+ შავე-
 ბი დაბედუნენ 4. . . მეფ7 5. მf5X ვაშო.

სწორი პასუხი გამოჭყვენს: ე. კანდელა-
 კიშვილი (სიღნაღის რ-ნი, სოფ. ძაველი
 ანაე) ა. ახალაძემ, ზ. და მ. მათიაშვი-
 ლებმა, ა. ხელაშვილმა, მ. კოჭუამ, ი. დე-
 მურია, გ. კვარაცხელიამ, ა. სანოძემ, ი.
 მახარაძემ, ზ. სიფრაშვილმა, ნ. ფარცხვანი-
 ამ, ე. ენუქიძემ, დ. სვანიძემ, მ. და ე. კორ-
 ძაძეებმა, ნ. მარამიშვილმა, ზ. შვილიამ, დ.
 გულიაშვილმა, ი. ფაცურამ, ნ. კვიციანი-
 ლმა, დ. გურგინიძემ, დ. ქიქარაძემ, ზ.
 უკმაშვილიძემ, თ. ბარანოვა (თბილისი), თ.
 სარდალაშვილმა (ბობის რ-ნი, სოფ. კალა-
 დილი).

ამოკრავით მათთვის დაშაბა-
 სათებელი ფერებით — ნაკე-
 რის შესრულების დროს ეკავ-
 დით გამოყენებო ისეთი და-
 ფები, რომლებიც რბილი და
 ელასტიკურია, ამასთანავე ის-
 ერებიც, რეცხვისა და ხარ-
 ვის დროს რომ არ ხუნდებ-
 და არ გადაღის სქოვილზე.

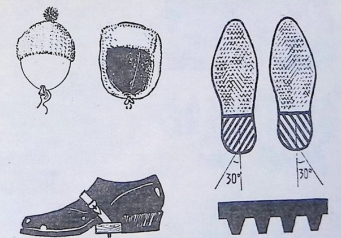
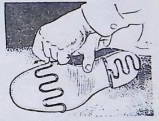

ზამთარია. საქართველოს
 ბეგრ რაიონში თოვლი დეკე-
 ყუნავს. ქუჩები და ტრექტო-
 რები მოლიპულია. საქმარ-

სია მოადუნო სიფხიზლე, რომ
 ფეხი დავისხლტეს და დაეცე-
 მოლოდინი დაეცა კი
 ხშირად სავალლოდ მთარ-
 ლება. თუ გინდა მოყნულ
 გზაზე სიარულისას ხიფათი
 თავიდან აიცილო, ზამთარში
 მუდამ წელგამართლბმა იარო,
 ყუარად იდე მენნი ჩრეგე, —
 ასეთი „სამზრულებები“ გაა-
 კიეთ, შენც მოირგე და ოჯახ-
 ში უფროს-უცრესის ფეხსა-
 ცმელსაც მოარგე.
 ნაკსოვი ქუდი დასველების
 შემდეგ პატარადაც, ფორმას
 არა გაქვს. თუ ბურთის კამერა
 არა გაქვს, კარვად გაბერე
 პაეფროსის სათამაშო ბურთი და
 ქუდი ზედ ჩამოცვი — მა-
 ლეც გაშრება და თავზედაც
 კობტად მოგადლება.

ზოგჯერმა ისეთი სიარ-
 ლი იცის, ნაწეობარზე ქუსლე-
 ბიდან აშვნილი ტალახით
 შარალი იფხუნება. ფეხსა-
 ცმლის ქუსლზე დაკვილებული
 რეზინი ლაკარი და ნულარი ში-
 შობ — ტალახი შარვალზე
 ადარ მიადქვს.

იოსელიანი თუ ჯანა შენს მეოხეიკუ მხაჯეს?

ბავშვებო, დააკვირდით ამ ფოტოსურათს და მოგვამართ რა არის მასზე ბავშვსახლი. სად მდებარეობს იგი და რა იცით მის შესახებ.

ბასუსი 1974 წლის № 8-80
დასმულ კითხვებზე

ბაკონის ხეობა

ბაკონის ღვთისმშობლის ტაძარი რაჭაში — ისევე წესის მახლობლად, სამანქანო გზის პირას მდებარეობს და, ცხადია, მნახველთა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ყურადღებას იპყრობს. მიუხედავად იმისა, რომ იგი არაერთი მკვლევარის ნაშრომშია მოხსენებული, ჭერჭერობით სათანადოდ არაა შესწავლილი.

ძველი ჭვარ-გუმბათოვანი ხუროთმოძღვრების გვიანდელი ნიმუშია. თავისი იერსახეობით XII-XIII საუკუნეთა ეკლესიებს მოგვაგონებს, მაგრამ ხუროთმოძღვრული თემის დამუშავებისა და დეკორის თვალსაზრისით, მათსავით მთლიანი და ჰარმონიულად გაწყობილი ვერ არის. აქაც, ისევე როგორც ძველად, აღმოსავლეთის დასაღის ხუროთმოძღვრულ დეკორში გამოყენებულია ნიშები, მაგრამ თვალში საცე-

მია ნაგებობასთან და მის ორნამენტულ სისტემასთან მათი შეუთანხმებლობა. როგორც აღმოსავლეთის დასაღზე მოთავსებული წარწერიდან ჩანს, იგი 1753 წელს აუშენებია ვინმე შულავერელ ავთანდილს. ისტორიულ საბუთებში დღესდღეობით ცნობილი არ არის.

ბაკონის ტაძრისა და მისი მუხნებლის შესახებ მოკლე ცნობებს გვაწვდის აკადემიკოს ვ. ბერიძის ნაშრომი „ძველი ქართველი ხუროთმოძღვრები“.

ბავიწული ბაბონსფარი

ამერიკელმა მკვლევარებმა შეისწავლეს პლანტა იუპიტერის თანამწავარი ოს ავტომოსფეროს თავისებურება. თურმე, რომც ოს იუპიტერის ჩრდილში მოექცევა, მძიმე ვახუშისაგან შემდგარი მისი ავტომოსფერო იყინება. ჩრდილიდან რომ გამოდის, მზის შუბი საქმადღა ძლიერია იმისათვის, რომ აბალოს გაყინული აბონსფარო.

ბილეთის ნაცვალად ფორტოსპარტი

საფრანგეთის ქალაქ ნიცას ავტობუსებში უკვე დიდი ხანია, რაც ავტომატური სილა-რობები დადგეს. ყველაფერი რიგზე იქნებოდა, ავტომატები რომ „საკეცეს“ არჩედნენ. საქმე შემდეგვითა: იქ მგზავრობის ღირებულება მანძილზე დაზოკადებული, ამიტომ ავტობუსები სხვადასხვა სახის ბილეთს შეიღებენ. ამაჲ წინაა ძველი სილარობები ახლებით შეიცვალეს. ახლა, მგზავრი ფულს რომ ჩაუშვებს, ავტომატებში ამოვიდეს ბილეთის ფორტოსპარტი, რომელსაც ბილეთის მატყრად იძლევა. ფორტოზე მყოფი ადამიანი, რამდენი და რა მონეტა გადაიხდა მგზავარმა.

ბილეთის ფუნქცია

რა არა ხდება ამ ფუნქციასე ავტომატიაში, მაგალითად, არსებობს საერთაშორისო ბილეთის კლუბი. მისი წევრებია ერთნაირი პირობის ფორტო უზანაინა წერტილები. ეს კლუბი დაარსა ავტომატის დედაქალაქ სინდრის მკვიდრმა ედვარდ ბილიმ. ოცინა წლების დამდეგს ამაჲ კლუბში იმისა დასტავალიშო იმეზარა გვიით. გზადგან ამაჲ უჯვარი გადაადგილ ირძობილია ბოლო, რომლებშიც შემდეგი შინაარსის წე-

რძლები იღო: „ვიცე ამ ბოთლის იპოვის, მარტორს“ ივე ეწერა ავტორის მისაზარით და ვაგარი. ბილიმ ოცდაიარი პასუხი მიიღო.

კლუბს აქვს „დამსახურებელი“ ბოთლების კოლექცია. ერთმა ასეთმა ბოთლმა ავტომატის სან-ფრანცისკოდე იმგზავრა. იქ იგი დატყობარს, გახსნეს, მადეს შოგ სახსარო წერილი და კვდა უჯვარი ისროლეს. ამის შემდეგ ეს ბოთლი კალიფორნიის ნაიარსში იპოვეს.

ირიგინალური „ბოთლის კლუბი“ და მისი კოლექცია 1928 წლიდან არსებობს.

სა ღრმობრ სდებამ მოსწავლეთა ცოდნის შემსახება

სახშოთა ვაგონში, უნჯრეთისა და იუჯოს-ღვანიაში მისწავლის ცოდნის უმაღლესი შეფასება ითვლება ნ. ყველაზე დაბალ შეფასებად — 1. გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკისა და ჩეხოსლოვაკიაში შეფასების ნიშნებს

სვამენ 1-დან 10-მდე. საფრანგეთის ლიკეუმებში მიღებულია 20-ბალანის „მასტერ“ შეფასება. „ფრიალი“ აღნიშნავს „მასტერ“ შეფასებას — 10 ბალით. აპონიური ცოდნის შეფასებას მსწავლებელი ითავალიწრებს მიღებულ ვალული მასალის მიხედვით შედგენილ კოეფიციენტს. პასუხების შეფასება ხდება მოგაროელი კლუბების (10-დან 100-მდე) მიხედვით.

ძველპირაშუთა ხელოვნება

ამას წინათ ქალაქ მიუნსტერში (გერმანია) გაიხსნა ძველპირაშუთი ხელოვნების გამოცენა.

როგორც ცნობილია, პერსის ძველი ხელოვნებისათვის დამახასიათებელია ფრეზირული და ფრეზი კერამიკა, მხატვრული ქსოვლები და ლითონის ნაქონიანი. მათ ქმნიდნენ ინდიელთა ტომები: კერუთა, აშირა და სხვები, რომლებიც შემდეგ ინტეგრირდნენ დაიწინეს.

გამოცენაზე ოქროსა და სხვა ლითონების ნაქონიანი შედარებით ნაკლებად არის წარმოდგენილი. უმეტესი ნაწილი დაიპოვილია კაქს დღემდე გაუხსნარი ფრეზირული მონახაზე მდებარე, კერამიკისა და სხვადასხვა სოციალ ნივთების ოსტატობა, რომელიც ახას მხატვრულუბით გამოიღებულა პურსტულეთი, თანამედროვე ოსტატ მეიუთაგან; მოუხვედა სახსლს, თუ შეხვედრობაში მივიღებთ იმას, რომ პერსიულეთში არც იმდენადნენ სამეიურეო რგოლს და კერამიკულ ნაწარმის გამოსაწვდ ღუმელებს.

ყველა ეს ნივთები იპოვეს ინდიელთა სამარხებში, რომლებიც ვერც იწყებია აღმოაჩინეს და ვერც ესწავნებია დამარტობულბა XVI საუკუნეში.

ქვემოთილიკოკური

ჩრდილო ამერიკაში ყველაზე დაბალი ტემპერატურა აღინიშნა კანადაში (იუკონი — 62,5° ცელსიუსით).

1955-1956 წლების ზამთარში ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ვაშინგტონის შტატში მოვიდა 25,4 მეტრი თოვლი.

დასავლეთ ნახევარსფეროში, ყველაზე მაღალი ტემპერატურა აღინიშნული იქნა კალიფორნიაში, „სიხიობის ველზე“, პლუს 56,7° ცელსიუსით.

წლიური ნალექების მსოფლიო რეკორდი ეკუ-

თვისს პავის კუნძულებს — 11 მეტრი და 685 მილიმეტრი.

ყველაზე მაღალი ზღვის ტალღა, სიმაღლით 34 მეტრი აღინიშნავთ წყნარი ოკეანეში.

ყველაზე მშრალი ადგილი დედამიწაზე აღბათ არიკა, ჩილეში. იქ საშუალოწლიური ნალექი 0,8 მილიმეტრია.

1947 წლის 22 ივლისს მონტანას შტატში (ამერიკის შეერთებული შტატები) 42 წუთში მოვიდა 5 მეტრი და 4 მმ წვიმა.

ჩილეს სამხრეთში წელიწადში საშუალოდ

325 დღე წვიმა მოდის. ევროპაში ყველაზე მაღალი ტემპერატურა 56° ესპანეთში, სევილიაში აღინიშნავთ.

სამარაში წელიწადში მზე 4900 საათს აცხუნებს, ე. ი. თითქმის 12 საათს დღეში.

ფორიკაში, კამერუნში წელიწადში საშუალოდ 10 მეტრი და 287 მმ წვიმა მოდის.

მსოფლიოში ყველაზე მაღალი ტემპერატურა 58° აღინიშნა ლიბიაში.

ყველაზე მაღლი საშუალო წლიური ტემპერატურა აღბათ ეთიოპიაში — ბულს 34,4°.

სოლო ყველაზე დაბალი საშუალო წლიური ტემპერატურა მინუს 56,6° აღინიშნა ანტარქტიდაში.

ყველაზე დიდი სეტყვა, რომელიც კი აღტყუნსხავთ დედამიწაზე, მოვიდა ყაზახეთში — ციდან 1,900 გრამიანი ყინულიის ლოდები ცვილდა.

ყველაზე უფრო თბილი ზღვა სპარსეთის ყურეში — 35,6°.

ინდოეთის ოკეანეში, კუნძულ რეიუნიონზე, ერთხელ 24 საათში 1,870 მმ წვიმა მოვიდა. 5 დღეში 8,854 მმ. 7 დღეში კი — 4,110 მმ.

ყველაზე დაბალი ტემპერატურა აღინიშნა ანტარქტიდაში მინუს 88,3°.

ყველაზე დიდი განსხვავება მაღალ და დაბალ ტემპერატურას შორის აღინიშნა ვერხოიანსკში 101,7°.

ძველი ბერძნული მიითვის მიხედვით, გვიანტები წარმოადგენდნენ ბუმბერაზ ადამიანებს, რომლებსაც ღვინოვანი უკლი ჰქონდათ. ისინი იყვნენ დედამიწის ღვთაების — გეასა და ცის ღმერთის — ურანის შვილები...

გვიანტები წინაულდგნენ ოლიმპოს ღმერთებს და მოინდომეს მათი ადგილის დაკავება. ისინი ოლიმპოს ღმერთებს კლდის ნატეხებსა და აღმოდებულ ხეებს ესროლდნენ. მაგრამ ხეებსა, პერკულუსსა და სხვათა დახმარებით, გვიანტები დაამარცხა და ამოხოცა.

ამჟამად გვიანტი ბუმბერაზს, ღიღს ნიშნავს. ცხოველებსაც, რომლებიც უჩვეულო სიდიდით გამოირჩევიან, გვიანტებს უწოდებენ.

ცხოველთა სამყაროში გვიანტები გვხვდება ყველა ტიპში. ზოგაერთი მათგანის სიგრძე 33 მეტრს ჰარბობს და მრავალ ტონას იწონის.

თევზებს შორის ყველაზე დიდი ზომის არიან ზვიგენები, მათგან კი ყველაზე დიდია გეშაისებრი ზვიგენი, რომლის სიგრძე დაახლოებით 15 მეტრია, ზოგი ცნობით კი—20 მეტრი (და მეტიც), წონა — 15 ტონა (და მეტიც). იგი გავრცელებულია ყველა ოკეანეში, მაგრამ უმეტესად ტროპიკულ წყლებში ცხოვრობს.

ვეშაისებრი ზვიგენი მეტად უწყინარი თევზია, მიუხედავად იმისა, რომ კულის მიქნევით შეუძლია დაამსხვრიოს და ჩაიბროს პატარა კანკა, მოკლას ადამიანი.

ვეშაისებრი ზვიგენი მოძრაობს ნელა, მეტწილად კი უმოძრაოდ ტიპტიებს წყლის ზედაპირზე... იგი იკვებება მცირე ზომის პლანქტონური ცხოველებით: კიბონანარებით, ლიფსტეხებით, პაწია თევზებით და სხვა მათი მსგავსით. ამ ზვიგენს აქვს 15 ათასამდე პაწია კბილი (ყველაზე მტკიცე ხერხემლოან ცხოველებს შორის). მაგრამ იგი კბილებს საღებად კი არ იყენებს, არამედ სიღრმეში ნადავლის „დასამწყვედვად“.

ვეშაისებრი ზვიგენი დებს კვერცხს, რომელიც რჩევიან შილითაშია გახვეული. ამ კვერცხის სიგრძე 67 სანტიმეტრია, დიამეტრი კი—40 სანტიმეტრი. ასეთი დიდი ზომის კვერცხი არც ერთ სხვა ცხოველს არა აქვს... დღემდე მოპოვებულია ამ ზვიგენის მხოლოდ ერთი კვერცხი.

ამფობივებს შორის ყველაზე დიდი ზომისაა გვიანტური სალამანდრა, რომელიც გავრცელებულია იაპონიასა და ჩინეთში. მისი სხეულის სიგრძე აღწევს 160 სანტიმეტრამდე.

გვიანტები

გვიანტები გვხვდება ქვეყნარაველებს შორისაც. მაგალითად, გველში ყველაზე დიდი ზომისა ანაკონდა, რომლისაც „ზოგჯერ წყლის მახრბობელასაც უწოდებენ. ეს გველი გავრცელებულია სამხრეთ ამერიკის ჯუნგლებში, ცხოვრობს წყალსატევების სანაპიროზე. ანაკონდას სიგრძე თითქმის 11 მეტრია, წონა კი — 120 კილოგრამია.

ნილოსის ნინავის სიგრძე აღწევს 10 მეტრს, წონა—100 კილოგრამს ჰარბობს.

ხელოებს შორის ყველაზე უზარმაზარია კომოდური ვარანი, რომელიც ინდოეთის ოკეანეში მდებარე პატარა კუნძულ კომოდოზე ბინადრობს. მისი სხეულის სიგრძე დაახლოებით 7 მეტრია. ეს ურჩხული თავის მსხვერპლს — თხას, ვირს, ცხენსა და სხვა ცხოველებს ლუმად 2-3 კილოგრამ ზორცს აგლეჯს. ეს ვარანი ერთ ჯერზე ჰამს ნახევარ თხას.

კუთა შორის ყველაზე დიდი ზომისა ტუყვიანი კუ, რომელიც გავრცელებულია ოკეანეთა თბილ წყლებში. მისი წონა აღწევს 650 კილოგრამს.

თანამედროვე ფრინველებს შორის ყველაზე დიდი ზომისაა სარკელმა, რომელიც ბინადრობს ატრიაკასა და არამეთის ნახევარკუნძულზე. მისი სიმაღლე 275 სანტიმეტრია, წონა—80-100 კილოგრამი. სარკელმას კვერცხი იწონის 1400-2000 გრამს. ეს დაახლოებით იმდენია, რამდენსაც იწონის ქათმის 35-40 კვერცხი.

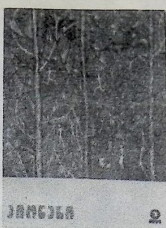
თანამედროვე ცხოველებს შორის ყველაზე დიდი ზომისანი მინცქ ძუძუმწოვრები არიან. მაგალითად, ნილოსის ხეობაში და მთელ რიგ სხვა ადგილებში მცხოვრები ბემპოთის სხეულის სიგრძე დაახლოებით 3 მეტრია, წონა კი — 3 ტონა.

აფრიკული სპილოს სიგრძე 3,5 მეტრია, წონა — 5 ტონა. თანამედროვე ხმელეთის ცხოველებს შორის აფრიკული სპილო ყველაზე დიდია.

ცხოველთა სამყაროში ნამდვილი გვიანტები არიან ვეშაები. ამჟამად ცნობილია ვეშაების 15-დ სახეობა. მათგან ყველაზე დიდია ლურჯი ვეშაი, რომელსაც ზოგჯერ ცისფერ ვეშაასაც უწოდებენ.

ლურჯი ვეშაის სხეულის სიგრძე 33 მეტრს ჰარბობს. 1946-1947 წლების სანადირო სეზონში სამკოთა ფლორელია „სლავამ“ ანტარტიკულ ზღვაში მოიპოვა ლურჯი ვეშაი, რომლის წონა იყო 190 ტონა.

ზოგიერთი ლურჯი ვეშაის კუნთების ანუ ხორცის წონა აღწევს 66 ტონას, ჩაჩნისს — 26 ტონას, ლეიძის წონა — 600 კილოგრამია. მისგან ამზადებენ სამდიოცირო პრეპარატს — „კამპოლონს“, რომელიც გამოიყენება სისხლნაკლებობის წინააღმდეგ. ვეშაის ლეიძლი შეიცავს „ა“ ვიტამინს ისეთი რაოდენობით, რომლის დასამზადებლად საჭირო იქნებოდა 100 ტონა მაღალხარისხოვანი კარაქი; ფილტვები იწონის 1400 კილოგრამს და მასში ეტევა 1400 ლიტრი ჰაერი, გული, რომლის სიგრძე 120 სანტიმეტრია, იწონის 500 კილოგრამს. გულსა და სისხლძარღვებში 8000 ლიტრი სისხლია. ენა იწონის 2 ტონას, კუჭი — 500 კილოგრამს... დაბოლოს, ვეშას აქვს უზარმაზარი პირის ღრუ, რომელშიც რამდენიმე ადამიანი თავისუფლად მიტრიალ-მოტრიალდება... ეს ბუმბერაზი იკვებება პაწია კიბონანარებით, რომელთაგან თითოეულის წონა ძლივს აღწევს სამ მილიგრამს. ამიტომ ერთ ჯერზე იგი ყლბავს 400 ლიტრამდე საკვებს...

შურნალ „პიონერში“ 1974 წელს გამომქვეყნებული მასალების საძიებელი

პროზა

- ვინობრდსპაია ს. — ერთდელ შლიაინის კონცერტე, № 1.
- ბრიგოლაშვილი დ. — არჩენი, № 1-4.
- პაპუაშვილი ბ. — დიდი თევზი, № 1.
- იაკობიძე ი. — მან ჩემი ძაღლი მოკლა, № 2.
- კეპახაძე ბ. — თუ დღეხანს თოვლა, № 2; გაუქმებულ ბილიკი, № 11.
- ქორძინ რ. — უკანასკნელი წერილი, № 3.
- გიორგიშვილი თ. — ფიუზის, № 3.
- ისაბაძე ბ. — ტანიშენი, № 3.
- გიორგიშვილი ა. — თეატრებთან, № 4.
- ბეზარაშვილი ნ. — თბილი შოთენი, № 4.
- ფრანგული ზღაპრები — № 4.
- კობახიძე კ. — ტყეკაფი, № 5-8.
- გიბაშვილი შ. — რეკვიმის ბიჭი, № 5.
- ნ. სხუაზაძე — Sanienti Sati № 6.
- მოსკოვისკინაია ზ. — შერკული მუშტი, № 7.
- ბეზარაშვილი მ. — ზამთარი; მწვერვალები, № 7.
- ჩხუბიანი ვ. — თამბი, № 9.
- სტარცკი ბ. — მგალობელი ბეჭედა, № 9.
- ბატრაშვილი თ. — ივანე-არაკები, № 9.
- შტრიხმბერი ე. — ვინ იყო ვაჟის ქურდი, № 9.
- სორგაშვილი ბ. — წითელი ხარი, № 10-12.
- გაბულაშვილი მ. — მიფრინავდენ წეროები, № 10.
- კორაული ივანე-არაკები, № 10, 12.
- კიკლინი რ. — მუამბოზე მოტი-გაჯი, № 10.
- ველოშანი ბ. — ივანე-არაკები, № 11.
- ბრეხტი ბ. — ერთეკოსის პალატო, № 12.
- ხაზიბი ე. — გაზაფხულის დღეა, № 12.

პოეზია

- შემფრინანი ს. — მომილოცინია ახალი წელი, № 1; სვანეთის გზა-ზე, № 8. ზამთრის სურაებები, № 12.
- ალაზგიშვილი ბ. — ზამთრის ერთი დღე, № 1.

- დიდიმამიშვილი ე. — მესაზღვრები, № 3; სიურის ნაკალევზე; ვარშაიანკა, № 4; ჩემი მასწავლებელი, № 10.
- ჩხბინი ბ. — ტყე, № 3; ძეღ ნაფხარზე, № 6; ოქტომბრის ქარ-ში, № 11.
- გიდელაური მ. — პირიმზე; საგაზაფხულო, № 8.
- ბურბინიძე ბ. — პიონერულს ვუკრავ საყვირს, № 5; მთები № 11.
- მიტბა მ. — მოვალეობა, № 6.
- აბულაშვილი ბ. — ქვეყნის იმედი, № 7.
- ივარდაძე დ. — ოლა ჩემს რესპუბლიკას, № 7.
- ჩხიპაძე მ. სოფელი; მონადირე № 7.
- კილაშვილი ნ. რა კეთილი ხარ, ზაფხულო! № 8. დაცნაობი მრავალსა, № 12.
- მეშაურიშვილი ბ. — აბა, წინ, ჩქარა! № 9.
- კახაბიძე ბ. — ორი ბიჭი შუენებელი; კიდევ ერთი, № 9.
- ჯამბურაშვილი ლ. იელი დე ია; აპრილი; დღეა ტყეში; განთიადი; შუადღე, № 9.
- მიხაძე კ. — შემოვლოვმა რა კარგია, № 11.

პიონერული ცნობრება

- შანილოშანი ნ. იცნობდეთ: ღია, ნინო, ცრმა, მანანა, № 1. მეგობრობის გზებზე, № 5.
- ბაბაშვილი ზ. — „ივანეთელი ბიჭები“ ტაშისკარზე, № 1.
- ხირბინი ნ. — ჩვენ 250 000 000 ვართ, № 2; უცვლადღე, ზარის წერიალზე, № 3.
- ბახტაძე ბ. — მარშის ათივე ბილიკით № 2; ზეიმი ბათუმში, № 8.
- შახუაშვილი მ. — ლენინის სახელით, ლენინის გზით, ლენინუ-რად, № 5;
- ნორბინი მ. — თალიკო ხელმძღვანელი, № 3; მარქვენაფლანგელი რაშეული, № 5.
- საბაშვილი პლაკ XVII შრომობის ბანაფის საბოთო კავში-რის ნორჩი პიონერბინაშვი, № 6.
- „სხელი“ დღეები სოლაურში, № 7.
- ბანაძე „შეიური“ კამბი, № 8.
- ჯამბურაშვილი ნ. — ბანაკი მწანე ოქროს ზღვაში; № 9. „საღე-ტი“ — „გამარჯვება“ № 10.
- ლუშაშვილი ზ. — შვენაბაღის ძირას ერთი ოაზისია, № 10.
- მგაღაძე ნ. — არ ჩამორჩე ხვალენდელ დღეს, № 12.

გერმანიის
გენერალითაჲს

წერილები, მოკლევადიანი ნარკვევები, საუბრები, სხვადასხვა მასალები

- ბიზნისური თ. — „მეკაპანი“. № 1.
- ზუბინი დ. — რა ღირს ერთი სახელმძღვანელო? № 1.
- ძმირი ბ. — ჩემი პირველი აკადემია. № 2; საქუთონან ვასილ მექედ-მეწილი ზის. № 3.
- „მოდლოზანი მხარეში“ ბავშვების. № 2.
- ზარდალიშვილი ბ. — არსებული პირველი ძეგლები. № 2, 5.
- კონკარაძე — „შეპირბრძოთ მრეწველი სპუჯაჲ“ № 2, 7, 12.
- ნი ფილი ბელადის სხატლი. № 3.
- როდინე ქორაბის დანადგების 89 წლისთავი. № 3.
- ჩხუბანი ვ. — სქართული ფილმი“ ბავშვებს. № 3.
- სიდაშვილი ვ. — ვაილი ბერძელთა ში. № 3.
- სახანაძე ე. — ჩვეულებრივი ახალგაზრდები. № 4.
- ხმარინი ბ. — „რედაჲ არ დადამზღვოდეს“ № 4; მეფრინელობის ვიკანტი. № 6.
- ქიქინაშვილი ნ. — უბირველები საჭრუნი. № 4.
- შარაშვილი ბ. — ბუნების დაცვა საყოველთაო-სახალხო საქ-მეა. № 4.
- ჯანაშვილი ბ. დავითეათ ჩვენი ძვირფასი ფაუნა. № 4, ხისხლის ცრფლები. № 7, ვიკარების ცხოველთა სამყაროში. № 12.
- ჯანაშვილი ი. — ფიქრების მონასტერი. № 4. ბარაკონის ტაძარ-ი. № 12.
- რულიშვილი ვ. — ერთი ტომარა ხახვი. № 4.
- შაბლიძე ა. — საგზაოდ ცხოველების გზებზე. № 5; 84 მილიონის აულოსიქა. № 7; საბჭოთა ქუეყანის ვარ მოქალაქე. № 8.
- ნაბიშვილი ვ. — დიდი ბუჭყანი. № 8.
- ორლოვიძე მ. — დრო ვიჭეუ. № 8.
- პითაშვილი ს. — ტყე და წყალი. № 8.
- ქაშაშვილი თ. — მუცნარე — ვიტამინების საკუწნაო. № 6.
- ბაქრაძე ვ. — 50 წელი ლენინის სახელით. № 7.
- პირბაბი ბ. — ალადვირით ძველი ქართული ხორხლის ვიჭე-ბი. № 7.
- თითაძე ბ. — შენი რესპუბლიკის ზეადინდელი დღე. № 8; მომავ-ლის მაგისტრალი. № 11.

მისი ბ. — კონსტანტინის ბრწყინვალე ძეგლი. № 8.
ჩვენი სტუმარი თათრეთის ასსრ საზაშვიო ქურნალი „იკალი-50“. № 8.

- ბიორბაბი თ. — დიდი ადარება. № 9.
- მორლაძე ბ. — სასარგებლო მწერები. № 9.
- მორლაძე ბ. — ჩვენი ნორჩი თანამეწილები. № 10.
- ქახანაძე ბ. — ჩველი ერისთავი. № 10.
- „რამ ბრძოლა ცნობდა ზულს დახანდაშის...“ (ს. კლდიაშვი-ლის, ა. ზურაბაშვილის, გ. ტომარაძის მოგონებები). № 10.
- ვიტორინა — კონკრეტული „პიტოლოგია ზეპირსაზაშვიო-ბი წლისთავი. № 11, 12.
- ჯანაშვილი ნ. — პროფესია შენთან ერთად ცხოვრობს. № 11.
- ბლემსანდრაჲ ჯანაშვილის დანადგების 125 წლისთავი. № 11.
- შაშვიანი ნ. — ბიბლიოთეკის ჩანაწერები. № 11.
- ჯანაშვილი ვ. ვიკარული ფეხბურთი. № 11.
- შაშვიანი ჯ. — საბი წელი ლომებთან. № 12.

მედიკინა ბანეროვიშვილი

- ვაშლიძეები. — № 1-12.
- ჭალბურთი სატყე. № 1-12.
- აიხი — 6-12.
- ბიონერული ცხოველების მატაიანე — № 2, 4, 5, 8, 9, 10.
- შენი რესპუბლიკის თანატოლები — № 4, 9, 10, 12.
- სპორტული დახვეწება — № 8.
- ბუნების კარი — № 8, 6.
- კითხვა-პასუხი — № 2.
- მედიკინა — № 1-12.
- სპორტი — № 2, 6, 8, 9, 11.
- ფეხბურთი — № 1, 4, 5.
- ახალი წიგნები — № 4, 9, 12.
- ცხრაკლბული — № 1-12.
- სიბერეცხო თემაზე — № 4-7.
- საზრათის ხელში — № 5, 6.
- ფიგნოს თუ არა შენს მშობლიურ მხარეს? — № 4, 8, 12.

გერმანიის პირველი გვერდზე — „ზამთარი“, ნახატი მოსწავლე ვაი ვიკარაქორისა (18 წლისა)

საქ. კმ ცკ-ის
ვაშლიძეებისა

მთავარი რედაქტორი ბაბულია შვილი.

სარედაქციო კოლეგია: სმარო კლდიაშვილი, მხარეანი ლეონიძე, ზურაბ ლომიძე, ზურაბ ლომიძე (პ/მე. მდივანი), ბარაკონი, ბიორბი ძლიბაბი, ნოდარ შაბანაძე, ზურაბ ზურაბიძე, ბიორბი ფონსიშვილი (მხატვარი-რედაქტორი). ლეონი ჩიქინაძე.

ჩვენი მთავარი:
ბიორბი, ლენინის ქ. № 14.
ბედიკიანი:
რედაქტორის — 82-97-03
82-97-81
პ/მე. მდივანი
82-97-81 82-97-05
ვაშლიძეების — 82-97-02
82-97-01

საქ. კმ ცკ-ის ვაშლიძეების სტამბა, თბილისი ლენინის ქ. № 14.
«ПРИОНЕРЫ» და გრუზინული. Издательство ЦК КП Грузии
Типография изд-ва ЦК КП Грузии. Тбилиси, ул. Ленина № 14.
ბედიკიანი: 18, X-74 წ. სტალინური საბედიკიანი 9/111-71 წ. ქალაქის ფორმირი
60X304. ფიზიკური ნაბედიკიანი ფურცელი 4. საბერძნეთის-საბერძნეთი თანხა 4,19.
ფეხ. № 3804. ფურ. 137.020. შე 01959.

ფაბი
20
კაბიკი

რედაქციის ვაშლიძეების მხარეანი ავტორებს არ უბარუნდებათ.
თბილისში მესხურზე ავტორებს პასუხი წერილობით არ ენიჭებათ.

სკოლები

აქ მოყვანილი ვარჯიშების კომპლექსი განვითარებულია იმათთვის, ვინც დიდხანს უწის მავაიდას. ხანგრძლივი ჯრომით აღამიანს ზურგი უბზუდებდა, წელის ტვივლი ეწყება, სტებს ხელ-ფეხი. თუ ვინდა კარგად იმეცადინო, თუ ვინდა ჯრომით არ დაიდლო და გონება ნათელი გქონდეს, მეცადინეობის შუალედებში 5-10 წუთი დაუთმე ამ ვარჯიშებს.

1. მავაიდას მიუჭეკი. ორივე ხელით აქეთ-იქედან ჩაიჭედი მავაიდას აგაღეს და დააწეკი. დათვალე ექვსამდე და მიილე საწყისი მდგომარეობა.

2. მავაიდისკენ ზურგშეკეცვით დაქეკი. ხელები მავაიდის ძგიდის ჩასქედე და დააწეკი. და

თვალე ექვსჯერ, საწყის მდგომარეობას დაუბრუნდი.

3. ხელისგულები შუბლზე შემოიწე. თითები ერთმანეთს გადაანაცვე, თავით მთელი ძალით მიაწეკი ხელებს, ხელებით წინააღმდეგობა გაუწეე. ამ ვარჯიშისთვისაც ექვსი წამი ეყუოუა.

4. ხელისგულები კეფაზე შემოიწე, თითები ერთმანეთს გადააქდე. ხელებით თავს მიაწეკი, თავით წინააღმდეგობა გაუწეე. ამ ვარჯიშსაც ექვსი წამი ეყუოუა.

5. სკამზე დაქეკი. დონიჯი შემოიყარე. თავი ჯერ მარცხნიდან მარჯვნივ, შემდეგ მარჯვნიდან მარცხნივ ატრიალე. გაიმეორე 5-6-ჯერ.

6. თვალები დახუჭე. უედ ხელისგულები აიფარე. ქუთუთოები მოაღუნე და ასე იქეკი 1-2 წუთი.

7. ხელები მკერდთან გაჩერე, თითები ერთმანეთს გადააქდე, ხელები, რაც ძალა გქონდეს, აქითეკი გაქაჩე, დათვალე ექვსჯერ და ხელები დაუშვი.

8. ხელები მკერდთან გაიჩერე და ხელისგულებით ერთმანეთს მძლავრად მიაწეკი. დაიდლები, ხელები დაუშვი.

9. აღეკი. თვლაზე — ერთი-ორი, ერთი ხელი მალა აღმართე, მეორე — უკან გააქანე. თვლაზე — სამი-ოთხი, ხელები შეცვალე და მოძრაობა გაიმეორე. გააკეთე 10-12-ჯერ.

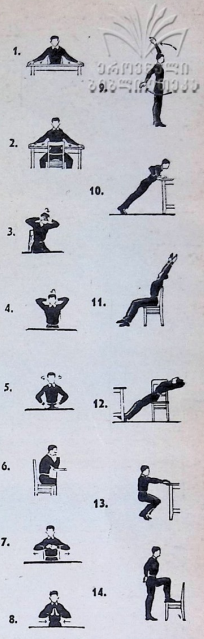
10. მავაიდის კიდეს ხელებით დაეყრდენი. ხელებით ძალით აიწე-აღიწე. ტანი არ მოხარო. გააკეთე, ვიდრე დაღლა არ იგრძნო.

11. სკამზე დაქეკი. თვლაზე — ერთი-ორი, ჩისუნთქე, ხელები მალა აღმართე და სასურგის გადააწეკი. თვლაზე — სამი-ოთხი, ხელები ძირს დაუშვი. ამოისუნთქე. გაიმეორე 5-6-ჯერ.

12. სკამზე დაქეკი. ფეხები მავაიდას ამოსდე, ხელები კეფაზე შემოიწეკი, ჩისუნთქე, თვლაზე — ერთი-ორი, ტანი უკან გადახარე, თვლაზე — სამი-ოთხი, გაიმეორე და თანდათან ამოისუნთქე. აკეთე, ვიდრე არ დაიდლები.

13. ხელებით მავაიდის კიდეს დაეყრდენი. ჩაბუქნე, ამოისუნთქე, აღეკი, ჩისუნთქე.

14. ცალი ფეხი სკამზე შედეგი. ხელები ზურგსულზე შემოიწეკი. ჩისუნთქე. თვლაზე — ერთი-

ორი, სკამზე შედეკი, თვლაზე — სამი-ოთხი, დაუბრუნდი საწყის მდგომარეობას. ამოისუნთქე.

შარადა

სამურად რომ წკრიალებს და ცოდნისათვის გიწვევთ,

ჩვენ ამ შარადას იმ საგნის სახელწოდებით ვიწვევთ. შუაში ჩასაბჭებლად, რაცა გვიკრებდა ახლა, ის ადგილია ბარიდან რომ აწივდოდა მალა. და აჰა, უკვე პასუხად თეთრონით მოგვეახლა.

ამოცანა

სახალწლოდ ტუუბის ცალებს, მწალოსა და ძიძიას

ხილული მოუტანა ონისმე ბიძიამ. ფოროთხალი თხუთმეტი, ვაშლი — ხუთი; ნაკლები; ორივეზე ორჯერ მეტი ჩხრიალებენ კაკლები; ჩურჩხელა და მსხალი მათი რვა პროცენტი იქნება. შეგიძლია ყველა ხილის რიცხვთა ჯამის მიგნება? მ. ამირახაველი.

პასუხები № 11-ში მოთხსნაპულ მსხპალი.

ტულუა გაოცანა ყინულის ლოლები.

ამოცანები 1. 100 და 120 მანეთი; 2. 9 დღე.

პუბლიკაციის

6/4

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

ИНДЕКС 76157

ზამთრის სურათები

ზურაბ სამსონია,
139-ე საშუალო
სკოლა, VI კლასი

პირველნი

შემოქმედება

პ. ფრანგიშვილი,
139-ე საშუალო
სკოლა, VI კლასი